

Teoretické otázky Správne právo 1 hmotné

1. **Vymedzenie verejnej správy vo funkčnom poňatí**

Vo funkčnom (materiálnom) poňatí sa zvyčajne činnosť (dynamický prístup) verejnej správy

Verejná správa vo funkčnom (materiálnom) zmysle je verejná správa súhromom úloh, ktoré sú zverené štátu na základe Ústavy a iných právnych predpisov.

- Verejná správa v materiálnom (funkčnom) zmysle je činnosťou štátu alebo tých nositeľov verejnej moci, ktorí realizujú spravujúce úlohy v prospech obyvateľov v rámci výkonnej moci, ktoré boli primárne štátu zverené.
- Verejná správa vo funkčnom poňatí predstavuje zložitý komplex činností, ktoré musia byť vykonávané organizovane

Verejné služby

V odbornej literatúre sa pojem verejná správa (vo funkčnom poňatí) niekedy vymedzuje aj ako verejná služba či služba verejnosti

Chápanie verejnej správy ako služby občanom je vnímané ako základný princíp reforiem verejnej správy prebiehajúcich v nových členských krajinách EÚ.

V činnosti verejnej správy teda možno rozlišovať:

- poskytovanie verejných služieb v užšom zmysle

Verejná správa poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie konkrétnych reálnych služieb spravovaným osobám, čím dochádza k bezprostrednému uspokojovaniu určitých potrieb týchto osôb (napr. ide o činnosti v odvetví správy školstva – služby spočívajúce v poskytovaní vzdelávania atď.)

- poskytovanie verejných služieb v širšom zmysle

Ide o služby v oblasti administratívnych či organizačných výkonov (napr. rozhodovanie v stavebnom konaní, stavebné povolenie a štátny stavebný dohľad majú v konečnom dôsledku zabezpečiť ochranu bezpečnosti a zdravia osôb).

Právny základ poskytovania verejných služieb

- subjektívne právo na poskytnutie verejnej služby môže vzniknúť priamo zo zákona – v takomto prípade je užívateľ často nie len oprávnený, ale aj povinný užívať verejné služby.
- Subjektívne právo na poskytnutie verejnej služby môže vyplývať aj z rozhodnutia orgánu verejnej správy (napr. rozhodnutie o prijatí na štúdium na vysokej škole)
- Ďalšou možnosťou je, že subjektívne právo na poskytnutie verejnej služby vyplýva zo zmluvy medzi spravujúcim a spravovaným subjektom. Často ide o zmluvu ktorá sa neuzatvára písomne, ba dokonca ani výslovne, ale iba konkludentne, tým, že užívateľ služby o jej poskytnutí prejaví záujem a subjekt alebo orgán, ktorý službu poskytuje mu ju poskytne (napr. kúpa lístka na divadelné predstavenie SND)
- V prípadoch, keď sa verejné služby poskytujú vopred neurčenému širokému okruhu osôb, pričom to, ktorým osobám sú v konkrétnom prípade poskytované, sa ušľachťuje až v procese ich poskytovania na základe konsenzuálnej báze, právna úprava ich poskytovania sa otázkou subjektívneho práva na poskytnutie takýchto služieb spravidla explicitne nezaobera.
- Podrobnejšia úprava podmienok poskytovania verejných služieb často býva obsiahnutá v interných normatívnych aktoch (napr. školský poriadok), ktoré nemajú povahu prameňov práva vo formálnom zmysle. Môžu však byť právne záväzné: tým, že užívateľ prijíma verejnú službu, ktorej užívanie je dobrovoľné, sa konkludentne zaväzuje dodržiavať ich.

Organizačné aspekty poskytovania verejných služieb

- Verejná správa môže z hľadiska organizačného zabezpečiť realizáciu služieb, ktorých poskytovanie je predmetom záujmu verejnosti, trojakým spôsobom:

Poskytuje ich priamo štát alebo iná verejnoprávna korporácia (napr. územný samosprávny celok) prostredníctvom súčastí svojho organizačného mechanizmu, najmä prostredníctvom svojich orgánov, prostredníctvom verejných zborov, prostredníctvom iných entít, ktoré tvoria súčasť jeho vnútornej organizačnej štruktúry.

Štát alebo iná verejnoprávna korporácia zriadi samostatný subjekt verejnej správy, ktorý zabezpečuje poskytovanie verejných služieb samostatne.

Subjekt verejnej správy zabezpečuje poskytovanie služieb verejného záujmu prostredníctvom fyzických osôb a právnických osôb súkromného práva.

- Zrejme najvýznamnejším príkladom zabezpečovania verejných služieb prostredníctvom súkromnoprávných subjektov sú zmluvy o službách podľa zákona o cestnej doprave
- Významné sú aj zmluvy upravujúce zber, prepravu, zhodnocovanie alebo zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na území obce.
- V prípadoch, keď služby verejného záujmu uskutočňujú subjekty súkromného sektora, dochádza k prelínaniu aspektov verejnej správy a podnikania.

Verejno-mocenský prvok pri poskytovaní verejných služieb

- Verejná správa ako činnosť sa neobmedzuje len na pôsobenie verejnomocenskými prostriedkami.
- Verejnomocenské pôsobenie verejnej správy nie je redukované len na „klasické“ či zjavné mocenské prejavy verejnej správy, ale spája sa v niektorých prípadoch aj s poskytovaním verejných služieb. Pri týchto činnostiach (poskytovaní verejných služieb) ide najmä o:
 - Činnosti zamerané na zabezpečovanie verejných služieb,
 - Činnosti vykonávané vo verejnom záujme,

- Činnosti vykonávané subjektom verejnej správy, prostredníctvom osôb, ktoré sú zamestnancami týchto subjektov, s využitím materiálno-technického a priestorového vybavenia, ktoré vlastní subjekty verejnej správy,
- Výkon týchto činností je financovaný z prostriedkov verejných rozpočtov.

Za kľúčovú skutočnosť, ktorá umožňuje tieto činnosti identifikovať ako výkon verejnej správy, možno považovať to, že ide o činnosti uskutočňované na základe zákona, ktoré ich vykonávateľ realizuje ako svoju zákonom ustanovenú povinnosť.

Koncepcia sociálneho štátu a poskytovanie verejných služieb

- Etablovanie širokého katalógu verejných služieb poskytovaných verejnou správou súvisí aj s presadzovaním sa tendencií vytvárania sociálneho štátu v Európe. Koncepcia sociálneho štátu je teda zameraná aj na zabezpečovanie potrieb verejnosti poskytovaním verejných služieb.

Verejné služby a problematika komunálnej reformy

- V západoeurópskych krajinách došlo v nadväznosti na etablovanie sa širokého spektra sociálnych, zdravotníckych, školských a iných verejných služieb, ktoré boli v rámci decentralizácie a delegácie kompetencií zverené územným samosprávnym celkom do samostatnej pôsobnosti alebo do prenesenej pôsobnosti, k realizácii komunálnych reforiem.
- Faktor, ktorý viedol k poznaniu potreby realizovať komunálnu reformu, bol extenzívny rast pôsobnosti obcí a politická požiadavka, aby v každej obci bola zabezpečená určitá minimálna kvalitatívna a kvantitatívna úroveň poskytovania verejných služieb.
- Problém vyplývajúci z nepriaznivej sídelnej štruktúry na Slovensku pre ktoré je charakteristická veľká demografická rozdrobenosť požiadavku, na aspoň minimálne poskytovanie verejných služieb, malé obce bez zlučovania alebo združovania nemohli naplniť.

2. Vymedzenie verejnej správy v organizačnom poňatí

Vo organizačnom (*formálnom*) poňatí verejnú správu predstavuje najmä štát reprezentovaný vlastnými orgánmi a verejnoprávne subjekty ako predstavitelia a nositelia verejnej moci.

o Ide o tzv. statický prístup k vymedzeniu pojmu verejná správa, ktorý kladie dôraz na nositeľov verejnej správy.

Pod organizáciou rozumieme nenáhodné usporiadanie určitých prvkov, ktoré je charakterizované špecifickými vzťahmi medzi týmito prvkami.

- Základné prvky organizácie verejnej správy rozdeľujeme:
- **Osobné zložky** verejného správy predstavujú ľudia v rôznych sociálnych roliach. Vo vzťahu k nim organizácia verejnej správy predstavuje inštitucionalizované rozdelenie oprávnení a povinností medzi osoby, ktoré tvoria osobný základ verejnej správy. Rozdelenie sa premieňa vo vzťahoch legitimizácie, riadenia, kontroly, hodnotenia, zodpovednosti a odmeňovania, ale aj vo vzťahoch kooperácie, koordinácie, iniciatívy vo vzťahoch medzi týmito ľuďmi.
- **Hmotné zložky** verejnej správy môžu byť nehnuteľnosti, ale i hnutelné veci potrebné na výkon verejnej správy. Tu možno zaradiť aj finančné prostriedky potrebné na výkon verejnej správy.
- **Nehmotné zložky** verejnej správy sú napr. predmety práv duševného vlastníctva (napr. softvér), osobnostné práva, informácie...
- Osobitosťou organizácie verejnej správy v porovnaní s organizáciou súkromnej správy je, že predstavuje aj rozdelenie mocenských prostriedkov. Pokiaľ rozdelenie úloh medzi ľuďmi a inými súčasťami organizácie verejnej správy označujeme ako rozdelenie pôsobnosti, rozdelenie právnych verejnomocenských prostriedkov určených na zabezpečenie plnenia týchto úloh možno označiť ako rozdelenie právomoci.
- Organizácia verejnej správy zahŕňa útvary rôznych úrovní. Tie, ktoré sú na najvyššej úrovni sa označujú ako spravujúce subjekty verejnej správy. Väčšina spravujúcich subjektov verejnej správy sú právnické osoby.

Pôsobnosť je okruh spoločenských vzťahov, v rámci ktorých je určitá zložka organizačného mechanizmu verejnej moci činná, okruh úloh, ktoré plní, okruh otázok, ktoré rieši, a okruh potrieb, ktoré zabezpečuje.

Právomoc je právom ustanovená možnosť a (spravidla) zároveň povinnosť jednostranným mocenským donútením, zabezpečeným prejavom vôle ovplyvňovať právne postavenie organizačne nepodriadených osôb.

Príslušnosť je pojmom procesného práva a vyjadruje priradenie určitej konkrétnej veci, ktorá je predmetom správneho konania, konkrétnemu nositeľovi rozhodovacieho procesu

3. Právo na dobrú správu

Koncepciu dobrej správy tvoria základné požiadavky na kvalitu činnosti spravujúcich subjektov voči adresátom ich pôsobenia.

Významným dokumentom, ktorý zaradil medzi základné práva občanov v rámci Európskej únie aj *právo na dobrú správu*, je Charta základných práv Európskej únie. V tejto Charte je článok zakotvujúci právo každého na to, aby boli jeho záležitosti vybavované nestranne, spravodlivo a v primeranej lehote. Obsahom tohto práva je najmä právo každého:

- Na vypočutie pred prijatím takého opatrenia, ktoré by sa ho mohlo nepriaznivo dotýkať, právo na prístup ku spisu, ktorý sa ho týka, a povinnosť administratívy odôvodniť svoje rozhodnutie.
- na náhradu škody spôsobenej inštitúciami alebo zamestnancami pri výkone ich funkcií,
- obrátiť sa na inštitúcie Európskej únie v jednom z jazykov zmlúv a musí dostať odpoveď v rovnakom jazyku.

Ďalším dokumentom, ktorý podrobnejšie upravuje, čo podľa Charty znamená právo na dobrú správu a čo možno v praxi v styku s európskymi inštitúciami očakávať, je Európsky kódex dobrej správnej praxe.

o Kódex upravuje všeobecné zásady *dobrej správnej praxe*:

- zásada zákonnosti – podľa nej úradníci najmä dbá o to, aby rozhodnutia ovplyvňujúce práva a záujmy jednotlivcov mali svoj základ v práve a aby bol ich obsah v súlade s právom.

- zásada nediskriminácie – zabezpečuje úradník dodržiavaním rovnakého zaobchádzania pri vybavovaní žiadostí verejnosti, pričom s osobami, ktoré sú v rovnakej situácii, zaobchádza podobne.
- zásada proporcionality – úradník pri rozhodovaní zabezpečuje primeranosť opatrení vzhľadom na sledovaný účel, najmä nesmie obmedzovať práva občanov alebo ich zaťažovať, ak tieto obmedzenia nie sú primerané k účelu vykonávaných opatrení.
- zásada nezneužitia právomoci – na účely, ktoré nemajú základ v práve alebo ktorými sa nesleduje žiaden verejný záujem.
- podľa tohto dokumentu je ďalej úradník nestranný a nezávislý, zdržuje sa akejkolvek svojvoľnej činnosti, ktorá nepriaznivo ovplyvňuje jednotlivcov, ako aj prednostného zaobchádzania z akýchkoľvek dôvodov.
- Zakotvuje tiež zásadu *legitímneho očakávania*, to znamená, že úradník má vzhľadom na predchádzajúcu činnosť dodržiavať oprávnené a rozumné očakávania verejnosti súvisiace s jeho činnosťou
- Akékoľvek nedodržiavanie práv vyplývajúce z Kódexu môže byť predmetom sťažnosti podanej Európskemu verejnému ochrancovi práv.

Dôležitým dokumentom, ktorý sa týka práva na dobrú správu, je aj Odporúčanie ministrov rady Európy č. (2007) 7 o dobrej verejnej správe. Toto odporúčanie obsahuje základné princípy dobrej verejnej správy. Sú nimi:

- princípy s hmotnoprávnym charakterom (napr. princíp zákonnosti, rovnoprávnosti, nestrannosti, úcty k súkromiu)
- princípy s procesnoprávnym charakterom (napr. začatie správneho konania, výkon rozhodnutia a náhrada škody)

4. Pojem, predmet a systém správneho práva

SP je odvetvím VP – právneho poriadku SR, tvorí jedno z najzložitejších a najdynamickejších sa rozvíjajúcich odvetví práva, je samostatným odvetvím práva a tvorí ho množina právnych noriem správneho práva

-je to tá časť práv. poriadku, ktorá upravuje časť spoločenských vzťahov vo verejnej správe

-každý štát má svoje SP, jeho postavenie v právnom poriadku štátu je odlišné – 3 základné ponímania SP:

1. francúzsky model

- typické je oddelenie správy a justície
- SP je budované na verejnoprávných princípoch, činnosť vo VS sa poníma ako verejná služba
- verejnú správu kontrolujú správne súdy a Štátna rada.

2. anglický model

- VS sa zodpovedá za svoju činnosť pred všeob. súdmi a nie je budovaná na verejnopráv. princípoch
- často je SP ponímané ako súčasť ústavného práva

3. nemecký model

- vychádza z princípov franc. SP, ale nedochádza v ňom k striktnému oddeleniu správy a justície
- nieje budované výlučne na verejnoprávných princípoch, ale naopak, v mnohých prípadoch VS v konaní využíva inštitúty súkromného práva

na Slovensku:

- podľa nem. práva sa rozvíjalo aj právo v Rak.-Uhorsku (v Rak. viac nem. právo, v Uhorsku viac miestne obyčajové právo) – v rokoch 1948-1989 nebolo delené právo na súkromné a verejné
- vstup SR do EÚ – znaky všetkých spomínaných modelov

V kontinentálnom systéme práva sa pojem SP odvíja od verejnej správy a verejnej moci

SP= ucelené právne odvetvie slovenského právneho poriadku, ktoré upravuje spoločenské

- vnútorne diferencované, obsiahnuté vo veľkom množstve zákonov a podzákonných predpisov

Správne právo = odvetvie platného právneho poriadku, upravuje časť spoločenských vzťahov v oblasti verejnej správy, a to tie, ktoré vznikajú medzi spravujúcimi subjektami verejnej správy, konajúcimi prostredníctvom orgánov verejnej správy na jednej strane a medzi spravovanými subjektami – FO, PO a orgány verejnej správy na druhej strane ktoré konajú vo vlastnom mene.

Postavenie subjektov nie je rovnomerné. Ide o vzťahy ktoré sú regulované administratívnym právom.

Správnym orgánom je štátny orgán, orgán územnej samosprávy, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

Delenie SP -/vnútorná systematika SP/: SP je súbor PN, ktoré upravujú časť spoločenských vzťahov v oblasti VS, tento celok je vnútorne diferencovaný a táto diferencácia je závislá od rovnorodých či podobných znakov.

- podľa OBSAHU – všeobecné a osobitné SP
 1. Všeobecná časť: je základom pre tvorbu, realizáciu a aplikáciu práva, obsahuje inštitúty, ktoré platia pre celú VS, vrátane základov pre iné odvetvia.
 - Patrí sem: štruktúra a podstata orgánov VS, výkon VS, podstata administratívnych noriem, subjekty SP, metódy a formy činnosti VS, kontrola VS, zodpovednosť vo VS
 2. Osobitná časť: zahŕňa pojmy, ktoré sú charakteristické len pre niektoré odvetvie alebo sféru VS. (vnútorná správa, policajná správa, správa justície, správa školstva, finančná správa...)
- podľa toho, či obsahuje práva a povinnosti alebo procesný postup pri uplatňovaní práv a povinností

1. Správne právo hmotné

Správne právo hmotné, niekedy nazývané materiálne správne právo, obsahuje také verejnoprávne normy, ktorých predmetom sú práva, právom chránené záujmy a povinnosti subjektov, ktoré vstupujú do právnych vzťahov v oblasti verejnej/administratívnej správy.

2. Správne právo procesné

Správne právo procesné, niekedy nazývané formálne správne právo, upravuje procesné postupy, v ktorých rámci spravujúce subjekty verejnej správy realizujú svoje právnym poriadkom stanovené úlohy a spravované subjekty svoje práva.

Objektívne SP – súhrn právnych noriem – všeobecný formálny zmysel – de lege lata

Subjektívne SP – obsah objektívneho verejného práva, je jeho výrazom. Prichádza do úvahy v dvoch formách ako subjektívne verejné oprávnenie (možnosť správania sa) a subjektívna verejná povinnosť (nevyhnutnosť správania sa).

Charakteristické črty SP – Je ich možno osvetliť len porovnaním s inými odvetviami práva

1. a) právne odvetvie, ktoré plní spoločenskú funkciu v oblasti VS – vzťahy v oblasti VS sú pre SP základom existencie
2. b) dynamicky sa vyvíjajúce právne odvetvie – determinované častými zmenami v organizácii verejnej správy, ktoré nadväzujú na meniace sa úlohy pri výkone VS
3. c) široké právne odvetvie - reglementuje široký okruh spoločenských vzťahov – ktoré reguluje prostredníctvom právnych noriem, s tým súvisiace členenie na osobitnú a všeobecnú časť tohto odvetvia. V rámci osobitnej časti upravuje napr. správu školstva, kultúry, zdravotníctva, sociálnych vecí, vnútorných vecí...

d) nekodifikované a (nekodifikovateľné) právne odvetvie – vzhľadom na spoločenských vzťahov, ktoré správne právo upravuje a ich dynamiku

ako právo verejné je charakteristické tým že: - chráni verejný záujem

- – upravuje vzťahy medzi nerovnými subjektmi
- – konkrétny obsah jeho realizácie je určený štátnou mocou

rozmanitosť

– umožňuje administratívne donútenie.

-Do budúcnosti možno predpokladať zblížovanie práva v európskych krajinách na princípoch práva EÚ, ide o postupný proces, kde je možné predpokladať, že sa upustí od rigorózneho delenia práva na súkromné a verejné a prikróčí sa na delenie primárne a sekundárne, alebo všeobecné (občianske) a osobitné, ktorého časťou môže byť aj správne právo.

-správne právo má v systéme slovenského práva nezastupiteľné miesto – spolu s ústavným právom je akousi chrbtovou kosťou verejného práva. Pokiaľ ide o vzťahy k iným odvetviám, sú najjasnejšie k tým odvetviám, ktoré sú buď v súkromnom alebo verejnom práve a sú problematickejšie k odvetviám, ktoré súčasne upravujú vzťahy súkromnoprávne a aj verejnoprávne.

Napr. vzťah k štátnemu právu (ústavnému) - SP rozvádza základné princípy ÚP a konkretizuje ich, ako aj realizácia základných práv.

-fin.právo – pri realizácii administratívno-hmotnoprávn. noriem FP sú využívané procesné právne normy SP,

-trestné právo – niektoré princípy pri uplatňovaní zodpovednosti sú totožné, veľmi blízke SP administratívnoprávna zodpovednosť, TP- trestnoprávna zodpovednosť

Problematika kodifikácie správneho práva:

• SP je obsiahnuté v množstve zákonov, ale najmä v podzákonných predpisoch, v dôsledku čoho hovoríme potom o tomto odvetví, že je nekodifikované

- čiastkové kodifikácie:

- • SPH - kodifikácia školského práva, colného, banského, stavebného a zdravotníckeho práva
- • SPP - správne konanie Z. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní -napriek týmto výnimkám SP ako celok nie je kodifikované

• jeho nekodifikovateľnosť ovplyvňuje niekoľko činiteľov:

o početnosť noriem je determinovaná počtom vzťahov, ktoré sú predmetom úpravy

SP

o rôznorodosť vzťahov, ktoré sú upravené SP

o dynamika rozvoja spoločenských vzťahov, ktoré sú obsiahnuté v administratívnoprávnych normách

Na rozdiel od iných odvetví slovenského práva správne právo nie je obsiahnuté v jednom, resp. niekoľkých právnych predpisoch. Správne právo je zahrnuté do množstva zákonov, ale najmä podzákonných predpisov, v dôsledku čoho hovoríme o tomto právnom odvetví, že je nekodifikované. Jeho nekodifikovateľnosť ovplyvňuje niekoľko činiteľov.

o prvým je početnosť noriem determinovaná početnosťou vzťahov, ktoré sú predmetom úpravy správneho práva

o druhým je rôznorodosť vzťahov, ktoré sú upravené správnym právom.

o Tretím, nemenej závažným, je dynamika rozvoja spoločenských vzťahov obsiahnutých v administratívnoprávnych normách, ktorá je u nás navyše umocnená úsilím o dobíjanie ekonomickej i sociálnej úrovne vyspelých krajín EÚ.

Správne právo je: ▪ ucelené odvetvie slovenského práva

- vnútorné diferencované
- obsiahnuté vo veľkom množstve zákonov a podzákonných predpisov
- odvetvie, ktoré upravuje spoločenské vzťahy v oblasti VS

- základné delenie noriem správneho práva je na všeobecné a osobitné

Všeobecná časť: je základom pre tvorbu, realizáciu a aplikáciu práva, patrí sem štruktúra a podstata orgánov VS, výkon VS, podstata administratívnoprávnych noriem, subjekty správneho práva, metódy a činnosti VS, kontrola VS, zodpovednosť vo VS

Osobitná časť: zahŕňa tie pojmy, ktoré sú charakteristické len pre niektoré odvetvie alebo sféru VS

- ďalej delím správne právo na hmotné a procesné
- správne právo HMOTNÉ obsahuje také administratívnoprávne normy, ktorých obsahom sú aj právom chránené záujmy a povinnosti subjektov, ktoré vstupujú do právnych vzťahov v oblasti VS
- po správne právo PROCESNÉ v širšom zmysle zahŕňame všetky právom regulované procesné postupy, ktoré prebiehajú vo verejnej správe, predovšetkým vydávanie normatívnych aktov, aplikáciu práva v podobe individuálnych aktov a ostatné procesy vo vnútornej i vonkajšej organizácii činnosti orgánov VS
 - a) vonkajšie – vydávanie normatívnych a individuálnych správnych aktov
 - b) vnútorné – vydávanie interných aktov a inštrukcií najrôznejšej povahy
- v užšom zmysle sa pod pojmom správne právo PROCESNÉ vníma iba správne konanie
 - a) všeobecná časť – všeobecné správne konanie (právomoc a pôsobnosť, dôkazné prostriedky, účastníci, zastupovanie...)
 - b) osobitná časť – jednotlivé druhy osobitných druhov správnych konaní
 - aplikuje sa osobitný predpis a subsidiárne všeobecný predpis
 - aplikuje sa osobitný predpis a všeobecný sa nepalikuje

Správne právo procesné upravuje procesné postupy, v rámci ktorých spravujúce subjekty VS realizujú svoje právnym poriadkom stanovené úlohy a spravované subjekty svoje práva a oprávnenia.

- správne právo ako celok nie je kodifikované
- jeho nekodifikovateľnosť ovplyvňuje niekoľko činiteľov:
 - 1) početnosť noriem
 - 2) rôznorodosť noriem
 - 3) dynamika rozvoja spoločenských vzťahov v administratívnych normách

5. Pramene správneho práva

V slovenskom právnom systéme ako súčasti právneho systému Európskej únie rozoznávame niekoľko druhov formálnych prameňov práva. Tieto pramene môžeme rozlíšiť na štyri základné okruhy prameňov práva, a to:

- normatívne právne akty,
- právna obyčaj,
- právotvorný precedens a
- normatívna zmluva

Normatívne právne akty - tvoria najpočetnejšiu skupinu prameňov práva (vrátane normatívnych správnych aktov). Ide o akty, ktoré sú všeobecne záväzné. Spôsob ich tvorby a používania je legislatívne upravený, majú rôznu právnu silu a rôznu formu, ktorá nie je ľubovoľná.

Právna obyčaj

- slovenské správne právo nepovažuje právnu obyčaj za formálny prameň správneho práva, no orgány verejnej správy ju v niektorých prípadoch zohľadňujú, a to najmä vtedy, keď správny orgán má pri svojom postupe možnosť výberu z viacerých alternatív, samozrejme za predpokladu, že normatívny akt mu to dovoľuje.
- Napriek tomu, že právna obyčaj sa nepovažuje za formálny prameň práva, jej vplyv bude aj v slovenskom právnom práve stúpať, a to najmä v súvislosti s europeizáciou správneho práva
- Typickým príkladom využívania právnej obvyčaj orgánmi verejnej správy je napríklad akceptovanie hlučných osláv po polnoci na začiatku kalendárneho roka.

Právotvorný precedens

- predstavuje primárne riešenie prípadu a z dôvodu jeho prvotnosti a novosti sa stáva záväzným pre všetky podobné prípady v budúcnosti.
- podobne ako právna obyčaj nie je formálnym prameňom správneho práva

Normatívna zmluva

- je špecifickým prameňom práva. Tvorba normatívnych zmlúv, ako aj ich právne následky sú v mnohom podobné normatívnym aktom
- Súčasťou vnútroštátneho poriadku sa stávajú až po ich predpísanom vyhlásení a ratifikácii.
- najčastejšie ide o medzinárodné zmluvy, samozrejme za predpokladu, že obsahujú normy správneho práva.

K uvedeným formálnym prameňom práva kontinentálneho aj anglosaského typu práva musíme osobitne uviesť právo Európskej únie.

Štruktúra prameňov správneho práva:

- a) Právny poriadok Slovenskej republiky
- b) Rozhodnutia súdov SR o nesúlade právnych predpisov
- c) Právne záväzné akty Európskej únie (vrátane právne záväzných aktov európskych spoločenstiev)
- d) Rozhodnutia súdov EÚ a rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva
- e) Normatívne zmluvy, ktoré boli prijaté, ratifikované a vyhlásené predpísaným spôsobom.

6. Normy správneho práva (všeobecne záväzné pravidlá správania sa sankciované donucovacou mocou štátu)

- sú úzko späté s verejnou správou a upravujú organizáciu, činnosť a postupy vo verejnej správe vrátane vzťahov orgánov verejnej správy k fyzickým osobám a právnickým osobám ako spravovaným subjektom

Znaky evidentné pre normy správneho práva:

1. predmet právnej regulácie – oblasť verejnej správy, aj keď spoločenské vzťahy vo verejnej správe sčasti regulujú aj iné odvetvia

2. vnútorná štruktúra – obligatórne nemajú typickú trojčlánkovú štruktúru – dvojčlánková ak chýba sankcia – regulatívna právna norma, ak chýba hypotéza – ochranná právna norma
3. imperatívny charakter – normy majú verejnoprávny charakter a v dôsledku toho v spoločenských vzťahoch ktoré vznikajú na základe noriem SP orgány verejnej správy sú reprezentantmi verejnej moci a majú autoritatívne postavenie
4. prevažne obsiahnuté v podzákonných právnych predpisoch – určitá časť má silu zákonnú, prevažná časť je obsiahnutá v normatívnych aktoch vlády, ministerstiev, ústredných orgánov štátnej správy, všeobecne záväzných nariadeniach miestnych orgánov štátnej správy a aj všeobecne záväzných nariadeniach územnej samosprávy

Klasifikácia noriem SP podľa rôznych kritérií:

- A. z hľadiska územnej pôsobnosti normy
 - i. pre celé územie SR
 - ii. s územnou pôsobnosťou pre určitú časť územia SR (napr zákon o hlavnom meste SR, zákon o Košiciach)
- B. z hľadiska ich vecnej pôsobnosti – normy regulujúce otázky:
 - i. tvoriace problematiku určitého odvetvia – odvetvie zdravotníctva, školstva
 - ii. uplatňované vo všetkých odvetviach – zákon č.514/2003 o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci
- C. z hľadiska časovej pôsobnosti
 - i. majú už pri prijatí určený čas – lehotu svojho regulačného pôsobenia, s presne určeným termínom kedy automaticky strácajú platnosť
 - ii. nemajú určený čas svojej platnosti a účinnosti
- D. z hľadiska ich právneho obsahu
 - i. hmotnoprávne normy – určujú práva a povinnosti FO a PO v oblasti verejnej správy – kompetenčné normy – upravujúce pôsobnosť a právomoc orgánov verejnej správy
Právomoc – právom upravená možnosť a spravidla aj povinnosť jednostranným mocenským donútením, zabezpečeným prejavom vôle, ovplyvňovať právne postavenie organizačne nepodriadených subjektov
Pôsobnosť – Okruh vzťahov na ktoré sa vzťahuje právomoc
 - ii. procesné normy – upravujú postup pri aplikačných rozhodovacích procesoch (zmena mena, vydanie stavebného povolenia)
 - iii. normy ktoré upravujú rôzne organizačné postupy, formy, metódy a štýl činnosti subjektov verejnej správy (upravujú vzťah nadriadenosti a podriadenosti)
- E. z hľadiska právnej sily normatívneho právneho aktu v ktorom je norma obsiahnutá
 - i. zakotvené v zákonoch
 - ii. obsiahnuté vo vládnom nariadení a aproximačnom nariadení vlády
 - iii. obsiahnuté v normatívnych správnych aktoch ústredných orgánov štátnej správy
 - iv. obsiahnuté v normatívnych správnych aktoch miestnych orgánov štátnej správy
 - v. obsiahnuté v normatívnych správnych aktoch územnej samosprávy
- F. z hľadiska ich právneho charakteru
 - i. právne normy zaväzujúce FO a PO – ukladajúce povinnosti
 - ii. právne normy zakazujúce
 - iii. právne normy splnomocňujúce – predvídajú možnosť konať v rámci požiadaviek daných pn podľa uváženia subjektov, ktoré uskutočňujú výkon verejnej správy
 - iv. právne normy ustanovujúce určité práva na uplatnenie ktorých je právny nárok
- G. z hľadiska legislatívno – technickej úpravy hypotézy (spôsobu úpravy)
 - i. obsahujúce príkaz – kogentné, imperatívne
 - ii. dávajúce možnosť konať – dipozitívne

Realizácia noriem SP

- priamym plnením noriem SP – bez aktivity spravujúcich subjektov, spočíva v dodržiavaní noriem SP

- aplikácia noriem SP

- určiť skutkový stav
- určiť normu
- vydať akt aplikácie práva

Nezákonnosť pri aplikácii noriem SP

- subsumácia prípadu pod normu ktorá reguluje odlišné právne situácie
- orgán kt. má uskutočniť aplikáciu je nečinný
- kogentná norma sa aplikuje v rozpore s jej obsahom
- úvaha aplikujúceho orgánu presiahne priestor

- >odhaľovanie nezákonnosti, odstraňovanie nezákonnosti a vyvodenie zodpovednosti za nezákonnú aplikáciu

Nesprávna aplikácia noriem SP – na odstraňovanie nesprávnosti – opravné prostriedky – prichádza k nej pri dispozitívnych normách ktoré pripúšťajú priestor na úvahu správneho orgánu ktorý môže byť určený ako:

- možnosť výberu z alternatív riešení
- možnosť pohybu v časovom alebo finančnom rozpätí
- možnosť alternatívneho stanoviska

7. Administratívnoprávne vzťahy

- vzťahy spoločenské, vznikajú vo verejnej správe a na základe noriem správneho práva
- vo verejnej správe – je jedno či ide o vzťahy v štátnej správe, samospráve alebo iné
- vzťahy vo verejnej správe sú založené na subordinácii a nadradenosti orgánov verejnej správy – prejav – autoritatívne jednosztanné rozhodnutie vo vzťahu k adresátom takéhoto rozhodnutia
- subjekt – vždy FO/PO/orgán verejnej správy na jednej strane a na druhej je vždy orgán verejnej správy alebo iný subjekt kt. plní úlohy verejnej správy na základe zákona alebo preneseného výkonu štátnej správy
- administratívnoprávne vzťahy môžu vznikáť aj proti vôli adresáta
- špecifický druh právnych vzťahov, ktorých vznik a obsah sa realizuje a zaniká vo verejnej správe pri plnení úloh verejnej správy na základe administratívnoprávnych noriem
- jedným zo subjektov je vždy taký ktorý má oprávnenia a právomoc orgánu verejnej správy
- predpoklady vzniku: existencia platnej a účinnej normy/predpisu, potrebné sú okolnosti ktoré spôsobujú právne následky
- subjekt administratívnoprávnych vzťahov je nositeľom subjektívnych práv a právom chránených záujmov a povinností
- objektom administratívnoprávnych vzťahov je to, čoho sa týkajú práva a povinnosti subjektov, ktoré sú v administratívnoprávnych vzťahoch – predmet vzájomných oprávnení, práv a povinností subjektov APV
- obsahom APV je sústava práv právom chránených záujmov a povinností subjektov APV

Druhy APV

Základné členenie:

- hmotnoprávne – vzťahy medzi subjektami verejnej správy, ich obsahom sú práva, právom chránené záujmy a povinnosti ktoré slúžia na uspokojovanie potrieb FO a PO kt. vstupujú do SPV, obsah týchto práv sa skladá z katalógu oprávnení a povinností FO a PO na jednej strane a katalógu oprávnení a povinností orgánov verejnej správy na druhej strane – obe sú v korelácii
- procesnoprávne – nimi sa realizujú hmotnoprávne vzťahy, aplikujú
- * organizačné vzťahy – vzťahy medzi orgánmi verejnej správy

Členenie podľa funkcií:

- Regulačné – orientované na nové výsledky vo vnútri verejnej správy
- Ochranné – odstránenie nežiaducich javov, najmä keď administratívnoprávne normy nie sú dodržiavané

Členenie podľa postavenia adresáta:

- Vnútorne APV – organizačné vzťahy kt. môžu mať charakter kontroly, koordinácie, spolupráce a vychádzajú z kompetenčných vzťahov (súhrn právomocí a pôsobností) – ich cieľom je optimálne fungovanie verejnej správy
- Vonkajšie SPV – ich cieľ je rovnaký ale ich štruktúra a rozsah práv a príslušnosť nemusia byť vždy upravené normami ale môže ísť aj o neprávne akty (etický kódex)
- Externé APV – časť APV – realizujú sa úlohy a funkcie verejnej správy vo vzťahu k FO/PO ktoré sú mimo štruktúry verejnej správy

Členenie podľa odvetví a sfér verejnej správy – správa dopravy, policajná správa, správa zdravotníctva, správa kultúry

Delenie

- o 1. subjekt je povinný niečo konať, niečo sa zdržať, niečo strpieť
- o 2. podľa postavenia subjektov vzťahu – vertikálne(rozsah práv/záujmov/povinností na nerovnakej úrovni), horizontálne (rovnakej úrovni) a diagonálne (nerovnaká úroveň a vzťahy sú naprieč verejnou správou)

8. Vymedzenie európskeho správneho práva (pojem a základná charakteristika)

postavené na spoločných hodnotách, ktorými sa riadi výkon verejnej správy

Ius commune právo spoločné všetkým európskym štátom

správne právo Európskej únie a bývalého Európskeho spoločenstva, (**únijné správne právo**)

právo, ktoré je spoločné pre správne právo a verejnú správu všetkých európskych štátov, a to tak v rovine všeobecných pojmov, ako aj v rovine spoločenských právnych princípov a základných princípov, teda ako tzv. *Ius commune*

správne právo spoločného európskeho priestoru – správne právo tvorené:

- medzinárodnými organizáciami koordinujúcimi európsku spoluprácu
- *ius commune*,
- úijným správnym právom, teda správnym právom Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu

- s prihliadnutím na administratívnu tradíciu je možné rozlíšiť najmenej tri rôzne poňatia, ktoré v svojom spojení podávajú obraz o definícii európskeho správneho práva **v širšom zmysle**

1) v prvom význame je charakterizované ako správne právo EÚ a bývalého ES, z ktorého ostalo len EURATOM, a preto ho chápeme ako únijné správne právo

2) v druhom význame je chápané ako právo spoločné správne právo a verejnú správu všetkých európskych štátov, v rovine všeobecných pojmov a spoločenských

základných princípov (patria sem aj nečlenské štáty)

3) v treťom význame ako najširšie chápané správne právo spoločného európskeho priestoru, správne právo tvorené:

medzinárodnými organizáciami koordinujúcimi európsku spoluprácu

b) *ius commune* (národné správne právo štátov EÚ)

c) únijným správnym právom

V užšom zmysle - správne právo Európskej únie, resp. Európske správne právo *stricto sensu*, len o to právo, ktoré je výsledkom prvotvorných procesov v rámci Európskej únie a ktoré vykonávajú buď orgány Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, alebo orgány členských štátov Európskej únie v prípadoch, keď sa uplatňuje priamy účinok tohto práva

Vzhľadom na vývoj zmluvného základu Európskej únie do prijatia Lisabonskej zmluvy sa správne právo Európskej únie mohlo označiť aj ako:

- *komunitárne správne právo*,
- *únijné správne právo*, pokiaľ normy správneho práva vychádzajú z ustanovení Zmluvy o Európskej únii - platilo to do prijatia Lisabonskej zmluvy

V súčasnosti sa v členských štátoch Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu uplatňujú dva systémy správneho práva,

- vnútroštátne správne právo každého členského štátu a
- správne právo Európskej únie

princíp prednosti práva Európskej únie,

9. Organizácia štátnej správy v Slovenskej republike

ŠTÁTNA SPRÁVA

- vymedzuje sa ako samostatný druh organizujúcej činnosti štátu, ktorá má výkonný a nariadený charakter, uskutočňuje sa v mene štátu a za pomoci jeho donucovacej moci, jej ciele, metódy a formy a spôsoby uskutočňovania reguluje právo, pričom je determinovaná internými normatívnymi aktmi nadriadených orgánov

- vo všeobecnosti sa vymedzuje aj ako tá organizátorská činnosť, ktorá je charakterizovaná svojou podzákonnou, nariadenou a výkonnou povahou

Štátnu správu možno pozitívno – právne vymedziť dvojzmerne a to v statickom zmysle (organizačnom ponímaní) a v dynamickom zmysle (funkčnom ponímaní)

▪ v statickom zmysle (organizačnom ponímaní) sa chápe ako sústava orgánov štátnej správy, ktoré priamo vykonávajú štátnu správu v rámci svojej kompetencie

Čo sa týka orgánov štátnej správy, tak ich môžeme v SR teoreticky rozdeliť (resp. členiť) na jednotlivé druhy orgánov štátnej správy na základe nasledujúcich klasifikačných kritérií, a to podľa:

- a) Právneho základu vzniku orgánu štátnej správy;**
- b) Spôsobu rozhodovania orgánu štátnej správy;**
- c) Postavenie orgánu štátnej správy v sústave orgánov štátnej správy;**
- d) Rozsahu pôsobnosti orgánu štátnej správy a**
- e) Špeciálnych kritérií**

A) **Podľa právneho základu** vzniku orgánu štátnej správy môžeme deliť orgány štátnej správy na orgány štátnej správy zriadené:

- priamo Ústavou SR (napr. vláda SR)
- ústavným zákonom (napr. v minulosti za ČSFR – federálne ústredné orgány štátnej správy – federálne ministerstvá)
- zákonom (napr. úrad vlády SR, obvodné úrady)

B) **Podľa spôsobu rozhodovania** orgánu štátnej správy rozoznávame:

- kolegiálne (kolektívne – napr. vláda SR) a
- monokratické orgány štátnej správy (napr. ministerstvá, obvodné úrady)

C) **Podľa postavenia** orgánu štátnej správy v sústave orgánov štátnej správy s pôsobnosťou v rámci územia SR rozlišujeme:

- najvyšší orgán štátnej správy, inak nazývaný aj ako najvyšší výkonný orgán štátnej moci (vláda SR)
- ústredné orgány štátnej správy (napr. ministerstvá, štatistický úrad SR)
- orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou (napr. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Prezídium PZ)
- miestne orgány štátnej správy (napr. katastrálne úrady)

D) **Podľa rozsahu pôsobnosti** orgánu štátnej správy rozlišujeme členenie z hľadiska:

- vecnej spôsobilosti;

Orgány štátnej správy so všeobecnou pôsobnosťou (napr. vláda SR) a

Orgány štátnej správy so špeciálnou, resp. špecializovanou pôsobnosťou (napr. ministerstvá) nazývané aj ako „špecializované orgány štátnej moci“. Orgány štátnej správy so špeciálnou, resp. špecializovanou pôsobnosťou môžeme ďalej ešte deliť na orgány štátnej správy:

- s odvetvovou pôsobnosťou (napr. Ministerstvo zdravotníctva SR), ktoré sa môžu ešte ďalej klasifikovať z pohľadu ich funkcií na orgány štátnej správy:

☐ z *kultúrno-sociálneho odvetvia* (napr. krajský pamiatkový úrad, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny)

☐ z *hospodárskeho odvetvia* (napr. Ministerstvo hospodárstva SR, krajský stavebný úrad) a

☐ z *administratívno-politického odvetvia* (napr. Ministerstvo vnútra SR).

☐ s medzi odvetvovou pôsobnosťou (napr. Ministerstvo financií SR)

- územnej spôsobilosti rozlišujeme:

Orgány ústrednej štátnej správy, kde patria ústredné orgány štátnej správy a orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou (napr. ministerstvá, Finančné riaditeľstvo SR), a

Miestne orgány štátnej správy (napr. obvodné úrady), ktoré sa delia na:

Orgány štátnej správy s regionálnou pôsobnosťou (napr. krajský stavebný úrad)

Orgány štátnej správy s miestnou pôsobnosťou (napr. OR PZ)

Orgány štátnej správy s pôsobnosťou v rámci územia SR, ktoré možno ďalej rozdeliť:

Orgány štátnej správy s pôsobnosťou pre celé územie SR

Orgány štátnej správy len pre časť územia SR (napr. obvodné úrady)

Orgány štátnej správy s pôsobnosťou mimo územia SR (napr. slovenské diplomatické misie, alebo konzulárne úrady SR v zahraničí)

E) Podľa špeciálnych klasifikačných kritérií môžeme rozdeliť orgány štátnej správy na:

- nadriadené a podriadené (napr. Ministerstvo vnútra SR vo vzťahu k Prezidiu policajného zboru)
- stále (napr. úrad vlády SR) a dočasné (napr. konzulárne úrady)
- tie, ktorých vedúci predstavitelia sú ustanovovaní do funkcie voľbou alebo menovaním.

▪ v dynamickom zmysle (funkčnom ponímaní) sa chápe ako samostatný druh činností štátu

a) nepretržitá, organizujúca, koordinujúca, intenzívna, kontrolná a dynamická činnosť na pretváranie spoločenského života

b) činnosť s prvkami demokracie, odbornosti, vedeckosti a hospodárnosti

c) podzákonná činnosť uskutočňovaná na základe zákonov a iných právnych predpisov, ale len v rámci platných právom stanovených hraníc

d) výkonná činnosť spočíva v bezprostrednom vykonávaní a v tvorbe zákonov a ostatných právnych aktov štátnej moci, prostredníctvom ktorých sa sústavne a nepretržite realizujú základné otázky a úlohy štátnej správy

e) nariadenie činnosť, príslušné orgány realizujú svoju nariadenie právomoc, hlavne pri vydávaní normatívnych alebo individuálne záväzných právnych aktov

f) činnosť, v ktorej sa realizujú celospoločenské záujmy zamerané na plnenie rozmanitých úloh štátnej správy

g) v mene štátu a na účet štátu, št. správa je vykonávaná v mene SR

h) stojí za ňou donucovacia moc štátu uplatňovaná prostredníctvom prostriedkov štátno-mocenského donútenia

i) možno ju determinovať vnútroorganizačnými predpismi, internými normatívnymi inštrukciami a pokynmi nadriadených orgánov

j) zodpovedá priamo štát

10. Správne celky, ich právna regulácia a význam v Slovenskej republike

Správne (administratívno-právne) členenie slúži najmä na najefektívnejší výkon pôsobností orgánov štátu, ide o rozdelenie na územné obvody/celky na účely efektívneho výkonu kompetencií štátu a jeho orgánov s cieľom priblížiť štátnu správu obyvateľstvu.

Územné členenie štátu má význam pretože sa v ňom zohľadňujú etnologické, sociologické, politické, geografické, prírodné, historické, ekonomické, právne, štátne, kultúrne a iné aspekty (tradície) tak, aby sa efektívne uspokojovali potreby obyvateľstva daného územia.

Územné celky SR:

- a. SR ako celok
- b. Vyššie územné celky
- c. Obce
- d. Vojenské obvody

Správne (resp. administratívne) členenie štátu slúži najmä na čo najefektívnejší výkon pôsobností orgánov štátu. Ide teda o administratívne rozdelenie územia štátu na určité územné obvody (resp. celky) na účely efektívneho výkonu kompetencií štátu a jeho orgánov s cieľom priblížiť štátnu správu obyvateľstvu.

Správne celky v Slovenskej republike sú okresy s pôsobnosťou kraja a okresy.

Územný obvod kraja a územný obvod okresu sú územnými obvodmi na výkon pôsobnosti orgánov štátu, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

Správnymi celkami sú aj obce a vojenské obvody, ak podľa osobitných zákonov vykonávajú štátnu správu.

Taktiež správnymi celkami v SR sú i VÚC, ak podľa osobitných zákonov vykonávajú štátnu správu.

Podľa článku 71 Ústavy SR možno na obec a VÚC zákonom preniesť výkon určených úloh miestnej štátnej správy. Náklady takto výkonu preneseného výkonu štátnej správy uhrádza štát. Pri výkone štátnej správy môže obec (resp. mestá) a VÚC v rámci svojej územnej pôsobnosti vydávať na základe zákonného splnomocnenia a v jeho medziach VZN.

Je dôležité uviesť, že okresy a kraje ako správne celky v SR nemajú povahu územných celkov ani postavenie a atribúty PO, s čím súvisí i skutočnosť, že nemajú vlastné kompetencie, orgány, príjmy ani majetok.

Správne celky je nemožné si zamieňať a spájať s miestnymi orgánmi štátnej správy, pričom viaceré miestne orgány štátnej správy majú svoju pôsobnosť presahujúcu jeden okres.

11. Organizácia územnej samosprávy v Slovenskej republike, Európska charta miestnej samosprávy

Samospráva tvorí popri štátnej správe druhú najdôležitejšiu vetvu verejnej správy a je súčasťou verejnej moci.

• Samospráva zabráňuje sústreďeniu moci v jedinom mocenskom centre a jej možnému zneužitiu.

• Samosprávou v oblasti verejnej správy je teda verejná správa, ktorá nie je štátnou správou, ale rovnako ako štátna správa je vo verejnom záujme.

• Samospráva je verejná správa vykonávaná subjektmi odlišnými od štátu, no štátom aprobovanými (potvrdenými) a je vykonávaná spravovanými osobami v protipóle štátnej byrokratickej správy.

• Samospráva má subjektívne právo, ale aj povinnosť vykonávať právom zverenú pôsobnosť. Toto subjektívne právo je súčasne prevretelné do právomoci orgánov.

• Vzhľadom na to, že plnenie úloh verejnej správy zo strany samosprávy je dôležité aj pre chod štátu a plnenie jeho úloh, je zvyčajné, že výkon samosprávy vo väčšom alebo menšom rozsahu podlieha dozoru štátu a že v prípade nespôsobilosti samosprávneho orgánu plniť úlohy samosprávy existuje možnosť štátu zasiahnuť v záujme plnenia úloh samosprávy. Tento vzťah sa označuje ako subsidiárne postavenie štátu vo veciach verejnej správy voči samospráve.

- Samosprávu v oblasti verejnej správy vykonávajú subjekty verejnej správy, pre ktoré je charakteristické, že nie sú orgánmi štátu, ale neštátnymi právnickými osobami, že sú zriadené zákonom a že ich samosprávne úlohy vymedzuje zákon.
- Výnimočne sú subjektmi verejnej správy aj osoby, ktorých podstata nie je celkom jednoznačná a nedajú sa mechanicky zaradiť medzi združenia osôb, združenia vecí alebo ich kombináciu, dokonca je vôbec sporné, či ide o samosprávne osoby, keďže hospodária s majetkom, ktorý je vo vlastníctve štátu. Sú však zriadené zákonom a zákon vymedzuje ich úlohy v oblasti verejnej správy. Z tohto dôvodu sa označujú aj ako verejnoprávne inštitúcie, hoci ich verejnoprávnosť je predovšetkým v spôsobe vzniku, než v reálnom postavení vo verejnej správe.
- Pri výkone samosprávy sa realizujú vzťahy v rámci daných samosprávnych korporácií, u ktorých rozlišovanie postavenia subjektov a objektov samosprávy do istej miery stráca význam. Podstatou a poslaním samosprávnej korporácie je samostatne, čiže samosprávne, rozhodovať o vlastných otázkach a spravovať vlastné záležitosti, a to podľa svojich potrieb, zo svojej vôle a pritom rešpektovať len zákony.
- Samosprávne osoby v oblasti verejnej správy vznikajú priamo zákonom rovnako ako orgány štátnej správy. Okrem nich však existujú aj samosprávne osoby, ktoré nevznikajú zákonom, ale vznikajú na základe zákona dobrovoľným združením osôb. Tieto samosprávne osoby (občianske združenie, spolky, nadácie, politické strany atď.) však nie sú nositeľmi samosprávy v oblasti verejnej správy, ale sú PO súkromného práva, prostredníctvom ktorých občania uspokojujú svoje záujmy alebo potreby.
- Samosprávu podľa jej pôsobnosti delíme na územnú (miestnu) a záujmovú. Územná samospráva je spätá s určitým územím. Záujmová samospráva je spätá s určitou ľudskou činnosťou, predovšetkým zárobkovou.
- Záujmovú samosprávu môžeme rozlišovať na profesijnú samosprávu s povinným členstvom osôb určitej profesie a na samosprávu bez povinného členstva, ale štátom vytvorenými verejnoprávnymi korporáciami (hospodárske komory), a na akademickú samosprávu vysokých škôl.
- Základnými prvkami samosprávy sú:
 - o územná alebo ľudská činnosť, voči ktorým pôsobí (obec),
 - o osoby podriadené samospráve (obyvatelia obce, súdni exekútori),
 - o existencia samosprávy ako PO verejného práva so sústavou samosprávnych orgánov (pri obci je to napríklad obecné zastupiteľstvo a obecná rada),
 - o samostatné hospodárenie a rozpočet.
- V samospráve prevažujú prvky kolegiálneho riadenia nad individuálnym, laické zloženie samosprávnych orgánov pred byrokratickým a princíp voľby hlavných orgánov pred princípom menovacím.
- Samospráva má vlastnú primárnu právnu normotvorbu vytvorenú podľa vlastnej politickej vôle a takisto má aj vlastný výkon verejnej správy.
- Európska únia kladie vzrastajúci dôraz na regionálnu politiku a decentralizáciu v rámci politiky odstraňovania demokratického deficitu. Už v zakladajúcich zmluvách z roku 1957 bol uvedený prvotný cieľ – znižovanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi.
- V európskej únii došlo v rámci všeobecnej samosprávy k prelomovej zmene, keď jej občanom bolo dané volebné právo v komunálnych voľbách do zastupiteľských orgánov obcí, kde trvale žijú, bez ohľadu na občianstvo konkrétneho štátu. Európske právo však nepriznáva možnosť voľby starostu alebo iných orgánov obce – to môže umožniť iba právo jednotlivých členských štátov Únie.
- Európska únia priamo nezasahuje do regionálnej správy, nakoľko ide o výlučnú pôsobnosť štátov, uplatňuje iba svoj vplyv tam, kde štát chce prijať finančnú pomoc pre zaostávajúce regióny zo štrukturálnych fondov.
- Po druhej svetovej vojne vzniká myšlienka garantovať právo na miestnu samosprávu. Keď sa na začiatku 50. rokov inštitucionalizovala Rada európskych komisií, stalo sa úsilie o prijatie charty základných práv samosprávy jedným z hybných faktorov jej činnosti.
- Pôvodná komunálna charta bola na fóre Rady Európy prepracovaná do výsledného návrhu. Návrh európskej charty miestnej samosprávy bol pripravený na podpísanie v októbri 1985. Zásady miestnej samosprávy obsiahnuté v charte sa vzťahujú na všetky druhy miestnych spoločenstiev, ktoré na území zmluvného štátu existujú.
- Základným poslaním charty je zabezpečiť práva a ochranu práv miestnej samosprávy, ktorá je najbližšie občanom a prostredníctvom ktorej občania uplatňujú svoje práva nielen formou voľby zástupcov do zastupiteľstiev, ale aj ďalšími spôsobmi, napr. prostredníctvom miestnych referend, účasťou na konaniach zastupiteľstiev a formálnymi a neformálnymi možnosťami vyjadrovať sa k jej rozhodovacej činnosti.
- Európska charta miestnej samosprávy vo svojich základných ustanoveniach určuje nutnosť ústavného a zákonného zakotvenia miestnej samosprávy a vytvára zásady týkajúce sa povahy a rozsahu pôsobnosti a právomoci miestnej samosprávy.
- Charta oprávňuje miestne samosprávy na spoluprácu a vytváranie vlastných združení a chráni vlastné právo na samosprávu, ktoré je chránené možnosťou nápravy súdom v prípadoch jeho porušenia.
- Európsku chartu miestnej samosprávy je možné obsahovo rozčleniť na tieto úseky:
 - ústavné garancie práva na miestnu a regionálnu samosprávu,
 - materiálna definícia práva na miestnu a regionálnu samosprávu,
 - organická definícia práva na miestnu a regionálnu samosprávu,
 - štátny dozor,
 - finančné záruky práva na miestnu a regionálnu samosprávu.

12. Záujmová samospráva v Slovenskej republike

Základy záujmovej samosprávy:

- Zákonný základ jej zriadenia
- Právny základ – subjekt má vždy právnu subjektivitu
- Ekonomický základ – má vlastný majetok s ktorým hospodári – príspevky
- Personálny základ – vzťahuje sa k FO

- Stavovské organizácie založené na záujmovom princípe, ich hlavným reprezentantom sú profesijné komory – vykonávajú verejnú správu tým, že rozhodujú o vykonávaní slobodného povolania a dbajú o jeho čestné vykonávanie
- pôsobnosť – územná - celá SR (okrem notárskej, tá má územnú pôsobnosť danú územnými obvody krajských súdov)
- Mocenská činnosť komory je regulovaná – ale vyberajú poplatky, majú disciplinárnu právomoc

- Profesijné komory vykonávajú verejnú správu v tom, že rozhodujú o vykonávaní slobodného povolania a dbajú o jeho čestné vykonávanie. Pritom vedú zoznamy oprávnených (autorizovaných) osôb, ktoré sú verejnými zoznamami. Ten kto je v nich zapísaný, je oprávnený vykonávať svoje povolanie.
- Všetky profesijné komory sú zriadené zákonom a zákon vymedzuje ich úlohy v oblasti verejnej správy.
- Odlišnosť profesijných komôr ako PO verejného práva od súkromnoprávných združení osôb je v spôsobe ich vzniku, v spôsobe členstva a úlohách.
- Profesijné komory združujú FO samostatne zárobkovo činné. O vstupe nového člena nemá vedenie komory voľnosť úvahy v rozhodovaní o prijatí, ale členom sa stane ten, kto splní taxatívne podmienky upravené príslušným zákonom.
- Pôsobnosť (územná) profesijných komôr je v zásade pre celú republiku. Len v prípade notárskych komôr je ich územná pôsobnosť daná územnými obvody krajských súdov.
- Komora nad príslušníkmi profesijného stavu vykonáva mocenské oprávnenia (vyberanie poplatkov, disciplinárna právomoc) s možnosťou ukladať sankcie.
- Do vecnej pôsobnosti komôr patrí aj vydávanie tzv. stavovských predpisov, ktoré majú charakter právnych predpisov a sú záväzné len pre členov komory.
- Profesijné komory nemožno stotožňovať so záujmovými združeniami podľa zákona o združovaní občanov, pretože občianske združenia sú PO súkromného práva – nevznikajú zo zákona, ale slobodným prejavom vôle; nevykonávajú ani verejnú správu, prípadne samosprávu
- Ďalšiu skupinu samosprávnych osôb tvoria hospodárske združenia (korporácie), ktoré združujú obchodníkov, výrobcov, remeselníkov, roľníkov, prípadne iných podnikateľov v oblasti hospodárstva.
- Relatívne samostatnou skupinou osôb vo verejnej správe sú verejné fondy. Verejné fondy sú združeniami peňazí, prípadne aj vecí (teda nie osôb, ako je to pri komore), ktoré plnia vo verejnej správe nejakú úlohu. V súčasnosti rozoznávame dve skupiny verejných fondov a to:
 - a) Verejné fondy, ktoré plnia funkciu sústreďovania a prerozdelenia peňazí, z ktorých sa financujú zákonom ustanovené úlohy vo verejnej správe (napr. fond verejného zdravotného poistenia)
 - b) Verejné fondy, ktoré sústreďujú nehnuteľný majetok (pozemky a stavby na nich, podniky), spravujú ho a nakladajú s ním podľa zákona, napr. fond národného majetku, pozemkový fond atď.

Všetky verejné fondy sú zriadené zákonom a zákon ustanovuje, kto je povinný odvádzať príspevok do fondu, v akom rozsahu, ako sú sústredené peniaze prerozdelené a pod.

• Najnižšou formou sú voľné združenia, ktoré vznikajú spontánnym prejavom skupiny osôb participovať na činnosti (krajinské spolky, kluby záujmových činností a pod.).

13. Všeobecné (teoretické) vymedzenie ostatných vykonávateľov verejnej správy

Základné prvky (osobné zložky, hmotné zložky, nehmotné zložky, verejnomocenské prostriedky) sú usporiadané do rôznorodých organizačných útvarov, ktoré majú rôznu mieru samostatnosti.

- Organizačné súčasti verejnej správy najvyššieho rádu sa označujú ako spravujúce subjekty verejnej správy – sú nositeľmi verejnej správy a spravidla nie sú navzájom organizačne previazané vzťahmi.
- Základným spravujúcim subjektom verejnej správy je štát,
- Štátna správa je tá zložka verejnej správy v organizačnom ponímaní, ktorú reprezentujú súčasti štátneho mechanizmu.
- Ďalšími spravujúcimi subjektmi verejnej správy sú subjekty územnej a záujmovej samosprávy, ktoré sú spravidla verejnoprávnymi korporáciami.
- Subjekty územnej samosprávy sú územné samosprávne celky – obce a samosprávne kraje.
- Subjekty záujmovej samosprávy sú najmä stavovské organizácie – advokátska komora atď.
- Spravujúcimi subjektmi verejnej správy sú ďalej relatívne samostatné útvary – označujú sa ako verejnoprávne inštitúcie, verejnoprávne ustanovizne, verejné fondy.
- Spravujúcimi subjektmi sú napokon aj právnické osoby súkromného práva a fyzické osoby, ktorým bol zákonom alebo na základe zákona zverený výkon verejnej správy bez toho, aby boli organizačne začlenené do iného spravujúceho subjektu verejnej správy.
- Verejnoprávne korporácie sa označujú člensky organizované spravujúce subjekty verejnej správy (spája sa najmä s inštitútom samosprávy ako zložkou verejnej správy – korporácia je združenie, zväzok osôb od latinského slova „corpus – telo“).
- Verejnoprávne inštitúcie ide najmä o subjekty ktoré pôsobia v oblasti školstva, vedy a kultúry a majú celoslovenskú pôsobnosť (napr. Matica slovenská, Sociálna poisťovňa či RTVS). Verejnoprávne inštitúcie sú od štátu čiastočne oddelené spravujúce subjekty verejnej správy zriadené zákonom na účely zabezpečovania potrieb verejnosti a tým napĺňania verejného záujmu prostredníctvom výkonu organizátorskej činnosti.
- Ďalšie verejnoprávne spravujúce subjekty nie sú člensky organizované, no zákony ich neoznačujú ako verejnoprávne inštitúcie. Spravidla majú len lokálny alebo regionálny význam (verejné základné a stredné školy, divadlá, múzeá atď.). V staršej literatúre

sa pre tieto subjekty používal pojem „verejné ústavy“. Sú relatívne samostatnými súbormi osobných, hmotných a nehmotných zložiek verejnej správy, ktoré sú usporiadané a trvalo určené na účel poskytovania verejných služieb a statkov osobám za rovnakých, vopred stanovených podmienok. Sú závislé od subjektu ktorý ich zriadil.

• Právnické osoby súkromného práva a fyzické osoby. Medzi právnické osoby vykonávajúce verejnú správu na základe zákona možno zaradiť cirkvi a náboženské spoločnosti, pred ktorých orgánmi možno uzavrieť manželstvo, alebo aj zdravotné poisťovne – tieto nakladajú s verejnými finančnými prostriedkami ale sú to akciové spoločnosti (ďalej to môže byť napr. stanica STK). Do kategórie fyzických osôb, ktoré vykonávajú verejnú správu možno zaradiť napr. členov tzv. stráží (lesná stráž, rybárska stráž atď.)

14. Metódy činnosti verejnej správy – vymedzenie a základné delenie

Vymedzenie pojmu metóda verejnej správy a jej charakteristické črty

- metóda - jednak ako spôsob, ktorým sa získavajú, klasifikujú a vysvetľujú nové vedecké poznatky, jednak aj ako zámerný, cieľavedomý alebo uvedomelý postup pri práci alebo v konaní.
- Prvá časť pojmu predstavuje skôr abstraktné objasnenie, ktoré sa viaže k novým postupom, druhá časť predstavuje skôr uvedomelý proces pravidelne sa opakujúci, ktorý vyvrcholí do istej podoby či formy, v našom prípade sú to akty aplikácie práva.
- Pre ďalšiu charakteristiku metód činnosti verejnej správy je nevyhnutné, aby sme si uvedomili, že verejnú správu ako celok skúmajú viaceré vedné disciplíny, medzi ktorými je aj správna veda.
- Metódy činnosti verejnej správy sú variabilné činitele, ktoré sú ovplyvňovateľné tak objektívnymi, ako aj subjektívnymi činiteľmi, a súčasne sú aj pod vplyvom externého a interného prostredia faktorov.
- Medzi objektívne činitele, ktoré ovplyvňujú metódy činnosti verejnej správy, patrí napr. štruktúra štátu, jeho členenie, účasť štátu v medzinárodných zoskupeniach, reliéf krajiny, osídlenie a pod.
- Z podstatných vonkajších faktorov možno pomenovať globalizáciu, rastúci význam a používanie informačných technológií, existujúce globálne ekologické problémy a pokusy o ich riešenie.
- Subjektívnym faktorom je skutočnosť, že vzťahy vo verejnej správe sú spoločenské, v ktorých rozhodujúcu úlohu hrá ľudský faktor. I keď je tendencia znižovať vplyv ľudského faktora prostredníctvom informačných technológií, zatiaľ sa jeho vplyv z administratívno-právnych vzťahov úplne vylúčiť nedá.
- Napriek objektívnym faktorom a vonkajším vplyvom úlohou subjektov verejnej správy je vždy (alebo by malo byť) hľadanie najvhodnejšej a efektívnej metódy v ich činnosti.
- Pri vymedzovaní podstaty pojmu metóda verejnej správy musíme vychádzať z toho, že pojem bude každý vymedzovať tak, ako vymedzoval, charakterizoval jednotlivé prvky pojmu verejná správa, jej členenie, úlohy a ciele. Je preto pochopiteľné, že pojem metóda verejnej správy sa bude odvíjať od podstaty pojmov verejná správa, jej organizačného či funkčného členenia, úloh a cieľov, čím sa vlastne verejná správa vymedzuje od iných štátnomocenských štruktúr.

Klasifikácia metód verejnej správy

- Na základe toho, akým smerom pôsobia formy činnosti, môžeme rozlíšiť metódy činnosti:
 - metódy, ktoré pôsobia do vnútra verejnej správy (tzv. vnútroorganizačné) a
 - metódy, ktoré smerujú mimo verejnej správy.
- Vnútroorganizačné metódy sa používajú na pôsobenie vo vnútri orgánov verejnej správy a ich cieľom je vytvorenie optimálnych podmienok, predpokladov na plnenie cieľov a úloh verejnej správy.
- Metódy, ktoré pôsobia mimo sústavy orgánov verejnej správy, sledujú ciele a úlohy vo vzťahu k subjektom, ktoré stoja mimo sústavy orgánov verejnej správy. Rozsah ich použitia je limitovaný rozsahom právomoci, pôsobnosti a príslušnosti orgánov verejnej správy.
- Iné delenie metód je delenie na metódy činnosti verejnej správy všeobecné, špeciálne a špecifické podľa toho, v akom druhu spoločenských vzťahov sa budú používať.
- Medzi všeobecné metódy zaraďujeme:
 - metódy presvedčovania a
 - metódy donucovania.
- Presvedčovací metódy vyžadujú systematické z hľadiska organizačného náročné pôsobenie a z pohľadu časového dlhodobé pôsobenie, pričom výsledok môže byť neistý. V prípade dosiahnutia žiadaného výsledku je viac cenený a hodnotený.
 - Metódy presvedčovania sa môžu používať pri priamom presvedčovaní, ktorým budú prednášky, stretnutia či akýkoľvek iný priamy kontakt so spravovanými subjektmi.
 - Metódy presvedčovania sa môžu používať aj pri nepriamom presvedčovaní, napr. prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov, výstav, billboardov.
- Metódy donucovania môžu taktiež pôsobiť dvojako, a to ako metódy priameho donucovania, ale aj ako metódy nepriameho donucovania, pričom kritériom pre členenie donucovania na priame a nepriame je spôsob, akým sa pôsobí na odstránenie odchýlok.
 - pri priamom donucovaní sa odchýlky odstraňujú pri priamom kontakte so spravovaným subjektom a následne (bezprostredne) sa nastoľuje žiadaný stav. Typickým príkladom je bezprostredný zákrok, zákaz činnosti či exekúcia.
 - pri nepriamom donucovaní sa bezprostredný stav či žiadaná odchýlka nerieši okamžite. Ide skôr o následne pôsobenie, aby sa použitím týchto metód zabránilo v budúcnosti opätovnému konaniu. (napr. pokuta v cestnej premávke alebo použitie niektorých poplatkov, ktoré slúžia ako prevencia pre nadmerné zaťažovanie orgánov verejnej správy).
 - pri používaní donucovacích metód činnosti verejnej správy dovnútra verejnej správy môže ich základ byť upravený tak v normách správneho práva, ako aj iných predpisoch jednotlivých pozitívno-právnych disciplín, samozrejme s prevenciou verejnoprávnych disciplín.
 - naopak pri používaní donucovacích metód mimo sústavy verejnej správy správnym základom sú administratívno-právne normy a administratívno-právne vzťahy.

- pri používaní donucovacích metód vo vzťahu k iným subjektom musí subjekt, ktorý sa rozhodol použiť ich, rešpektovať nasledujúce zásady:
 - o donucovanie je možné použiť len proti subjektom, ktoré porušili právo, právom chránené záujmy či povinnosti, ktoré sú obsahom administratívnych noriem,
 - o donucovanie je možné realizovať len na základe platných predpisov a prostriedkami, ktoré právne predpisy umožňujú použiť pri donucovaní.
 - o donucovanie môžu realizovať len subjekty správy, ktoré sú na to oprávnené v rámci svojej právomoci a pôsobnosti.
 - o pri používaní donucovacích metód platí proporcionalita a subsidiarita (na rovnaký prípad by sa mali použiť rovnaké metódy, aby výsledkom boli rovnaké formy)
- Do druhej skupiny patria špeciálne metódy, v ktorých sa prvé dve skupiny metód realizujú a premietajú. Ide teda o metódy, kde sa realizujú presvedčovacie i donucovacie, a to buď dovnútra, alebo navonok mimo sústavy verejnej správy.
 - Ide o metódy administratívneho pôsobenia, ekonomického pôsobenia, metódy spoločensko-organizačného pôsobenia a metódy organizačno-technického pôsobenia
 - pre metódy administratívneho pôsobenia je typické využívanie administratívnych opatrení na účely plnenia úloh vo verejnom záujme. Ide tu v rozhodujúcej miere o autoritatívne opatrenia, ktoré sa môžu využiť voči všetkým subjektom verejnej správy.
 - metódy ekonomického pôsobenia využívajú ekonomické nástroje na pôsobenie smerom k spravovaným subjektom. Metódy ekonomického pôsobenia môžu viesť k pozitívnej motivácii niečo urobiť a aj k negatívnej motivácii niečoho sa zdržať. Pre ich aplikáciu platí, musia mať právny základ, rozhodovací proces pri ich využívaní je právne regulovaný, ich výsledok je právne relevantný, ale obyčajne nie je vynútiteľný. (napr. rôzne ekonomické zvýhodnenia či o verejnú činnosť v službách, ktoré sú zaťažené poplatkami či odvodmi alebo daňami).
 - metódy spoločensko-organizačného pôsobenia majú tiež právny základ, spôsob ich použitia nie je zvyčajne právne regulovaný, a tým ani výsledok nie je vynútiteľný. To ale neznamená, že nemôže byť regulovaný v iných ako právnych kódexoch. (napr. rôzne výzvy, stimuly či verejnoprospešné služby).
 - metódy organizačno-technického pôsobenia majú tiež právny základ. Pre ne je typické využívanie technických prostriedkov na plnenie úloh verejnej správy. Právna úprava využívania organizačno-technických prostriedkov je diferencovaná podľa plnenia úloh orgánov verejnej správy či charakteru orgánov, alebo intenzity rozsahu zásahov orgánov verejnej správy do práv, právom chránených záujmov FO alebo PO (napr. povinné využívanie výpočtovej techniky u oboch subjektov administratívneho vzťahu).
- Tretí okruh metód vo verejnej správe predstavujú špecifické metódy. Pre ne je charakteristické, že rovnorodá metodológia sa uplatňuje výlučne iba na určitom úseku verejnej správy, pre určitý okruh vzťahov a výsledkom jej pôsobenia je len istý obmedzený počet foriem činnosti.

15. Formy činnosti verejnej správy – všeobecná charakteristika

Činnosti všetkých subjektov sa prejavujú spôsobmi, ktoré sú vnímateľné ľudskými zmyslami. Pre všetky činnosti pritom platí, že je možné vnímať ich výsledky a aj procesy, ktorými subjekty tieto výsledky dosiahli (príkladom môže byť činnosť krajčírka. Pri jeho činnosti je možné vnímať tak proces vytvárania odevu, ako aj konečný výsledok, ktorým je konkrétny odev)

- Pri jednotlivých subjektoch verejnej správy môžeme vnímať procesy, ktorými jednotlivé ciele a úlohy verejnej správy realizujú a výsledky týchto procesov. Všetky činnosti verejnej správy majú svoju podobu. Tieto podoby môžeme označiť pojmom formy činnosti verejnej správy. Formami činnosti môžeme pomenovať procesy pri vytváraní výsledkov, ako aj samotné výsledky, ktoré z týchto procesov vstúdia.
- Procesy pri vytváraní výsledkov sú nazývané ako procedurálne alebo procesné formy činnosti verejnej správy. Sú to postupy, ktorými subjekty verejnej správy alebo ich orgány v ich mene vykonávajú jednotlivé činnosti.
- Výsledky postupov subjektov verejnej správy môžeme nazvať ako výsledné formy činnosti (finálne formy činnosti verejnej správy).
- Finálne formy činnosti sú teda výsledkami, ktoré boli vytvorené procedurálnymi formami činnosti. O procedurálnych formách činnosti sa však nedá hovoriť ako o jednotlivých celkoch. Často sa skladajú z množstva úkonov.
- Verejná správa je činnosťou rozmanitou, a preto aj jednotlivé formy činnosti sú rozdielne. Konkrétne formy činnosti sa totiž musia odvíjať od cieľov subjektov verejnej správy, ktoré majú prostredníctvom týchto foriem činnosti dosiahnuť.
- Všetky formy činnosti verejnej správy majú viaceré spoločné znaky. Tie vychádzajú zo všeobecných znakov charakterizujúcich verejnú správu vo funkčnom poňatí.
- Každá forma by mala mať právny základ, t.j. každá forma činnosti stanovená právnym predpisom je najmenej so silou zákona.
- Každá forma by mala sledovať obsah. Teda, každá forma činnosti by mala vychádzať primárne z obsahových požiadaviek pre tú konkrétnu činnosť. Nestačí ak daná činnosť je vykonaná spôsobom ustanoveným právnym predpisom. Je dôležité aj to, aby splnila svoj účel. Z tohto dôvodu je potrebné, aby pri každej činnosti neboli dodržané len nároky kladené na formu, ale aj na obsah.
- Pri každej forme činnosti verejnej správy sú forma a obsah veľmi dôležité a pri kontrole je potrebné skúmať tak formálnu, ako aj obsahovú stránku konkrétnej formy činnosti. Absencia každej z nich môže spôsobiť nezákonnosť danej formy činnosti.
- Procedurálne formy činnosti verejnej správy
 - každú činnosť verejnej správy môžeme vnímať ako určitý proces. Tento proces vo väčšine prípadov vedie k zhmotneným výsledkom nazývanými finálne formy verejnej správy.
 - každá procedurálna forma činnosti verejnej správy má svoje špecifiká. Tie sú determinované viacerými faktormi. Za základné považujeme dva:
 - o Prvým je účel, ktorý má konkrétna činnosť naplniť,
 - o Druhým je postavenie orgánu verejnej správy, ktorý realizuje konkrétnu činnosť.

- Všetky činnosti musia byť verejnou správou vykonávané tak, aby sa prostredníctvom nich čo najefektívnejšie dosiahol požadovaný výsledok.
- Nemusi byť cieľom každej procedurálnej formy činnosti vydanie finálnej formy činnosti. Niektoré procedurálne formy činnosti sú uskutočňované ako samotný cieľ, pričom finálne formy činnosti len potvrdzujú priebeh procedurálnych foriem činnosti.
- **Finálne formy činnosti verejnej správy**
 - finálne formy činnosti verejnej správy sú často od seba navzájom veľmi odlišné. Je to z dôvodu, že často sledujú rozličné ciele a sú vydávané na rôzne účely. Niektoré vytvárajú nové práva a povinnosti, iné len niečo konštatujú, deklarujú a podobne.
 - Finálne formy činnosti verejnej správy sú právnymi úkonmi. Často majú povahu jednostranných právnych úkonov, môžu však byť aj dvojstranné, prípadne viacstranné. Platia pre ne všeobecné požiadavky na právne úkony. Mali by byť teda perfektné a platné.
 - viaceré finálne formy činnosti verejnej správy sú verejnými listinami. Na to, aby bola konkrétna forma činnosti verejnej správy za verejnú listinu považovaná, musí spĺňať dve požiadavky:
 - o Prvou je, že je vydaná orgánom verejnej správy (táto požiadavka sa týka všetkých finálnych foriem verejnej správy)
 - o Druhou, že za verejnú listinu musí byť právnym predpisom označená

16. Normatívne správne akty

Normatívne správne akty sú právnymi aktmi, ktoré vytvárajú nové práva a povinnosti k spravovaným subjektom. Môžeme ich tiež označiť aj ako podzákonné pramene práva. (*patria sem napr. nariadenia vlády, vyhlášky orgánov miestnej štátnej správy a VZN subjektov samosprávy*)

- Forma, ako aj obsah normatívnych správnych aktov vychádza výlučne z konkrétnych právnych predpisov minimálne so silou zákona, na základe ktorých sú takéto akty vydávané. Tieto právne predpisy by pritom mali určovať pre orgány takéto akty vydávajúce ich **vecnú, miestnu a osobnú pôsobnosť**.
- V rámci vymedzenia vecnej pôsobnosti by mal právny predpis upraviť, čo môže byť predmetom normatívneho správneho aktu verejnej správy. Teda mal by povedať, v akých veciach môže orgán verejnej správy ukladať nové práva a povinnosti.
- Územnou pôsobnosťou by mal právny predpis vymedziť, na aké územie sa normatívny správny akt má vzťahovať. Mal by teda povedať, či sú konkrétne orgány verejnej správy kompetentné vydávať normatívne správne akty záväzné pre celé územie SR alebo len pre jednotlivé časti.
- Osobnou pôsobnosťou všeobecne záväzný predpis určuje, ktorým osobám možno normatívnym správnym aktom práva a povinnosti uložiť. Nie všetky osoby v rámci územnej pôsobnosti musia byť normatívnymi správnymi aktmi viazané. Tieto akty môžu smerovať aj ku konkrétnym skupinám osôb, ktoré je možno vymedziť podľa charakteristických črt.
- Jednotlivé druhy normatívnych správnych aktov majú svoje špecifiká. Práve tie ovplyvňujú, resp. by mali ovplyvňovať, ako budú jednotlivé druhy normatívnych správnych aktov vyzeráť.
- Základnými vlastnosťami normatívnych správnych aktov sú platnosť a účinnosť.
- Normatívne správne akty sú platné vtedy, ak boli náležitým spôsobom sprístupnené ich adresátom. Nevyžaduje sa pritom, aby adresáti týchto aktov o nich bezpodmienečne vedeli, ale aby boli vyhlásené predpísaným spôsobom tak, aby ich adresáti mali možnosť sa o nich dozvedieť.
- Práva a povinnosti vyplývajúce z normatívnych správnych aktov nemusia byť vždy účinné v okamihu ich vyhlásenia. Môže sa stať, že nadobudnú účinnosť až následne po dni vyhlásenia.
- Realizácia priznaných práv a uložených povinností sa viaže až na účinnosť normatívnych správnych aktov. Nikdy však nemôže prísť k opačnej situácii a to, že normatívny správny akt by nadobudol účinnosť ešte pred jeho platnosťou. Platí zásada, že najprv musí byť finálna forma činnosti známa a až potom môže byť účinná.

NSA sa týka celej skupiny prípadov rovnakého druhu a neurčitého počtu

17. Individuálne správne akty

Individuálne správne akty sú rozhodnutia v konkrétnych veciach. Nimi orgány verejnej správy aplikujú existujúce právne normy na jednotlivé prípady.

- Rozhodujú o právach a povinnostiach konkrétnych subjektov v rozsahu priznanom najmä zákonnými a podzákonnými právnymi predpismi.
- Rozhodnutia v konkrétnych veciach môžu byť vydávané s dvomi cieľmi:
 - o prvým z nich je priznať nové práva a povinnosti adresátom týchto rozhodnutí na základe naplnenia podmienok stanovených právnymi predpismi (vydáva sa tzv. konštitutívne rozhodnutie) a
 - o druhým rozhodnúť o existencii práv a povinností (vydáva sa tzv. deklaratórne rozhodnutie)

V právnej praxi sa väčšinou stretávame s konštitutívnymi rozhodnutiami. Práva týmito rozhodnutiami priznané vo väčšine prípadov potvrdzujú, že osoby spĺňajú podmienky na priznanie týchto práv. Povinnosti uložené adresátom zaväzujú týchto adresátov niečo sa zdržať alebo niečo konať.

- Do skupiny konštitutívnych rozhodnutí zaraďujeme aj tie rozhodnutia, ktorými sa rozhoduje o určitej skutočnosti vo vzťahu k osobe. Ide napríklad o rozhodnutie o spáchaní právnym predpisom stanoveného skutku alebo rozhodnutie o vzniku alebo zániku určitého statusu. Tieto individuálne správne akty síce výslovne práva a povinnosti neuvádzajú, ale viažu sa na ne ďalšie práva a povinnosti.

S deklaratórnymi rozhodnutiami sa nestretávame až tak často. Dôvodom je, že ich funkcia je viac kontrolná. S týmto typom rozhodnutí sa preto viac stretávame v súdnej moci.

- Orgány verejnej správy deklaratórnymi rozhodnutiami potvrdzujú práva a povinnosti, ktoré vznikli už v minulosti. Nové práva a povinnosti teda nevytvárajú.
 - Rozhodnutia v konkrétnych veciach ktorými sa adresátom priznávajú nové práva a povinnosti, nazývame **rozhodnutia vo veci**.
 - týmito rozhodnutiami sa primárne rozhoduje o hmotnoprávných nárokoch FO a PO.
- Mimo týchto rozhodnutí poznáme aj rozhodnutia, ktoré majú za cieľ upraviť určité procesné práva a povinnosti v rámci rozhodovacích aplikačných procesov. Tento druh rozhodnutí nazývame **procesnými rozhodnutiami**.
- Adresáti individuálnych správnych aktov musia byť vždy presne určení, nakoľko sa rozhoduje o právach a povinnostiach konkrétnych subjektov.
 - Forma individuálnych správnych aktov môže byť rôzna. Základ pre ich obsahové a formálne náležitosti sa nachádza v § 47 správneho poriadku.
- Osobitnou kategóriou sú tzv. fiktívne rozhodnutia.
- tento typ individuálnych správnych aktov sa používa len v prípadoch stanovených právnymi predpismi. Ide o špecifické situácie, v ktorých, v prípade ak orgán verejnej správy nevydá v stanovenej lehote rozhodnutie, platí, že je rozhodnutie orgánom verejnej správy vydané. Právny predpis pritom určuje, či v takomto prípade sa prezumuje vydanie kladného alebo záporného rozhodnutia.

Individuálne správne akty majú tiež svoje vlastnosti. Týmito vlastnosťami sú **platnosť**, **právoplatnosť** a **vykonateľnosť**.

Platnosť individuálnych správnych aktov, obdobne ako v prípade normatívnych správnych aktov, nastáva v okamihu, v ktorom sa adresáti dozvedia o obsahu rozhodnutia alebo právne predpisy prezumujú, že sa o obsahu týchto rozhodnutí dozvedeli.

Všeobecnú definíciu právoplatnosti nachádzame v § 52 ods. 1 Správneho poriadku - právoplatné rozhodnutie je také, voči ktorému nie je možné podať žiaden riadny opravný prostriedok. Právoplatné rozhodnutie by teda malo byť konečné, nezrušiteľné a nezmeniteľné.

Jednotlivé povinnosti uložené rozhodnutiami je možné nútené vykonávať až vtedy, keď sú rozhodnutia vykonateľné. Vykonateľnosť rozhodnutí sa vo väčšine prípadov viaže s právoplatnosťou. V osobitných prípadoch ju však môže právny predpis viazať už na platnosť rozhodnutí.

- ISA sa týka jedného prípadu na jednorazové použitie

18. Správne dohody

Orgány verejnej správy vystupujú pri plnení svojich úloh aj do takých vzťahov, pre ktoré je typická rovnosť postavenia subjektov.

o Ak sú právnym základom týchto horizontálnych vzťahov administratívnoprávne normy a ide o úlohy týkajúce sa výlučne výkonu verejnej správy, **označujeme tieto správne úkony ako správne dohody**.

Správna dohoda je dvoj- alebo viacstranný správny úkon, ktorý vzniká spoločnými prejavom vôle a slúži vlastnému procesu výkonu verejnej správy alebo jeho organizácii

Z hľadiska právnych účinkov môžeme dohody členiť na dohody, ktoré majú právne dôsledky, sú pre účastníkov právne záväzné alebo ich výsledky sú záväzné pre tretie osoby. Záväzky z nich plynúce sú vynútiteľné právnymi prostriedkami. Tieto dohody možno označiť ako správnoprávne.

Z hľadiska toho, či správne dohody riešia úlohy v abstraktnej alebo v konkrétnej rovine, zvyčajne sa členia na **dohody normatívnej a individuálnej**, konkrétnej úlohy.

- **dohody normatívnej povahy** utvárajú vzájomné vzťahy medzi účastníkmi v abstraktnej rovine tým, že určujú spôsob vzájomného správania účastníkov v typovo rovnakých situáciách. Typické sú pri realizácii vonkajších funkcií, menej frekvencované pri realizácii vnútorných funkcií.
- **dohody individuálnej povahy** sa uzavierajú pri riešení konkrétnej, individuálne určenej situácii alebo prípadu. Vždy je však podmienkou, že riešiť tieto situácie dohodou je právne dovolené. Dohodou sa síce rieši individuálny prípad, ale strany sa dohodnú, že v budúcnosti za rovnakých skutkových okolností budú postupovať rovnako.

Podstatnou črtou správnych dohôd je, že týmito dohodami sa realizujú hlavné funkcie a úlohy verejnej správy, ich uzatvorením vznikajú vzťahy verejnosprávnej povahy, a aspoň jedným zo subjektov dohôd je správny orgán.

Verejnoprávne zmluvy v užšom zmysle je možné členiť v závislosti od toho, kto predstavuje zmluvné strany, na dve skupiny:

- **zmluvy uzatvárané medzi subjektmi verejnej správy (koordinačné zmluvy)**. Do tejto skupiny patria dohody uzatvárané medzi spravujúcimi subjektmi navzájom v rôznych kombináciách. Právne teória rozoznáva: Verejnoprávna zmluva týkajúca sa výkonu pôsobnosti stavebného úradu. (podľa stavebného zákona je každá obec všeobecným stavebným úradom)

- ☐ Zmluva o medzinárodnej spolupráci
- ☐ Zmluva uzatvorená medzi obcami na účel uskutočňovania konkrétnej úlohy alebo činnosti.
- ☐ Zmluva o delegovaní výkonu verejnej správy,
- ☐ Zmluvy o zriadení spoločného verejnoprospešného zariadenia,
- ☐ Zmluvy o spoločnom výkone verejnej správy v určitom objekte,
- ☐ Zmluvy o združovaní prostriedkov,
- ☐ Zmluvy o združovaní obcí
- ☐ Zmluvy o súčinnosti atď.

- na tomto mieste je potrebné odčleniť ešte dohody s právotvornými účinkami od dohôd s neprávotvornými účinkami. K neprávotvorným účinkom sa napríklad zaraďujú dohody medzi spravujúcimi subjektmi, ktoré sú podmienkou na vydanie správneho aktu. Tu má potom právne účinky až vydaný správny akt.

- **zmluvy uzatvárané medzi subjektmi verejnej správy a FO alebo PO**, voči ktorej smeruje výkon verejnej správy (subordinačné zmluvy). Pri uzatváraní týchto zmlúv vystupujú jej subjekty v podstate v rovnakom postavení, po ich

uzatvorení sa však toto postavenie subjektov dohody mení na postavenie nerovné. Teória verejnej správy a správneho práva tieto zmluvy rozdeľuje do troch podskupín:

A./ - úkony zákonom výslovne označené za verejnoprávne zmluvy,

B./ - úkony výslovne považované súdnou alebo správnu praxou za verejnoprávne zmluvy alebo inštitúty im podobné. Patria sem rôzne formy dohody na podporu zamestnanosti (napr. dohoda o zabezpečení pracovnej rehabilitácie a dohoda o zabezpečení poradenstva atď.)

C./ - úkony, ktorých verejnoprávnosť možno považovať len doktrínálne. Verejnoprávny prvok, ktorý je v nich obsiahnutý je evidentný, je však otázne, nakoľko profiluje samotnú povahu zmluvy.

Od verejnoprávných zmlúv je potrebné odlišovať aj zmluvy uzatvárané verejnou správou s FO a PO, kde správny orgán koná za štát alebo za verejnoprávnu samosprávnú korporáciu ako PO súkromného práva (napr. zmluva o dielo na stavebné úpravy úradu). Verejnoprávne zmluvy tam, kde právna úprava ich uzatvárania predpokladá či pripúšťa, sú spravidla uzatvárané v prospech jedného zo subjektov, a to vždy subjektu verejnej správy, ktorý je príslušný na danom úseku verejnej správy, ktorého sa dané úlohy týkajú, a ktorý tiež za ich splnenie zodpovedá.

19. Spoločensko-organizačné opatrenia a materiálno-technické operácie

Okrem rozhodnutí a správnych dohôd rozoznávame vo verejnej správe rad iných finálnych foriem činnosti verejnej správy. Jednotlivé druhy týchto foriem sa pritom líšia nielen svojou podobou, ale v prvom rade účelom, ktorému sa táto podoba prispôbuje.

Súčasná teória pomenúva dve základné skupiny foriem, ktoré medzi ostatné finálne formy činnosti patria. Sú to:

- **spoločensko-organizačné opatrenia a**
- **materiálno-technické operácie.**

Spoločensko-organizačné opatrenia majú za cieľ vytvoriť predpoklady na plynulý výkon verejnej správy. Teória sem zaraďuje napr. výzvy, poskytovanie informácií o nových právnych predpisoch

Materiálno-technické operácie zahŕňujú bežné úkony orgánov verejnej správy. Patria sem napríklad osvedčovací úkony, organizačné úkony a iné.

Hranica medzi spoločensko-organizačnými opatreniami a materiálno-technickými operáciami je pomerne úzka a môže byť pomerne zložitá určiť, do ktorej skupiny daná forma patrí.

Spoločné pre všetky tieto formy je to, že obdobne ako iné finálne formy činnosti musia mať svoj právny základ. Ten by mal nielen určiť samotnú podobu konkrétnej formy činnosti, ale aj účel, na ktorý sa táto finálna forma činnosti vydáva.

Podobne ako iné, aj ostatné finálne formy činnosti verejnej správy môžu pôsobiť smerom dovnútra verejnej správy, ale aj smerom von k spravovaným subjektom. Teda cieľom niektorých z nich je organizácia verejnej správy smerom dovnútra a prostredníctvom iných sa realizujú funkcie a ciele verejnej správy, ktoré sú na ňu kladené v rámci realizácie výkonnej moci v štáte.

Ostatné finálne formy činnosti verejnej správy môžu mať rôznu podobu. Tá tiež vyplýva z konkrétnych právnych predpisov, ktoré jednotlivé formy upravujú.

20. Všeobecné vymedzenie kontroly verejnej správy

Kontrola je nevyhnutnou súčasťou každej organizovanej činnosti. Efektívna a účinná kontrola je predpokladom riadneho výkonu verejnej správy. Tiež je jednou zo záruk jej zákonného a správneho výkonu.

Kontrola verejnej správy vo svojom poňatí zabezpečuje vykonávanie všetkých potrebných činností v zodpovedajúcom rozsahu smere a čase. Zabezpečuje poznávanie skutočností, bez ktorých nemožno predvídať vývoj kontrolovaného javu a správne určiť budúce ciele. Súčasne umožňuje zisťovať a následne odstraňovať nežiaduce odchýlky, zistené v priebehu vykonávania kontrolnej činnosti, a tak ovplyvňovať výsledky činnosti kontrolovaných subjektov.

Vymedziť pojem kontroly vo verejnej správe možno z viacerých hľadísk. Vymedzenie vo funkčnom zmysle označuje kontrolu ako **činnosť** a v zmysle organizačnom ako **sústavu orgánov**, ktoré túto činnosť vykonávajú.

Kontrolu možno definovať ako činnosť, ktorej podstatou je zisťovanie skutočného stavu a jeho porovnávanie so žiaducim stavom (napr. normatívnym). Nemá teda výlučne iba represívny charakter (sankcie), ale v podstate má (môže) mať pozitívne vyústenie (návrh na úpravu podmienok činnosti, návrh na zmenu normy a pod.)

Moderné chápanie kontroly zahŕňa príbuzné činnosti, ako sú audity, rôzne atestácie a certifikácie, ktorými sa pre verejnosť a určité zainteresované subjekty potvrdzuje určitý žiaduci stav, zisťovaný zvyčajne porovnávaním s určitou normou (právnickou, technickou)

Kontrola je tak neoddeliteľnou súčasťou riadiacej činnosti, realizuje sa v príslušných riadiacich vzťahoch a špecificky sa spolupodieľa na dosahovaní cieľov, ku ktorým uskutočňovaná predmetná cieľová činnosť smeruje. Verejná správa je potom cieľová činnosť, ktorá jednak sama zahŕňa kontrolu ako súčasť svojho pôsobenia a jednak je ako súčasť širšieho poňatia cieľovej činnosti v spoločnosti predmetom kontroly zo strany iných subjektov.

Kontrolné orgány ďalej poznávajú predmet kontrolnej činnosti, t.j. skutočný stav kontrolovaného orgánu štátnej správy, organizácie, analyzujú zistený stav, porovnávajú skutočný stav, ktorý identifikovali v kontrolovanom orgáne alebo organizácii, s predpokladaným stavom.

Kontrolné orgány vykonávajú viacero druhov činností, najmä:

- a) Poznávanie skutočného stavu kontrolovanej jednotky (orgánu štátnej správy, hospodárskej organizácie)
- b) Analýzu skutočného stavu,
- c) Poznávanie stavu, ktorý by mal byť v kontrolovanej situácii (zisťovanie predpokladaného stavu),
- d) Vytvorenie opatrení na zabezpečenie súladu medzi daným a predpokladaným stavom a vyvodzovanie dôsledkov z toho vyplývajúcich pre dotknuté subjekty.

Platná legislatíva na označovanie činností, ktorých podstata má kontrolný charakter, používa označenia: dozor, dohľad, inšpekcia, kontrola, revízia a pod.

Správnym dozorom sú také správne aktivity, pri ktorých spravujúce subjekty pozorujú a hodnotia chovanie nepodriadených subjektov a porovnávajú ich s chovaním žiaducim a s požiadavkami právnych noriem. Vykonávajú ho nadriadené orgány voči podriadeným orgánom štátnej správy. Dozor ako prostriedok štátnej správy sa teda uplatňuje vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti.

Dozoru môže podliehať celá činnosť podriadených orgánov štátnej správy alebo iba jej časť, prípadne iba niektoré aspekty tejto činnosti.

Poslaním dozoru je napomáhať správne vykonávaniu predovšetkým prvotného výkonu štátnej správy.

Každá kontrola vo všeobecnosti má funkciu **poznávaciu, porovnávaciu, nápravnú a represívnu**.

Uvedeným funkciami kontroly zodpovedajú aj príslušné štádiá kontrolnej činnosti:

- zisťovanie a analýza skutočného stavu (poznávacia funkcia)
- porovnávanie skutočného a požadovaného stavu a zisťovanie prípadných odchýlok (porovnávacia funkcia)
- prijatie opatrení na odstránenie zistených odchýlok a uplatnenie právnej zodpovednosti za protiprávne konanie (nápravná a represívna funkcia).

Samotné oprávnenie, ako aj výkon kontroly musí vychádzať z určitého právneho základu. Medzi základné charakteristické črty kontroly patrí **objektívnosť, odbornosť a včasnosť** kontrolnej činnosti.

Objektívna kontrola sa prejavuje v prístupe k zisteným faktom. Kontrola má teda zisťovať skutočnosti objektívne, nie povrchné, skreslené, neúplné a nedostatočné. Nemenej významnou črtou kontroly je jej **odborná stránka**. Tu sa zdôrazňuje predovšetkým požiadavka odborných predpokladov pracovníkov kontroly, ktorí rozumejú jednotlivým druhom činnosti kontrolovanej inštitúcie. Zároveň s tým súvisí aj **včasnosť kontroly**, to znamená, že kontrola by mala byť vykonávaná včas, tým sa zužuje časový rozsah trvania nedostatkov a zabráni sa tomu, aby nedostatky narástli do väčších rozmerov.

Právne predpisy na úseku kontroly musia vytvárať podmienky na úspešné naplnenie jej cieľov. Ide najmä o úpravu:

- o pôsobnosti a právomoci príslušných orgánov,
- o prístupu týchto orgánov k potrebným informáciám, resp. o oprávnenie požadovať súčinnosť a plnenie zodpovedajúcich povinností kontrolovaným subjektom,
- o procesných oprávnení sankcionovať postup kontrolovaného subjektu pri marení kontroly,
- o hodnotiacich kritériách kontroly, ktoré musia byť obsiahnuté v právnej norme ako požadovaný stav, pričom pri rôznych kontrolách, pričom pri rôznych kontrolách sa používajú rôzne kritériá,
- o regulácie opatrení smerujúcich k náprave a odstráneniu zistených nedostatkov, tu ide najmä o oprávnenie prikázať, odstrániť zistené nedostatky alebo uložiť určitý zákaz a o sankčné prostriedky súvisiace s porušením právnych povinností pri kontrolnej činnosti.

Na sprehľadnenie takto zložito štruktúrovaného kontrolného systému, ako aj samotnej kontrolnej činnosti môže slúžiť aj nasledujúca klasifikácia:

1. Podľa časovej súvislosti medzi predmetom kontroly a jej výkonom rozlišujeme kontrolu: **Predbežnú** – realizovanú pred výkonom samotnej činnosti, ktorá je predmetom kontroly,

Priebežnú – realizovanú v priebehu a nezávisle od činnosti, ktoré sú predmetom kontroly,

Následnú – realizovanú po ukončení kontrolných činností alebo kontrolu, ktorá sleduje odstraňovanie nedostatkov zistených pri výkone už vykonanej kontroly.

2. Podľa časovej intenzity kontrolných činností môže byť kontrola vykonávaná voči určitému subjektu:

Jednorázovo – najmä pri úlohách založených nejakým programovým dokumentom kontrolného orgánu

Opakovane – vo vzťahu k predmetu kontroly ide najmä o preskúmanie a overenie už vykonanej kontrolnej činnosti, resp. aj opakované nezávislé skúmanie

Sústavne – je vykonávaná spravidla voči vopred určenému okruhu subjektov.

3. Podľa predmetu a rozsahu hodnotiacich kritérií môžeme kontrolu rozdeliť na:

Všeobecnú – jej predmetom je celkovo činnosť kontrolovaného subjektu a zo všetkých požadovaných hľadísk,

Špecializovanú – jej predmetom sú len určené okruhy otázok alebo určité hľadiská.

4. Podľa subjektov vykonávajúcich kontrolu, ich pôsobnosti a právomoci možno členiť kontrolu vykonávanú:

Subjektmi, pri ktorých výkon kontroly je jednou zo zložiek ich pôsobnosti a právomoci, v týchto prípadoch môže byť kontrola vykonávaná v rámci bežného plnenia úloh týchto subjektov alebo formou špecializovaných úloh správnej kontroly

Subjektmi, pri ktorých výkon kontroly môže byť výlučnou alebo dominantnou zložkou právomoci a pôsobnosti – v tomto prípade môžeme hovoriť o špecializovaných kontrolných orgánoch, tzn. Inšpekciách.

5. Podľa podnetu na vykonanie kontroly môže ísť o kontrolu:

Vykonávanú z vlastnej iniciatívy kontrolného orgánu (spravidla na základe stanoveného plánu),

Vykonávanú na základe iného podnetu, prípadne na základe príkazu nadriadeného orgánu.

6. Podľa vzájomného právneho vzťahu medzi kontrolovaným a kontrolujúcim subjektom rozlišujeme:

Vnútornú kontrolu, ktorá sa uskutočňuje v rámci organizačných vzťahov, hierarchickej nadriadenosti a podriadenosti, tzn. V rámci výkonu riadiacej pôsobnosti vo vnútri určitého organizačného systému,

Vonkajšiu kontrolu – vykonávanú subjektmi nepatriacimi do organizačnej sústavy kontrolujúceho subjektu, tzn. Voči subjektom organizačne nepodriadeným.

7. Podľa subjektov, ktoré kontrolu vykonávajú, môžeme kontrolu členiť na:

Kontrolu vykonávanú orgánmi verejnej správy, pričom podľa predchádzajúceho členenia môže ísť o kontrolu vonkajšiu aj vnútornú, resp. o správny dozor, to už v závislosti od začlenenia, resp. nezačlenenia kontrolovaného a kontrolujúceho subjektu do určitej organizačnej sústavy

Kontrolu vykonávanú štátnymi orgánmi a iným subjektmi, ktoré nie sú súčasťou organizácie verejnej správy, vždy pôjde o kontrolu vonkajšiu

21. Vnútna kontrola štátnej správy, kontrola územnej samosprávy a dozor štátu nad výkonom územnej samosprávy

Kontrola vykonávaná vládou a orgánmi štátnej správy

Kontrola vykonávaná sústavou orgánov štátnej správy má charakter kontroly vo vzťahu k nepodriadeným subjektom a tiež kontroly v rámci vlastného organizačného systému. Inak povedané, charakter **kontroly vnútornej** a takisto **výkonu správneho dozoru**.

Správny dozor môže byť vykonávaný neformálne pri bežnom plnení úloh štátnej správy ako jej neoddeliteľná súčasť alebo formou špecializovaného správneho dozoru. (napr. štátna školská inšpekcia)

Kontrolu vykonávajú:

- vláda SR
- ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy,
- miestne orgány štátnej správy.

Kontrolná pôsobnosť vlády SR vo vzťahu k subjektom územnej samosprávy vychádza najmä z Ústavy SR, konkrétne napr. čl. 71 ods. 2 Ústavy SR: „*výkon štátnej správy prenesený na obec alebo na vyšší územný celok zákonom riadi a kontroluje vláda.*“

Z hierarchického usporiadania systému orgánov štátnej správy nepochybne vyplýva kontrolná právomoc ústredných orgánov štátnej správy vo vzťahu k podriadeným vykonávateľom verejnej správy, takisto kontrolná právomoc dovnútra vlastnej organizačnej štruktúry, inštančná kontrola v rámci správnych konaní a takisto dozor v rámci štátnozamestnaneckých vzťahov.

Kontrolná činnosť ústredných orgánov štátnej správy sa zameriava na určitú časť činností kontrolovaných subjektov. Táto je vymedzená pôsobnosťou orgánu štátnej správy na príslušnom úseku.

Osobitná kontrolná pôsobnosť je zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii a činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. V zmysle ust. § 24 tohto zákona je tento orgán ústredným orgánom štátnej správy, správy pre kontrolu plnenia úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy a pre kontrolu vybavovania petícií a sťažností.

Úrad vlády vykonáva kontrolu:

- a) Plnenia úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy,
- b) Plnenie úloh z uznesenia vlády
- c) Efektívnosti štátnej správy
- d) Vybavovania petícií a sťažností

Efektívnosť štátnej správy predstavuje plnenie úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy na požadovanej úrovni, v požadovanom rozsahu a kvalite.

- o na účely ochrany finančných záujmov EÚ sa pod efektívnosťou štátnej správy rozumie aj efektívnosť poskytovania a využívania prostriedkov EÚ.
- o kontrola efektívnosti štátnej správy je činnosť, ktorou sa zisťuje stav a úroveň plnenia úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy, stav využívania disponibilných zdrojov, resp. prostriedkov štátneho rozpočtu vyčlenených na plnenie týchto úloh, materiálnych a ľudských zdrojov vrátane kontroly spôsobu riadenia štátnej správy.

Úrad vlády na základe rozhodnutia vlády vykonáva kontrolu využívania a efektívnosti prostriedkov štátneho rozpočtu určených na plnenie úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy a na účely ochrany finančných záujmov EÚ.

Kontrolná pôsobnosť úradu vlády podľa zákona sa vzťahuje na:

- a) Ministerstvá a ostatné ústredné orgány správy, im podriadené orgány, ako aj na iné štátne orgány, ak osobitné predpisy neustanovujú inak, ďalej sa vzťahuje na PO založené alebo zriadené ústrednými orgánmi štátnej správy, im podriadenými orgánmi a ďalšími štátnymi orgánmi,
- b) Orgány miestnej štátnej správy a PO nimi zriadené,
- c) Orgány územnej samosprávy pri plnení úloh štátnej správy.

Úrad vlády predkladá vláde SR a BR SR zameranie svojej kontrolnej činnosti a správy o osobitne dôležitých zisteniach a poznatkoch z kontrolnej činnosti.

Kontrolnú právomoc v zmysle osobitných zákonov majú aj orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou.

Tieto možno členiť na **regulačné a dozorné, inšpekcie** a iné **dekoncentrované orgány** štátnej správy.

Regulačné a dozorné orgány nie sú začleňované do riadiacich štruktúr v systéme orgánov štátnej správy.

- v tomto zmysle nemajú nadriadený orgán a z osobitných zákonov vyplýva ich postavenie ako nezávislého orgánu.

Inšpekcie sú v niektorých prípadoch zriaďované ako organizačná súčasť ministerstva alebo iného ústredného orgánu štátnej správy, inokedy ide o samostatné orgány podriadené ústrednému orgánu štátnej správy.

- Do ich pôsobnosti patrí takmer výlučne kontrola a dozor.

Dekoncentrované orgány (orgány s celoštátnou pôsobnosťou ale podriadené príslušnému ústrednému orgánu štátnej správy)

- Ich kontrolná a dozorná pôsobnosť v jednotlivých prípadoch vyplýva z osobitných zákonov, resp. z ich začlenenia do riadiacej a organizačnej štruktúry orgánov štátnej správy.
- Orgány miestnej štátnej správy vykonávajú kontrolu vo svojej územnej pôsobnosti v zmysle osobitných právnych predpisov.
 - o Miestne orgány štátnej správy so všeobecnou pôsobnosťou (obvodné úrady)
 - o s pôsobnosťou špecializovanou (špecializované obvodné a krajské úrady).

Osobitný druh kontroly vo verejnej správe predstavuje finančná kontrola. Jej špecifickosť spočíva nielen vo vzťahu k predmetu kontroly, ktorým je nakladanie s verejnými financiami, ale aj okruh subjektov, ktoré túto kontrolu vykonávajú.

Finančnú kontrolu v uvedenom možno členiť na:

- **verejno-správnú finančnú kontrolu** (prierezovo vykonávanú ministerstvom financií ako ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť finančnej kontroly),
- **riadiacu finančnú kontrolu**, vykonávanú vedúcimi zamestnancami ako súčasť riadenia, resp. vnútorného kontrolného systému.
- **finančná kontrola** zahraničných prostriedkov je vykonávaná na základe medzinárodných zmlúv.

Kontrola vykonávaná nad územnou samosprávou a v jej rámci

Je potrebné rozoznávať dvojediné postavenie obcí a samosprávnych krajov ako subjektov, ktoré kontrolu vykonávajú, a subjektov, ktoré sú samy kontrolované.

Uvedené upravuje zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe – upravuje základné pravidlá kontrolnej činnosti, pričom, pokiaľ orgány územnej samosprávy nemajú na tento účel vlastné predpisy, môžu postupovať podľa týchto pravidiel. Jednotlivé kontrolné právomoci vykonávajú orgány obce.

Do pôsobnosti obecného zastupiteľstva patrí najmä:

- kontrola nakladania s majetkom obce,
- kontrola čerpania prostriedkov obce,
- kontrola rozpočtových a príspevkových organizácií obce,
- zriaďovanie komisií ako dočasných a stálych kontrolných orgánov.

Starosta obce vykonáva kontrolnú činnosť vo veciach zverených do jeho pôsobnosti na výkon kontrolnej činnosti.

Obecným zastupiteľstvom je zriaďovaná funkcia **hlavného kontrolóra obce**:

Hlavný kontrolór kontroluje:

- nakladanie s majetkom obce,
- výdavky a finančné operácie obce,
- plnenie uznesení obecného zastupiteľstva,
- plnenie ďalších úloh podľa osobitných predpisov.

Výkon štátneho dozoru nad územnou samosprávou upravuje Zákon o obecnom zriadení, zákon o samosprávnych krajoch, zákon o kontrole štátnej správy a osobitné právne predpisy.

o štátny dozor vykonávajú:

- NKÚ – najmä vo vzťahu k hospodáreniu s finančnými prostriedkami a majetkom obcí,
- Orgány prokuratúry najmä vo vzťahu k vydávaniu správnych aktov,
- Úrad vlády vo vzťahu k plneniu úloh štátnej správy,
- Ďalšie orgány štátnej správy pri prenesenom výkone štátnej správy,
- Ďalšie subjekty v rámci vonkajšej kontroly.

Štátny dozor nad výkonom záujmovej samosprávy je jednotlivými predpismi upravený skôr sporadicky

- vo vzťahu k profesijným združeniam je inštitút dozoru vyjadrený len v niektorých úpravách, najmä ide o prieskum rozhodnutí orgánov niektorých komôr.

22. Vonkajšia kontrola verejnej správy (druhy a základné vymedzenie)

Do systému vonkajšej kontroly verejnej správy zahŕňame kontrolu vykonávanú zákonodarným orgánom (parlamentnú kontrolu), Najvyšším kontrolným orgánom (NKÚ), súdmi, prokuratúrou, verejným ochrancom práv, na základe sťažností a petícií.

Parlamentná kontrola

Patrí medzi vonkajšie spôsoby kontroly verejnej správy

- Parlament ako zastupiteľský zbor sa neobmedzuje len na samotné prijímanie zákonov, ale ovplyvňuje výkonnú moc aj inými spôsobmi, medzi ktoré patrí tiež kontrola, resp. dozor.
 - ide o takú osobitnú formu kontroly, ktorú nemožno nahradiť kontrolou uskutočňovanou iným subjektom výkonnej alebo súdnej moci.

Za najvšeobecnejšiu formu kontroly možno považovať prerokovávanie a schvaľovanie zákonov ako prameňov správneho práva. Osobitne možno zdôrazniť vládne návrhy zákonov, ktoré môžu byť v legislatívnom procese a určitým spôsobom modifikované.

Ďalej možno uviesť kontrolu vlády SR ako vrcholný orgán výkonnej moci. Táto vyplýva zo zodpovednosti vlády parlamentu. Parlament môže rokovať o vyslovení dôvery vláde alebo jej členom, schvaľuje programové vyhlásenie vlády.

Parlamentným prostriedkom dohľadu je aj kontrola finančného hospodárenia prostredníctvom schvaľovania štátneho rozpočtu, preverovania jeho plnenia a schvaľovania štátneho záverečného účtu.

Podľa čl. 80 Ústavy SR poslanec môže interpelovať vládu SR, člena vlády alebo vedúceho iného ústredného orgánu štátnej správy vo veciach ich pôsobnosti

V rámci legislatívneho procesu vykonávajú dohľad aj výbory NR ako jej iniciatívne a kontrolné orgány. Jednotlivé výbory sú zložené z poslancov NR. Poslanci na schôdzach výborov môžu podávať členom vlády vo veciach ich pôsobnosti podnety a pripomienky.

V niektorých veciach obrany vyslovuje parlament súhlas (na vyslanie ozbrojených síl mimo územia SR alebo súhlas s prítomnosťou zahraničných ozbrojených síl na území SR), v iných prípadoch sa uznáva (napr. na vypovedaní vojny).

Kontrola NKÚ

Je potrebné zdôrazniť, NKÚ nie je orgánom verejnej správy, je nezávislým orgánom. Do výkonu jeho pôsobnosti možno zasahovať iba zákonom alebo na základe zákona.

Právne postavenie NKÚ je primárne upravené v Ústave SR, čl. 60-63, a takisto v zákone č. 39/1993 Z. z. o NKÚ. Ústavná právna úprava je pomerne strohá, v jej zmysle je NKÚ nezávislý orgán kontroly hospodárenia:

- s prostriedkami štátneho rozpočtu republiky,
- s majetkovými právami a pohľadávkami republiky,
- so spôsobom vyrubovania a vymáhania daní, odvodov, poplatkov a pokút, ktoré sú príjmom štátneho rozpočtu republiky,
- s výkonom a uplatňovaním práv a dodržiavaním povinností vyplývajúcich z finančno-ekonomických vzťahov, ktorých účastníkom je štát.

Na čele NKÚ je predseda, ktorého spolu s podpredsedami volí a odvoláva NR SR.

NKÚ predkladá najmenej jeden raz do roka NR SR, resp. keď ho o to NR SR požiada, správu o kontrolnej činnosti. NKÚ podáva stanovisko k návrhu štátneho záverečného účtu SR a na požiadanie NR SR stanovisko k návrhu štátneho rozpočtu republiky, správu o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ za uplynulý kalendárny rok.

Kontrolná činnosť NKÚ sa vzťahuje na:

- vládu SR, pokiaľ ide o rozhodnutia vlády o hospodárení s prostriedkami štátneho rozpočtu, resp. rozhodnutia o nakladaní so štátnym majetkom,
- ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy republiky a orgány im podriadené, ako aj iné štátnej orgány, ďalej PO, u ktorých vykonávajú funkciu zakladateľa alebo zriaďovateľa ústredné orgány štátnej správy alebo iné štátne orgány, štátnej orgány, štátne úrady a osobitné zariadenia v zahraničí,
- Fondy, obce, verejnoprávne inštitúcie a iné PO, pokiaľ hospodária s prostriedkami štátneho rozpočtu a hospodária alebo nakladajú so štátnym majetkom,
- PO s majetkovou účasťou štátu,
- FO, pokiaľ hospodária s prostriedkami štátneho rozpočtu a hospodária alebo nakladajú so štátnym majetkom.

NKÚ vypracúva stanovisko k štátnemu záverečnému účtu SR a na požiadanie NR SR štátnemu rozpočtu SR, tieto predkladá NR SR.

Úrad vykonáva svoju činnosť prostredníctvom svojich orgánov a pracovníkov, ktorí vykonávajú kontrolu. Kontrolní pracovníci musia byť občiansky bezúhonní a musia mať príslušné vzdelanie a prax v oblasti patriacej do kontrolnej pôsobnosti úradu.

Predseda, podpredsedovia, kontrolní pracovníci a pribrané osoby sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri svojej činnosti a ktoré tvoria štátne, hospodárske a služobné tajomstvo, a o skutočnostiach, ktorými by mohli byť dotknuté tretie osoby. Táto povinnosť mlčanlivosti trvá aj po skončení funkcie, pracovného pomeru alebo výkonu činnosti.

Predseda a podpredsedovia úradu nesmú vykonávať inú funkciu v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy, v orgánoch PO, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť a nesmú vykonávať vlastnú podnikateľskú činnosť s výnimkou správy vlastného majetku.

Kontrolní pracovníci sú v zmysle zákona pri výkone kontroly povinní:

- oznámiť pri začatí kontroly kontrolovanému subjektu predmet a účel kontroly a preukázať sa písomným poverením na výkon kontroly,
- postupovať pri výkone kontroly tak, aby kontrolná činnosť viedla k pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení,
- vypracovať protokol o výsledku kontroly,
- oboznámiť kontrolovaný subjekt s obsahom protokolu,
- umožniť kontrolovanému subjektu po oboznámení sa s obsahom protokolu viesť v určenom termíne písomné námietky proti pravdivosti a preukázateľnosti kontrolných zistení.
- prerokovať obsah protokolu s kontrolovaným subjektom,
- odovzdať kontrolovanému subjektu jedno vyhotovenie protokolu,
- rešpektovať práva kontrolovaných subjektov vyplývajúce z právnych predpisov.

Kontrolní pracovníci sú v zmysle zákona, pri výkone kontroly, oprávnení:

- vstupovať do objektov, zariadení a na pozemky kontrolovaných subjektov,
- požadovať v určenej lehote od kontrolovaných subjektov predloženie dokladov, ďalších písomností a materiálov vrátane dát spracúvaných prostriedkami výpočtovej techniky,
- preberať originály dokladov a ďalšie materiály, pokiaľ je to pre výkon kontroly potrebné a ich prevzatie potvrdiť,
- požadovať v primeranej lehote od kontrolovaných subjektov a ich pracovníkov ústne a písomné informácie, vyjadrenia a vysvetlenia ku kontrolovaným skutočnostiam,

Kontrolované subjekty a ich pracovníci sú povinní:

- poskytovať kontrolným pracovníkom potrebnú súčinnosť v súlade s ich oprávneniami,
- vytvoriť kontrolným pracovníkom primerané podmienky na výkon kontroly a spracovanie kontrolných zistení,
- zdržať sa konania, ktoré by mohlo zmariť výkon kontroly,
- dostaviť sa v určenej lehote na prerokovanie obsahu protokolu,
- predložiť úradu v určených termínoch písomne opatrenia na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov a písomnú správu o ich plnení.

NKÚ oznámi kontrolou zistené nedostatky tomu orgánu, ktorý reprezentuje účasť štátu v súvislosti s činnosťou kontrolovaného subjektu.

- Nedostatky v činnosti orgánov štátnej správy a iných štátnych orgánov oznámi príslušnému ministerstvu alebo príslušnému inému ústrednému orgánu správy.
- Nedostatky v činnosti ministerstiev a ostatných orgánov štátnej správy republiky oznámi vláde.

Orgán, ktorému úrad oznámil kontrolou zistené nedostatky, je povinný v rozsahu svojej pôsobnosti v určenom termíne zabezpečiť odstránenie oznámených nedostatkov a bez odkladu podať o tom úradu písomnú správu.

Ak orgán, ktorému úrad oznámil kontrolou zistené nedostatky, nezabezpečí svoje povinnosti, predseda úradu prerokuje vec s vedúcim tohto orgánu. Ak nedôjde medzi nimi k dohode, predseda predloží vec vláde na zabezpečenie opatrení na vyriešenie veci.

Vláda o prijatých opatreniach informuje úrad. Ak vláda neprijme opatrenia na vyriešenie veci, predseda ju predloží NR SR.

Kontrola súdmi

Myšlienka všeobecnej súdnej kontroly verejnej správy postupne vznikala s formovaním a uplatňovaním princípov demokratického a právneho štátu založenom na deľbe štátnej moci a uplatňovaním ľudských a občianskych práv vo vzťahoch medzi jednotlivcami a verejnou mocou.

Výraz správne súdnictvo je mnohohozačný a v rámci európskeho správneho priestoru je rozdielne používaný a vykladaný. Niekedy je používaný vo vzťahu k celému súboru takýchto prostriedkov.

Ako správne súdnictvo býva v teórii a praxi označovaná:

1. Právna kontrola verejnej správy osobitnými súdmi v technickom zmysle (tzv. organické súdnictvo), t.j. súdy zložené z nezávislých sudcov, Najvyšší súd v ČSR a SR.
2. Rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam a opatreniam verejnej správy zvláštnymi kvázisúdovými orgánmi, pri ktorých nie je jasné či patria do sústavy správnej alebo súdnej,
3. Rozhodovanie sporných správnych vecí síce vo vnútri verejnej správy, no subjektu správneho súdnictva vytvárajú samostatnú sústavu stojacu vedľa sústavy orgánov správy.
4. Rozhodovania o sporných veciach verejného práva síce v správnom konaní (t.j. vo vnútri správy), no špeciálnymi kolegiálnymi orgánmi zloženými celkom alebo z časti z občanov, ktorí nie sú profesionálnymi úradníkmi.
5. Procesná úprava správneho riadenia podľa súdneho vzoru, prieskumné konanie rôzneho druhu.

Z pohľadu slovenského právneho systému podstata správneho súdnictva spočíva v posudzovaní zákonnosti rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Správne súdnictvo SR je integrované do sústavy všeobecných súdov, aj keď sa vyznačuje určitými osobitosťami spočívajúcimi napr. vo vecnej príslušnosti súdov, zložení senátov a najmä predmetom rozhodovania.

Procesné aspekty výkonu správneho súdnictva upravuje piata časť OSP v zákone č. 99/1963 Zb.

V rámci správneho súdnictva súdy poskytujú ochranu verejným subjektívnym právam v zmysle OSP, ako aj osobitným zákonov, a takisto rozhodujú o ďalších veciach **v tzv. osobitných konaniach**,

V správnom súdnictve preskúmajú súdy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. Správne súdnictvo z pohľadu kontroly vo verejnej správe sa uskutočňuje v týchto formách:

- preskúma právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy,
- preskúma neprávoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy,
- koná proti nečinnosti orgánov verejnej správy,
- koná o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy.

Osobitnými konaniami sú konania:

- vo veciach zoznamov voličov a zoznamov oprávnených občanov na hlasovanie v referende,
- vo veciach registrácií kandidátnych listín,
- vo veciach prijatia návrhu na kandidáta na funkciu prezidenta SR,
- vo veciach registrácie politických strán a politických hnutí,
- o preskúmaní zákonnosti rozhodnutí obecného (miestneho, mestského) zastupiteľstva,
- o súlade VZN obce a VÚC so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými predpismi ústredných orgánov štátnej správy.
- vo veciach dohôd obcí o spolupráci s územnými celkami alebo orgánmi iných štátov a členstva v medzinárodnom združení.

Na preskúmanie rozhodnutí a postupov sú vecne príslušné krajské súdy, ak zákon neustanoví inak.

o rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti FO a PO, alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy, alebo povinnosti FO a PO priamo dotknuté. Postupom správneho orgánu sa rozumie aj jeho nečinnosť.

- pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu posúdi súd aj zákonnosť prv urobeného správneho rozhodnutia, o ktoré sa preskúmané rozhodnutie opiera, ak bolo preň prv urobené rozhodnutie záväzné a ak nie je na jeho preskúmanie určený osobitný postup.

Vecná príslušnosť Najvyššieho súdu je daná najmä vo veciach konaní proti nečinnosti orgánu verejnej správy a konaní o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ak je žalovaným ústredný orgán štátnej správy alebo orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou.

Miestne príslušný je súd, v ktorého obvode má sídlo správny orgán, ktorého rozhodnutie a postup sa preskúma, ak nie je ustanovené inak. Ak ide o rozhodnutie orgánu s pôsobnosťou pre celé územie SR, okrem ústredných orgánov štátnej správy, miestne príslušným je krajský súd, v ktorého obvode je všeobecný súd navrhovateľa.

Pri preskúmaní rozhodnutí a postupov správnych orgánov súdy konajú a rozhodujú v senátoch zložených z predsedu a dvoch sudcov.

Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov

- ide o prípady, v ktorých FO alebo PO tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.
- pri rozhodnutí správneho orgánu vydaného v správnom konaní je predpokladom, aby išlo o rozhodnutie, ktoré pri vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť.

Súdy nepreskúmajú:

- Rozhodnutia správnych orgánov predbežnej povahy a procesné rozhodnutia týkajúce sa vedenia a konania,
- Rozhodnutia, ktorých vydanie závisí výlučne od posúdenia zdravotného stavu osôb alebo technického stavu vecí, ak samy o sebe neznamenia právnú prekážku výkonu povolania zamestnania alebo podnikateľskej, alebo inej hospodárskej činnosti,
- Rozhodnutia o nepriznaní alebo odňatí odbornej spôsobilosti PO alebo FO, ak samy o sebe neznamenia právnú prekážku výkonu povolania alebo zamestnania,
- Rozhodnutia správnych orgánov, ktorých preskúmanie vylučujú osobitné zákony.

Konanie sa začína na návrh, ktorý sa nazýva **žalobou**.

- Žaloba musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať označenie rozhodnutia a postupu správneho orgánu, ktoré napadá, vyjadrenie, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie a postup napadá, uvedenie dôvodov, v čom žalobca vidí nezákonnosť rozhodnutia a postupu správneho orgánu a aký konečný návrh robí.

- Účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný. Žalobcom je FO alebo PO, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník správneho konania bola rozhodnutím a postupom správneho orgánu ukrátená na svojich právach.
- Podateľ žalobu môže FO alebo PO, s ktorou sa v správnom konaní nekonalo ako s účastníkom, hoci sa s ňou ako s účastníkom konať malo.
- Žaloba sa musí podať do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Zmeškanie lehoty nemožno odpustiť.
- Prokurátor môže žalobu podať do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým nebolo vyhovelé protestu. Žaloba nemá odkladný účinok na vykonateľnosť rozhodnutia správneho orgánu, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje niečo iné.
- Súd uznesením konanie zastaví, ak sa žaloba podala oneskorene, ak ju podala neoprávnená osoba, ak smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmania súdom, ak žalobca neodstráni vady žaloby, ktorých odstránenie nariadi a ktoré bránia vecnému vybaveniu žaloby a pod.
- Súd môže rozhodnúť o žalobe bez pojednávania rozsudkom, ak to účastníci konania zhodne navrhli alebo ak s tým súhlasia a nie je to v rozpore s verejným záujmom.
- Pri preskúmaní rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.
- Ak súd po preskúmaní rozhodnutia a postupu správneho orgánu v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe dospel k záveru, že rozhodnutie a postup správneho orgánu v medziach žaloby sú v súlade so zákonom, vysloví rozsudok, že sa žaloba zamieta.
- Súd zruší napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a podľa okolností aj rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa a vráti vec žalovanému správneho orgánu na ďalšie konanie, ak po preskúmaní rozhodnutia a postupu správneho orgánu v medziach žaloby dospel k záveru, že:
 - o Rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci,
 - o Zistenie skutkového stavu, z ktorého vychádzalo správne rozhodnutie, je v rozpore s obsahom spisov,
 - o Zistenie skutkového stavu je nedostačujúce na posúdenie veci,
 - o Rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť dôvodov,
 - o V konaní správneho orgánu bola zistená taká vada, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.
- Súd zruší napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a podľa okolností aj rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa a vráti vec žalovanému správneho orgánu na ďalšie konanie, ak bolo rozhodnutie vydané na základe neúčinného právneho predpisu, ak rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov alebo rozhodnutie je nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu alebo dôvodu, že spisy neboli predložené.
- Súd zruší rozhodnutie správneho orgánu a konanie zastaví, ak rozhodnutie vydal orgán, ktorý na to nebol podľa zákona oprávnený.
- Proti rozsudku súdu v zákonom uvedených prípadoch je prípustné odvolanie.
 - Odvolací súd rozhodne o odvolaní spravidla bez pojednávania, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom. Na prejednanie odvolania nariadi pojednanie, ak to považuje za potrebné alebo ak vykonáva dokazovanie.

Rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov

- ide o prípady, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Konanie sa začína na návrh, ktorým je opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu. Návrh sa podáva na príslušnom súde v lehote 30 dní od doručenia rozhodnutia, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje niečo iné. Účastníci konania sú tí, ktorí nimi sú v konaní v správnom orgáne, a správny orgán, ktorého rozhodnutie sa preskúmava. O opravnom prostriedku rozhodne súd rozsudkom, ktorým preskúmané rozhodnutie buď potvrdí, alebo ho zruší a vráti na ďalšie konanie. Ak súd zruší rozhodnutia správneho orgánu, je správny orgán pri novom pojednávaní viazaný právnym názorom súdu. Proti rozhodnutiu súdu, ktorým potvrdí rozhodnutie správneho orgánu, je prípustné odvolanie.

Konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy

- FO alebo PO, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť.
- prokurátor môže podať návrh, ak orgán verejnej správy je v konaní nečinný aj po upozornení prokurátorom.
- orgán verejnej správy, proti ktorému návrh smeruje, je povinný bezodkladne po doručení návrhu predložiť súdu vyjadrenie k návrhu a príslušný spis. Súd si môže vyžiadať stanovisko nadriadeného správneho orgánu.
- súd o návrhu rozhodne bez pojednávania uznesením. Nedôvodný alebo neprípustný návrh súd zamietne.
- za nedodržanie lehoty uvedenej v uznesení súdu môže súd na opakovaný návrh účastníka, ak je správny orgán naďalej nečinný, uložiť pokutu.

Konanie o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy

- FO alebo PO, ktorá tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach a právom chránených záujmoch nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím a tento zásah bol zameraný priamo proti nej alebo v jeho dôsledku bol proti nej priamo vykonaný, môže sa pred súdom domáhať ochrany, ak taký zásah alebo jeho dôsledky trvajú alebo hrozí jeho opakovanie.
- Orgán proti ktorému návrh smeruje, je orgán, ktorý podľa tvrdenia uvedeného v návrhu vykonal zásah, v prípade zásahu ozbrojených síl, ozbrojeného zboru je to orgán, ktorý tento zbor riadi alebo ktorému je taký zbor podriadený.
- Návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis, alebo ak sa navrhovateľ domáha len určenia, že zásah bol alebo je nezákonný.

- Súd o takom návrhu rozhodne rozsudkom. Ak súd návrhu vyhovie, vo výroku rozsudku uvedie označenie orgánu, ktorému sa povinnosť ukladá, predmet a číslo správneho konania a lehotu, v ktorej má orgán verejnej správy túto povinnosť vykonať.

Kontrola verejnej správy vykonávaná ústavným súdnictvom, európskymi súdmi

Postavenie, organizačná štruktúra a charakteristika činnosti ústavného súdu spadá najmä do odvetvia ústavného práva.

Ústavný súd má postavenie špecializovaného súdneho orgánu vykonávajúceho svoju pôsobnosť mimo sústavy všeobecných súdov.

Na čele Ústavného súdu je predseda, ktorého zastupuje podpredseda. Organizačne, personálne, ekonomicky, administratívne a technicky zabezpečuje činnosť Ústavného súdu kancelária Ústavného súdu.

Kancelária je PO, v jej mene koná a zastupuje ju vedúci kancelárie.

Na Ústavnom súde sú činní aj súdni poradcovia, ktorí môžu byť poverení vykonávaním jednotlivých úkonov, ktoré inak patria sudcovi.

Právomoc a pôsobnosť Ústavného súdu vo vzťahu k verejnej správe možno vymedziť takto:

- kontrola ústavnosti a zákonnosti právnych predpisov,
- rozhodovanie kompetenčných sporov medzi ústrednými orgánmi štátnej správy,
- rozhodovanie o tzv. komunálnych sťažnostiach orgánov územnej samosprávy proti neústavnému alebo nezákonnému rozhodnutiu alebo inému zásahu do vecí územnej samosprávy.
- rozhodovanie o individuálnych ústavných sťažnostiach FO alebo PO proti zásahom orgánov verejnej správy.

Návrh na začatie konania pred Ústavným súdom môže podať:

- najmenej pätina poslancov NR SR,
- prezident SR,
- vláda SR,
- súd,
- generálny prokurátor,
- každý o koho práve sa má konať v prípadoch ustanovených vo vybratých článkoch Ústavy.

Podľa čl. 125 Ústavný súd rozhoduje o súlade:

- zákonov s Ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami s ktorými vyslovila súhlas NR SR.
- nariadení vlády, všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy s Ústavou,
- všeobecne záväzných právnych predpisov miestnych orgánov štátnej správy a všeobecne záväzných nariadení orgánov územnej samosprávy.
- Ak Ústavný súd prijme návrh na konanie, môže pozastaviť účinnosť, napadnutých právnych predpisov, ich časti, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.
- Ak Ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi je nesúlady, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia Ústavného súdu uviesť ich do súladu. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.
- Ak Ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.
- Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.
- Podľa čl. 127 Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach orgánov územnej samosprávy proti neústavnému alebo nezákonnému rozhodnutiu alebo inému neústavnému, alebo nezákonnému zásahu do vecí územnej samosprávy, ak o jej ochrane nerozhoduje iný súd.
- Ak Ústavný súd vyhovie sťažnosti orgánu územnej samosprávy, napadnuté rozhodnutie zruší, alebo ak porušenie práva spočívalo v inom zásahu, než je rozhodnutie, zakáže pokračovať v porušovaní práva a prikáže, ak je to možné, aby obnovil stav pred porušením.

Európske správne súdnictvo

- tento prostriedok vonkajšej kontroly verejnej správy možno rozdeliť do dvoch základných okruhov:
 - prvým je existencia a činnosť **Európskeho súdu pre ľudské práva** v rámci medzinárodnej organizácie, ktorou je **Rada Európy**.
 - druhým je **súdny systém Európskej únie**.
 - Rada Európy je medzivládna organizácia, ktorá združuje demokratické krajiny Európy. Od samého počiatku tejto organizácie je jedným z jej základných cieľov zabezpečiť čo najširšiu ochranu občianskych a politických práv jednotlivca.
 - V tomto smere kľúčovým dokumentom je Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950. ČSFR ratifikovala tento dohovor v roku 1992. SR na základe rozhodnutia výboru ministrov z 30.6.1993 retroaktívne stala jeho zmluvnou stranou.
 - Jeho základným pilierom je možnosť podania individuálnej sťažnosti jednotlivcov pre porušenie práv priznaných dohovorom jednou zo zmluvných strán. O takejto individuálnej sťažnosti rozhodne Európsky súd pre ľudské práva.
 - Sťažnosť by mala obsahovať všetky skutočnosti, ktoré sú potrebné na úplné ozrejmienie situácie, ktorá mala spôsobiť porušenie práv sťažovateľa. Žalovanou stranou je štát, ktorý ratifikoval dohovor a ktorý vo všeobecnosti zodpovedá za činnosť svojich zákonodarných, súdnych a výkonných orgánov.

- Súd môže prerokovať v zmysle čl. 35 dohovoru iba sťažnosť, ktorá je prijateľná:
- musia byť vyčerpané všetky vnútroštátne prostriedky nápravy podľa všeobecne uznávaných pravidiel medzinárodného práva,
- sťažnosť musí byť podaná v lehote 6 mesiacov odo dňa, keď bolo prijaté konečné rozhodnutie,
- sťažnosť nesmie byť v podstate rovnaká, ako už v minulosti posudzovaná sťažnosť, nesmie byť predmetom konania pre iným medzinárodným orgánom,
- musí byť zlučiteľná s dohovorom alebo niektorým z jeho protokolov,
- nesmie byť anonymná,
- nesmie zneužívať právo na sťažnosť,
- nesmie byť zjavne nepodložená,
- Až po vyhlásení sťažnosti za prijateľnú pokračuje prejednávanie prípadu so zástupcami strán. Pokiaľ nedôjde k uzatvoreniu zmieru medzi sporovými stranami, rozhodne súd rozsudkom o podstate sťažnosti. Tento je pre štát záväzný a je povinný ho vykonať.
- Súdna kontrola verejnej správy jednotlivých členských štátov je v rámci aplikácie práva Európskej únie v zmysle zmluvy o Európskej únii uskutočňovaná súdnym dvorom EÚ.
 - Súdny dvor EÚ sa skladá z:
 - Súdného dvora,
 - Všeobecného súdu,
 - Osobitných súdov.
- Je dôležité poukázať na skutočnosť, že primárnu zodpovednosť, keď sa uplatňuje priamy účinok práva EÚ, majú sudy členských štátov EÚ, pokiaľ má právo EÚ bezprostredný účinok na subjektívne práva a pokiaľ má členský štát za povinnosť zdržať sa akejkolvek činnosti brániacej na dosiahnutie cieľov spoločenstva, musí vnútroštátny súd poskytovať účinné prostriedky ochrany tým, ktorých práva sú porušovaním komunitárnych pravidiel ohrozené.
- Právo EÚ nepozná inštitút ústavnej sťažnosti tak ako právo slovenské, resp. jej obdoby, na základe ktorej sa možno domáhať ochrany ľudských práv a slobôd pred Európskym súdom pre ľudské práva.
- súd nemôže aplikovať vnútroštátne právo. Takýmto spôsobom dochádza k dotváraniu a rozvíjaniu právneho poriadku EÚ.
- jednou zo základných žalôb, ktorá môže byť prostriedkom kontroly, je žaloba, ktorú môže podať komisia alebo členský štát voči inému členskému štátu pre jeho porušovanie povinností vyplývajúcich z komunitárneho práva.
- v prípade nesplnenia povinností, ktoré vyplývajú z rozhodnutia súdu, môže komisia žiadať, aby súd uložil takémuto členskému štátu sankciu.
- ďalšou formou, ktorou môže Súdny dvor EÚ nepriamou vonkajšou kontrolou vykonávať kontrolu nad výkonom verejnej správy v konkrétnom členskom štáte, je **rozhodovanie o predbežných otázkach, konkrétne sa týkajúcich výkladu zakladajúcich zmlúv**.

Kontrola vykonávaná prokuratúrou

Prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti.

Prokuratúru tvoria:

- generálna prokuratúra, ktorej osobitnou súčasťou s pôsobnosťou pre celé územie SR je úrad špeciálnej prokuratúry,
- krajské prokuratúry,
- okresné prokuratúry.

Aj keď hlavná úloha týchto orgánov, ako vyplýva aj z uvedeného, spočíva v zastupovaní štátu v trestných veciach, kde orgány prokuratúry pôsobia v pozícii verejného žalobcu, prokuratúra chráni práva, právom chránené záujmy FO, PO a štátu aj v oblastiach netrestných.

Prokuratúra v rámci svojej činnosti uplatňuje **inštitút dozoru prokurátora**. Jej predmetom je okrem iného aj zachovávanie zákonnosti orgánmi verejnej správy. Inštitút dozoru však nenahrádza činnosť orgánov verejnej správy.

Prokurátor nemôže rušiť, meniť rozhodnutia orgánov verejnej správy, ukladať sankcie a pod. Samotná podstata prokurátorského dozoru spočíva v zisťovaní zákonnosti rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy a v prípade zistenia nesúlady so stavom predpokladaným, aj aplikácii špecifických prostriedkov dozoru. Tieto prostriedky slúžia na odstránenie nezákonnosti, resp. na obnovu porušených práv.

V zmysle § 21 zákona o prokuratúre prokurátor vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánov verejnej správy:

1. Preskúvaním zákonnosti:

- všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných orgánmi verejnej správy,
- smerníc, uznesení, úprav, opatrení a iných právnych aktov vydaných na zabezpečenie plnenia úloh v oblasti verejnej správy,
- rozhodnutí vydaných v jednotlivých veciach v oblasti verejnej správy
- postupu orgánov verejnej správy pri vydávaní opatrení a rozhodnutí.

2. Vykonávaním previerok zachovávanie zákonnosti;

3. Uplatňovaním poradného hlasu na zasadnutiach orgánov verejnej správy

Právnymi prostriedkami, ktorými prokurátor vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy, sú:

- protest prokurátora,
- upozornenie prokurátora,
- návrh na začatie konania pred súdom podľa osobitného zákona.

Konanie o proteste prokurátora je osobitné konanie, v ktorom sa rozhoduje, či všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným orgánom verejnej správy opatrením alebo rozhodnutím bol porušený zákon alebo iný všeobecne záväzný právny predpis.

Prokurátor je oprávnený podať protest proti:

a) Všeobecne záväznému právnemu predpisu vydanému orgánom verejnej správy:

- vyhláske, výnosu a opatreniu ústredného orgánu štátnej správy, štátneho orgánu alebo inej PO, ktorú osobitný zákon splnomocnil na vydanie všeobecne záväzného právného predpisu,
- všeobecne záväznému nariadeniu územnej samosprávy,
- všeobecne záväznému právnemu predpisu orgánu miestnej štátnej správy.

b) Opatreniu,

c) Rozhodnutiu, ktorým bol porušený zákon alebo iný všeobecne záväzný právny predpis.

Protest proti všeobecne záväznému právnemu predpisu podáva prokurátor orgánu verejnej správy, ktorý všeobecne záväzný právny predpis vydal.

- orgán verejnej správy je povinný o proteste rozhodnúť do 30 dní od doručenia protestu.
- Ak orgán verejnej správy protestu prokurátora **vyhovie**, je povinný bez zbytočného odkladu najneskôr do 90 dní od doručenia protestu prokurátora nezákonny všeobecne záväzný právny predpis zrušiť, prípadne nahradiť všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý bude v súlade so zákonom a s ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi.
- Ak orgán verejnej správy protestu prokurátora **vyhovie**, je povinný do 30 dní od doručenia protestu podľa návrhu prokurátora uvedeného v proteste toto opatrenie zrušiť alebo nahradiť opatrením/rozhodnutím, ktoré bude v súlade so zákonom a s ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi.
- Ak orgán verejnej správy protestu prokurátora **nevyhovie alebo mu vyhovie iba čiastočne**, alebo v ustanovenej lehote vôbec o proteste nerozhodne, môže generálny prokurátor podať Ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov.
- Ak orgán verejnej správy protestu prokurátora proti opatreniu orgánu verejnej správy **nevyhovie alebo mu vyhovie iba čiastočne**, je povinný do 30 dní od doručenia protestu predložiť protest spolu so spisovým materiálom na rozhodnutie svojmu bezprostredne nadriadenému orgánu alebo dozorujúcemu orgánu. Ústredný orgán štátnej správy predloží protest prokurátora na rozhodnutie vlády SR.
- Ak orgán verejnej správy v ustanovenej lehote protestu prokurátora **nevyhovie** ani v tejto 30-dňovej lehote, protest nepredloží na rozhodnutie príslušnému orgánu, prokurátor môže podať protest tomuto príslušnému orgánu.
- Tento je povinný o proteste prokurátora rozhodnúť do 30 dní od predloženia protestu na rozhodnutie orgánom verejnej správy alebo do 30 dní od podania protestu prokurátorom.
- Ak protestu **vyhovie**, nezákonné opatrenie zmení alebo zruší. Ak opatrenie zruší a vráti vec na ďalšie konanie orgánu verejnej správy, ktorý nezákonné opatrenie vydal, je tento orgán pri vydaní nového opatrenia viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí o proteste prokurátora.

Ak obec (mestská časť, mesto) nezruší na základe protestu prokurátora uznesenie alebo nariadenie zastupiteľstva, môže prokurátor podať na súd návrh podľa OSP na zrušenie tohto uznesenia.

Pri rozhodovaní o proteste prokurátora proti rozhodnutiam v oblasti verejnej správy sa postupuje obdobne ako pri rozhodovaní o proteste proti opatreniam s nasledujúcimi odchýlkami. Rozhodnutie o proteste prokurátora doručí orgán, ktorý rozhodoval o proteste, prokurátorovi a účastníkom konania. Protest proti rozhodnutiu môže prokurátor podať do troch rokov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ak ide o rozhodnutie, proti ktorému nemožno podať riadny opravný prostriedok do troch rokov od jeho vydania.

Prokurátor je oprávnený podať orgánu verejnej správy **upozornenie** na účel odstránenia porušovania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, ku ktorému došlo v postupe orgánu verejnej správy pri vydávaní opatrenia alebo rozhodnutia alebo jeho nečinnosťou.

- **Prokurátor podáva upozornenie** spravidla orgánu, proti ktorého postupu alebo nečinnosti upozornenie smeruje.
- **Upozornenie** však môže podať aj bezprostredne nadriadenému orgánu alebo dozorujúcemu orgánu, ktorý je oprávnený ktorý je oprávnený vykonať nápravu vo veci.
- Orgán verejnej správy je povinný vybaviť upozornenie prokurátora a odstrániť protiprávny stav bez zbytočného odkladu, najneskôr však do 30 dní od doručenia upozornenia prokurátora, alebo v tej istej lehote odstúpiť upozornenie prokurátora na vybavenie svojmu bezprostredne nadriadenému orgánu alebo dozorujúcemu orgánu.

Prokurátor je oprávnený vykonávať v orgánoch verejnej správy previerky dodržiavania zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov v skončených veciach.

Prokurátor môže previerku vykonávať spoločne aj s iným štátnym orgánom, najmä s kontrolnými orgánmi a inšpekčnými orgánmi, ak na zistenie, či bola porušená zákonnosť, sú potrebné osobitné odborné znalosti z inej oblasti ako právnej.

Kontrola verejným ochrancom práv

Významnú úlohu pri kontrole verejnej správy plní verejný ochranca práv (ombudsman).

Ombudsmana možno charakterizovať ako orgán, ktorý je závislý od výkonnej moci a za svoju činnosť zodpovedá parlamentu, bez toho aby mu bol podriadený. Ombudsman prijíma sťažnosti a podnety občanov, vykonáva vlastné zisťovanie a v prípade zistenia nedostatkov odporúča orgánom verejnej správy vykonanie nápravy.

Právomoc ombudsmana sa vzťahuje na všetky zložky verejnej správy, aj keď spravidla nedisponuje právnymi prostriedkami, prostredníctvom ktorých by mohol do výkonu verejnej správy priamo zasahovať. Jeho neformálny vplyv má takú intenzitu, že jeho stanoviská sú verejnou správou fakticky rešpektované.

Samotnou činnosťou ombudsmana sa v mnohých prípadoch prechádza súdnym a iným sporom. Ombudsman má možnosť práve aj v dôsledku jeho neformálneho vplyvu riešiť vzniknuté spory rýchlo, efektívne a hospodárne.

Základné úlohy ombudsmana možno potom zhrnúť do troch základných bodov:

- kontrolná činnosť (kontrola orgánov verejnej správy),
- riešenie konfliktov,
- reformátorská činnosť (iniciuje zmeny zákona a iných právnych predpisov).

V rámci právneho poriadku SR je inštitút ombudsmana zriadený zákonom č. 564/2001 Z.z. Jeho pôsobnosť sa vzťahuje na:

- orgány štátnej správy,
- orgány územnej samosprávy,
- PO a FO, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach FO a PO v oblasti verejnej správy.

Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje na NR SR, prezidenta SR, vládu SR, Ústavný súd SR, NKÚ SR, spravodajské služby, na rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov PZ SR, prokuratúru a súdy s výnimkou orgánov riadenia a správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu.

Verejného ochrancu práv volí NR SR z kandidátov, ktorých jej navrhne najmenej 15 poslancov NR

Funkčné obdobie verejného ochrancu práv je päť rokov, začína plynúť dňom zloženia sľubu. Tú istú osobu možno zvoliť najviac v dvoch po sebe nasledujúcich funkčných obdobiach.

Na ombudsmana práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípom demokratického a právneho štátu.

Verejný ochranca práv je povinný zachovávať mlčanlivosť vo veciach ochrany osobnosti, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie, a to aj po skončení funkcie.

Ombudsman koná na základe podnetu FO alebo PO alebo z vlastnej iniciatívy. Ten možno podať písomne, ústne do zápisnice, telegraficky alebo elektronickou poštou.

Ak podávateľ podnetu požiada verejného ochrancu práv, aby sa jeho totožnosť utajila, alebo ak je jej utajenie v záujme jeho vybavenia, pri vybavovaní sa postupuje len na základe odpisu podnetu, v ktorom sa neuvádzajú osobné údaje

Podnet, v ktorom podávateľ podnetu neuvádza svoje meno, priezvisko a adresu, je anonymný podnet. Tento nemusí verejný ochranca práv vybavovať.

Verejný ochranca práv podnet preskúma, ak verejný ochranca práv zistí, že podľa svojho obsahu je opravným prostriedkom podľa predpisov o konaní vo veciach správnych alebo súdnych, žalobou alebo opravným prostriedkom v správnom súdnictve alebo ústavnou sťažnosťou, bezodkladne upovedomí o tom podávateľa podnetu a poučí ho správnym postupe.

Ak sa podnet týka preskúmania právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo ak ombudsman dospeje k záveru, že rozhodnutie orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom, môže postúpiť vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi, prípadne urobí iné opatrenie, o čom upovedomí podávateľa podnetu.

Prokurátor je povinný v lehotách ustanovených zákonom oznámiť verejnému ochrancovi práv opatrenia, ktoré vykonal na odstránenie nezákonnosti.

Verejný ochranca práv podnet **odloží**, ak:

- vec, ktorej sa podnet týka, nepatrí do jeho pôsobnosti,
- vec, ktorej sa podnet týka, prejednáva súd a nejde o prieťahy v konaní alebo ak už súd vo veci rozhodol,
- vec, ktorej sa podnet týka, preskúmava prokuratúra alebo vec už preskúmala,
- vo veci, ktorej sa podnet týka, koná alebo rozhoduje príslušný orgán verejnej správy, ktorý nepatrí do pôsobnosti verejného ochrancu práv, alebo o veci, ktorej sa podnet týka, už rozhodol príslušný orgán verejnej správy, ktorý nepatrí do pôsobnosti verejného ochrancu práv,
- podávateľ podnetu vezme svoj podnet späť alebo oznámi, že netrvá na ďalšom preskúmaní,

Ombudsman **môže podnet odložiť**, ak zistí, že:

- sa podnet netýka osoby, ktorá ho podala, pokiaľ nepredložila písomný súhlas dotknutej osoby na podanie podnetu alebo písomné splnomocnenie vo veci,
- od opatrenia alebo udalosti, ktorých sa podnet týka, uplynul v deň doručenia podnetu čas dlhší ako tri roky,
- podnet je zjavne neopodstatnený,
- podnet je anonymný,
- ide o podnet vo veci, ktorú už verejný ochranca práv vybavil a opakovaný podnet neobsahuje nové skutočnosti.

O odložení podnetu a dôvodoch jeho odloženia verejný ochranca práv upovedomí podávateľa podnetu, to neplatí, ak ide o anonymný podnet.

Pri vybavovaní podnetu je verejný ochranca práv oprávnený:

- vstupovať do objektov orgánov verejnej správy,
- vyžadovať od orgánu verejnej správy, aby mu poskytol potrebné spisy a doklady, ako aj vysvetlenie veci, ktorej sa podnet týka, a to aj v prípade, ak osobitný predpis obmedzuje právo nahliadať do spisov len pre vymedzený okruh subjektov,
- klásť otázky zamestnancom orgánu verejnej správy,
- hovoriť aj bez prítomnosti iných osôb s osobami, ktoré sú zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba,

Orgány verejnej správy sú povinné na žiadosť verejného ochrancu práv:

- poskytnúť mu informácie a vysvetlenia,
- umožniť mu nahliadnutie do spisu a/alebo požičať mu spis,
- vyrovnať sa s dôkazmi ktoré navrhne
- vyrovnať sa s opatreniami, ktoré navrhne
- vykonať opatrenia, ktoré navrhne v prípade ich nečinnosti,
- umožniť mu prítomnosť na ústnom pojednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastnených otázky.

Orgán ktorému ombudsman podal podnet, ho musí upovedomiť do 20 dní o opatreniach, ktoré na základe jeho podnetu vykonal.

Verejný ochranca práv písomne upovedomí o výsledkoch vybavenia podnetu a o prijatých opatreniach podávateľa podnetu a osobu, ktorej základné práva a slobody boli konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou orgánov verejnej správy porušené.

Ak výsledkami prejednávania podnetu nie je preukázané porušenie základných práv a slobôd, verejný ochranca práv písomne o tom upovedomí podávateľa podnetu. V opačnom prípade, tzn. Ak výsledkami vybavenia podnetu je preukázané porušenie základných práv a slobôd, verejný ochranca práv oznámi výsledky vybavenia podnetu spolu s návrhom opatrení orgánu verejnej správy.

Ak ombudsman nesúhlasí so stanoviskom orgánu verejnej správy alebo ak prijaté opatrenia považuje za nedostatočné, vyrozumie o tom orgán nadriadený orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje, a ak takéhoto orgánu niet, vládu SR.

Ak pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv zistí skutočnosť nasvedčujúcu tomu, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody FO a PO, môže podať podnet na jeho zmenu alebo zrušenie príslušnému orgánu.

Správu vecí verejných zabezpečujú vo významnom rozsahu aj inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Európskej únie na základe Charty základných práv EÚ. Toto právo zahŕňa najmä:

- a) Právo každého na vypočutie pred prijatím akéhokoľvek individuálneho opatrenia, ktoré by sa ho mohlo nepriaznivo dotýkať;
- b) Právo každého na prístup k spisu, ktorý sa ho týka, za predpokladu rešpektovania oprávnených záujmov dôvernosti a služobného a obchodného tajomstva;
- c) Povinnosť administratívy odôvodniť svoje rozhodnutia;
- d) Právo na náhradu škody spôsobenej inštitúciami alebo zamestnancami Únie pri výkone ich funkcií
- e) Právo na obrátiť sa otázkou na inštitúcie EÚ v jednom z jazykov zmlúv a právo na odpoveď v rovnakom jazyku.

Ombudsman vedie vyšetrovania, ktoré považuje za potrebné na objasnenie podozrení z nesprávneho úradného postupu v činnosti orgánov a inštitúcií EÚ:

- a) Na základe sťažnosti alebo
- b) Prostredníctvom člena Európskeho parlamentu,
- c) Vlastného podnetu

O vyšetrovaniach informuje dotknutý orgán alebo inštitúciu, ktorý mu môže poskytnúť potrebné stanoviská.

Sťažnosť musí obsahovať:

- totožnosť sťažovateľa,
- predmet sťažnosti.

Sťažnosť sa musí predložiť do dvoch rokov odo dňa, keď sa sťažovateľ dozvedel o skutočnostiach, ktoré sú predmetom sťažnosti a musia jej predchádzať náležité administratívne úkony pred dotknutým orgánom alebo inštitúciou. Podaním sťažností ombudsmanovi sa neprerušuje plynutie lehôt na podanie odvolania v správnych alebo súdnych konaniach.

Ombudsman môže:

- a) Vyhlásiť sťažnosť za neprípustnú alebo
- b) Ukončiť jej preskúmavanie z dôvodu prebiehajúceho alebo skončeného súdneho konania týkajúceho sa predložených faktov.

V súlade so svojimi povinnosťami sa ombudsman najprv presvedčí o opodstatnenosti šetrenia, ktoré začne z vlastného podnetu alebo na základe sťažnosti predloženej priamo jemu alebo prostredníctvom člena Európskeho parlamentu, okrem prípadu, keď uvádzané skutočnosti sú alebo boli predmetom súdneho konania.

Inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Európskej únie sú povinné:

- a) Poskytnúť ombudsmanovi všetky informácie, o ktoré ich požiadal, a
- b) Sprístupniť mu predmetné spisy.

Ak ombudsman nedostane požadovanú pomoc, informuje o tom Európsky parlament, ktorý prijme náležité opatrenia.

Ak ombudsman zistí prípad nesprávneho úradného postupu, informuje o tom dotknutý orgán alebo inštitúciu, a ak je to potrebné, predloží návrhy odporúčaní. Orgán alebo inštitúcia je povinný zaslať ombudsmanovi do troch mesiacov podrobné stanovisko.

Na konci každého ročného zasadania ombudsman predloží Európskemu parlamentu správu o výsledkoch svojich vyšetrovaní.

Európsky ombudsman je volený Európskym parlamentom po každých voľbách do Európskeho parlamentu na čas funkčného obdobia parlamentu. Ombudsman môže byť volený znova.

23. Petície

Petície a pravidlá výkonu petičného práva

- samotné petičné právo zaručuje čl. 27 Ústavy SR v to zmysle, že každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami.

Zákon o petíciách obsahuje všeobecnú hmotnoprávnú a procesnú právnu úpravu podávania a prijímania, evidovania a vybavovania a kontroly vybavovania petícií.

podľa ústavnoprávneho vymedzenia petícia je podanie vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu, čo nepriamo predpokladá, že pôjde najmä o spoločné podanie FO resp. PO.

Podanie petície nemôže byť nikomu na ujmu a nemožno nikomu brániť v jej podaní.

Petícia nesmie vyzyvať k porušovaniu ústav, zákonov a právne záväzných aktov Európskej únie, popieraníu alebo obmedzovaniu osobných, politických alebo iných práv. Petíciami tiež nemožno zasahovať do nezávislosti súdu.

Petícia musí byť:

- Písomná,
- Označená slovom petícia a
- Obsahovať predmet verejného alebo iného spoločného záujmu a údaje o tom, kto ju podáva; ak petíciu podáva petičný výbor, uvedú sa údaje o každom jeho členovi.

Zhromažďovanie podpisov na petíciu nesmie byť s výnimkou zákonom stanovených prípadov nejakým spôsobom obmedzované (rušenie verejného poriadku, obmedzovanie cestnej premávky)

Orgán verejnej správy, ktorému sa doručila petícia, je povinný petíciu prijať

- ak z jej obsahu vyplýva, že nie príslušný vybaviť ju, do 10 dní ju postúpi príslušnému orgánu a oznámi to tomu, kto petíciu podal.
- ak vznikne spor o subjekte príslušnom na vybavenie petície, orgán verejnej správy, ktorý petíciu prijal, ju bez zbytočného odkladu postúpi na rozhodnutie Úradu vlády SR.
- ak má petícia také vecné nedostatky, ktoré neumožňujú jej prešetrovanie, príslušný orgán verejnej správy vyzve osobu, ktorá ju podala, aby ich odstránila v primeranej lehote, najneskôr 30 dní od vyzvania. Ak nedostatky v tejto lehote nebudú odstránené, orgán verejnej správy ju neprešetruje.
- príslušný orgán verejnej správy je povinný prešetriť a vybaviť petíciu tak, aby zistil skutočný stav veci, jeho súlad alebo rozpor s právnymi predpismi a verejným iným spoločným záujmom. Výsledok vybavenia petície písomne oznámi do 30 dní od jej doručenia alebo od odstránenia jej nedostatkov osobe, ktorá petíciu podala, alebo osobe určenej na styk s orgánom verejnej správy.
- ak nie je možné vybaviť petíciu v tejto lehote, príslušný orgán verejnej správy písomne oznámi osobe, ktorá ju podala, že petícia bude vybavená v ďalšej 30 dňovej lehote.
- ten, ktorý podal petíciu, je na požiadanie príslušného orgánu verejnej správy povinný v primeranej lehote poskytnúť nevyhnutnú súčinnosť pri jej vybavovaní. Ak bez vážneho dôvodu neposkytne súčinnosť, orgán verejnej správy nie je povinný ju vybaviť.

Každý, kto sa podieľa na vybavení petície, sám uhrádza trovy, ktoré mu vznikli s jej vybavovaním.

Petičné právo a možnosť podávania petícií je tiež upravená aj v primárnom práve EÚ. Význam petícií ako prostriedkov vonkajšej kontroly možno vidieť v tom, že aj takouto formou je možné prostredníctvom Európskeho parlamentu upozorniť na prípadné porušovanie práv jednotlivcov zo strany členských štátov, ich orgánov, orgánov územných samospráv či iných subjektov.

- Petíciu európskemu parlamentu sú oprávnení podávať jednotlivci (občania EÚ, osoby s bydliskom v jednom z členských štátov EÚ), ale aj organizácie, združenia FO alebo PO so sídlom v EÚ.
- petíciu je možné podávať písomnou formou, pričom tu nie sú predpísané ďalšie formálne náležitosti, ktoré by mali petície spĺňať a takisto aj elektronicky prostredníctvom formulára.
- pokiaľ petičný výbor Európskeho parlamentu prehlási petíciu za prijateľnú, upovedomí osobu, ktorá ju podala, následne rozhodne o ďalších krokoch, ktoré budú potrebné na jej vybavenie.
- petičný výbor Európskeho parlamentu v prípade, ak petícia sa týka vecí, ktoré nespádajú do pôsobnosti EÚ, resp. petícia je urážlivá, prehlási petíciu za nepripustnú.

24. Sťažnosti

Sťažnosti a spôsob ich vybavovania

- podávanie, prijímanie, evidovanie, vybavovanie a kontrolu vybavenia sťažnosti upravuje právna úprava v zákone č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach.
- samotný pojem sťažnosti je zákonnou právnou úpravou vymedzený v pozitívnom a aj negatívnom zmysle. Inštitút sťažnosti poznajú okrem iných odvetví aj občianske, trestné aj daňové právo.
- sťažnosť v zmysle zákona č. 9/2010 Z. z. predstavuje inštitút v súlade s ustanovením článku 46 Ústavy SR, ktorý zabezpečuje ochranu individuálnych práv FO a PO, ku ktorých porušovaniu dochádza, resp. došlo činnosťou alebo nečinnosťou správou orgánov.
- Predmetom sťažnosti môže byť aj poukázanie na konkrétne nedostatky, u ktorých odstránenie je v pôsobnosti orgánu verejnej správy.
- Sťažnosť možno podať rôznymi formami, pričom lehoty na vybavenie sťažnosti začínajú plynúť až od podania, resp. potvrdenia sťažnosti podpisom v lehote 5 dní, v prípade podania telefaxom alebo elektronickou poštou bez zaručeného elektronického podpisu.
- Sťažnosť musí mať aj určité obsahové náležitosti umožňujúce určiť osobu sťažovateľa, musí byť čitateľná a zrozumiteľná, umožňujúca určiť, proti komu smeruje, čoho sa sťažovateľ domáha a musí byť sťažovateľom podpísaná.

Totožnosť sťažovateľa musí byť utajená, ak o to sťažovateľ požiada

- Zákon o sťažnostiach obsahuje procesnú právnu úpravu verejnej a funkčnej príslušnosti orgánu verejnej správy, postupu, v zmysle ktorého môže sťažnosť dovoliť, resp. vyzvať sťažovateľa na jej doplnenie.
- Príslušný orgán je povinný sťažnosť vybaviť do 60 pracovných dní, ak ide o náročnú sťažnosť, môže vedúci orgánu túto lehotu pred jej uplynutím predĺžiť o ďalších 30 pracovných dní.
- Prešetrovanie sťažnosti predstavuje samotné jadro kontrolnej činnosti, ktorým sa zisťuje skutočný stav vecí a jeho súlad s právnymi predpismi, príčiny vzniku nedostatkov a ich následky.

O prešetrení sťažnosti orgán verejnej správy vyhotovuje zápisnicu so zákonom formálne stanovenými náležitosťami a relatívne podrobnou úpravou povinnosti vedúceho orgánu verejnej správy.

Sťažnosť je vybavená odoslaním písomného oznámenia o výsledku jej prešetrovania sťažovateľovi. Oznámenie musí obsahovať odôvodnenie opodstatnenosti, resp. neopodstatnenosti sťažnosti.

Ak je sťažnosť opodstatnená, javom je opakované podávanie tých istých sťažností sťažovateľom. V prípade opakovaných sťažností príslušný je orgán, orgánu verejnej správy sa ukládajú povinnosti na účely odstránenia zistených nedostatkov

V praxi nezriedkavým ktorý vybavoval predchádzajúcu sťažnosť. Tento prekontroluje vybavenie predchádzajúcej sťažnosti, a ak zistí, že bola vybavená správne, sťažnosť odloží. V opačnom prípade sťažnosť prešetrí a vybaví. Na tieto účely je dôležitá povinnosť orgánov verejnej správy viesť evidenciu sťažností oddelene od evidencie iných písomností.

25. Všeobecne charakterizujte administratívnoprávnu zodpovednosť ako druh právnej zodpovednosti

Právna zodpovednosť patrí bezpochyby medzi základné a najstaršie právne inštitúty. Zodpovednosť ako taká vznikla ako povinnosť znášať následky správania v rozpore so spoločensky akceptovaným normatívnymi pravidlami nepochybne skôr, než vzniklo právo, a je prvkom každého normatívneho systému.

Právna zodpovednosť v základnom zmysle slova znamená **uplatňovanie nepriaznivých právnych následkov stanovených právnou normou voči tomu, kto porušil právnú povinnosť**.

Právna zodpovednosť obsahuje:

a) Prvok nepriaznivých právnych následkov pre toho, kto porušil právom ustanovené následky, a to v materiálnej alebo osobnej sfére,

b) Prvok štátneho donútenia a ten predstavuje buď realizáciu sankcie (nepriame donútenie), alebo povinné splnenie právnej povinnosti (priame donútenie)

Právna zodpovednosť je inštitút, s ktorým sa stretávame v odvetviach súkromného, ale aj verejného práva. Pre úplnosť je nutné konštatovať, že, právna zodpovednosť je inštitút materiálny, t.j. inštitút hmotného práva.

o prostredníctvom procesného práva potom dochádza k jej realizácii

Procesné právo upravuje prostriedky procesnej ochrany, prostredníctvom ktorého účastník konania (poškodený) realizuje svoje nároky, ktoré mu vznikli porušením právnej povinnosti zo strany zodpovedného subjektu a ktoré vyplývajú z práva hmotného.

Najzákladnejší prehľad inštitútov právnej zodpovednosti v jednotlivých právnych odvetviach:

o Súkromné právo:

- Zodpovednosť za škodu (vo vzťahoch podľa obchodného, občianskeho, pracovného práva)
- Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie (vo vzťahoch občianskeho, obchodného pracovného práva)
- Zodpovednosť za vady (občianske právo, obchodné právo)
- Zodpovednosť za zásah do nehmotných statkov (česť, dôstojnosť)
- Zodpovednosť za škodu pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom.

Verejné právo:

- Ústavnoprávna zodpovednosť (zmiešaný, politicko-právny charakter),
- Trestnoprávna zodpovednosť (zodpovednosť za trestné činy),
- Správna (administratívna) zodpovednosť za priestupky alebo iné správne delikty;
- Disciplinárna zodpovednosť za porušenie disciplíny v rámci interných vzťahov.
- Realizácia právnej zodpovednosti svojimi nepriaznivými následkami závažným spôsobom zasahuje do subjektívnych práv a povinností páchatel'a. Z hľadiska právnej istoty je preto nevyhnutné, aby boli presne vymedzené podmienky právnej zodpovednosti.

Prvky zavineného porušenia právnej povinnosti sú:

- objekt deliktu,
- subjekt deliktu,
- objektívna stránka deliktu
- subjektívna stránka deliktu.

Objektom deliktu je právom chránený záujem (jav, spoločenský vzťah), proti ktorému smeru protiprávne konanie. Takýmto chráneným objektom môže byť napr. ústavné zriadenie, bezpečnosť štátu, majetok, život, zdravie a ďalšie.

Subjektom deliktu je ten, kto ohrozil alebo porušil záujem chránený právom a kto má súčasne právom priznanú spôsobilosť na protiprávne konanie (deliktuálnu spôsobilosť).

Objektívna stránka deliktu zahŕňa tri znaky:

a) *Protiprávne konanie*,

b) *Škodlivý následok* takéhoto protiprávneho konania,

c) *Príčinnú súvislosť* medzi protiprávnym konaním a škodlivým následkom (kauzálny nexus)

o *Protiprávne konanie* je vôľové ľudské konanie tvorené zložkou vnútornou, psychickou, a zložkou vonkajšou, t.j. fyzickou. Obe tieto zložky musia byť v protiprávnom konaní obsiahnuté. Protiprávne konanie môže mať podobu:

Aktívnu (konanie komisívne)

Pasívnu (opomenutie omisívne)

Škodlivý následok spočíva v porušení alebo ohrození právom chráneného záujmu. Znamená ujmu, ktorou rozumieme oslabenie alebo zánik objektu právneho vzťahu v neprospech subjektu právneho vzťahu.

- Škodlivý následok teda nie je možné stotožňovať so škodou. Porucha a ohrozenie môžu byť ujmy majetkové alebo nemajetkové (*Škoda je potom iba taká majetková ujma, ktorá je vyčísliteľná v peniazoch*)

Príčinná súvislosť je objektívny vzťah medzi protiprávnym konaním ako príčinou a škodlivým následkom, ktorý vyvolá.

Subjektívna stránka deliktu spočíva vo vnútornom, psychickom vzťahu subjektu k jeho protiprávnemu konaniu a následku takéhoto konania. Spadá do nej okrem emotívnej zložky aj jej najvýznamnejší znak, ktorým je **zavinenie**.

- **zavinením** sa rozumie vnútorný, psychický vzťah delikventa k jeho vlastnému protiprávnemu konaniu, k protiprávnemu následku tohto konania.
- **Zavinenie** v základných rysoch zahŕňa aj príčinnú súvislosť i príčinnú súvislosť. Na vzťah človeka k jeho konaniu a následku tohto konania je potrebné nazerať jednak z jeho intelektuálnej a jednak z jeho vôľovej stránky. Z hľadiska rôzneho premietania týchto zložiek potom rozlišujeme nasledujúce formy a druhy (stupne) zavinenia:

a) **Úmysel (dolus):**

(i) priamy (directus)

(ii) nepriamy, eventúálny (indirectus, eventualis)

b) **Nedbanlivosť:**

(i) Vedomú (luxuria)

(ii) Nevedomú (negligentia)

- **Úmysel priamy** spočíva v tom, že páchateľ vedel, že môže spôsobiť škodlivý následok, a chcel ho spôsobiť.
- **Úmysel nepriamy**, eventúálny, spočíva v tom, že páchateľ vedel, že škodlivý následok môže spôsobiť, a v prípade, že ho spôsobí, bol s tým uzročený.
- spoločne pre oba druhy úmyslu z hľadiska intelektuálnej stránky je to, že páchateľ si následok predstavuje iba ako možný.

O **nedbanlivosť vedomú** pôjde vtedy, keď páchateľ vedel, že môže škodlivý následok spôsobiť, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že ho nespôsobí.

- z hľadiska intelektuálnej stránky nie je rozdiel medzi vedomou nedbanlivosťou a nepriamym úmyslom. Rozdiel ale tkvie vo vôľovej stránke – pri vedomej nedbanlivosti páchateľ nechcel škodlivý následok spôsobiť a bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že ho nespôsobí.

Nevedomá nedbanlivosť spočíva v tom, že páchateľ nevedel, že svojím konaním môže spôsobiť škodlivý následok, i keď o tom vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery vedieť mal a mohol. Obe tieto podmienky – mal a mohol – musia byť splnené súčasne.

Subjektívna a objektívna právna zodpovednosť

- Právna zodpovednosť zásadne predpokladá zavinené porušenie právnej povinnosti. Táto tzv. subjektívna zodpovednosť alebo zodpovednosť za zavinenie je vo vyspelých právnych poriadkoch pravidlom, pričom v takých právnych odvetviach, ako je napr. trestné právo, je výlučným druhom právnej zodpovednosti.
- Osobitným druhom právnej zodpovednosti je tzv. objektívna zodpovednosť – zodpovednosť za protiprávny stav alebo zodpovednosť za výsledok. Jej predpokladom nie je zavinenie.
- Objektívna zodpovednosť sa používa napr. tam, kde buď nie je možné predvídať dôsledky činnosti (pravdepodobnú mieru rizika), kde môžu pôsobiť faktory vis maior, alebo kde je riziko neúmerne vysoké
- Porovnávacia tabuľka prvkov subjektívnej a objektívnej zodpovednosti:

SUBJEKTÍVNA ZODPOVEDNOSŤ	OBJEKTÍVNA ZODPOVEDNOSŤ
Objekt	Objekt
Subjekt	Subjekt
Objektívna stránka	Objektívna stránka
- Protiprávne konanie - Protiprávny následok - Príčinná súvislosť	- protiprávny stav
Subjektívna stránka - zavinenie	

26. V teoretickej rovine charakterizujte jednotlivé druhy správnych deliktov a rozdiely medzi nimi

Správny delikt, pojem, všeobecné pojmové znaky, druhy

Správny delikt je jedným z druhov právnych deliktov a jeho všeobecný pojem nie je legálne definovaný. V teórii prevažuje vymedzenie, podľa ktorého správnym deliktom je protiprávne konanie FO, ktorého znaky ustanovuje zákon a za ktoré ukladá správny orgán sankciu ustanovenú normou správneho práva.

Z definície správneho deliktu sa odvodzujú tieto všeobecné pojmové znaky správneho deliktu, ktorými sú:

- protiprávne konanie,
- sankcionovateľnosť,
- zodpovedná osoba,
- zavinenie (okrem prípadov správneho deliktu, keď sa zavinenie neskúma a ide o tzv. hybridné správne delikty)
- ustanovenie znakov skutkovej podstaty v zákone.

Protiprávne konanie môže byť:

- **aktívne** (komisívne) alebo **pasívne** (omisívne – opomenutie konania, právne relevantná sankcionovateľná nečinnosť),
- protiprávna a sankcionovateľná je aj nečinnosť.
- Protiprávnosť je normatívnym vyjadrením skutočnosti, že páchateľ porušil povinnosti stanovené zákonom na ochranu hodnôt, na vytváraní a ochrane ktorých je verejný záujem a protiprávne konanie je v rozpore so záujmami spoločnosti, je spoločensky nebezpečné, škodlivé.
- Protiprávne konanie je konanie, ktoré je v rozpore s objektívnym právom, prípadne právnym úkonom vykonaným na jeho základe (napr. skutkovú podstatu colného deliktu ustanovuje colný zákon a konkrétna právna povinnosť sa môžu určiť colným rozhodnutím).
- Okolnosťami vylučujúcimi protiprávnosť sú krajná núdza, nutná obrana, výkon povolenej činnosti, konanie na príkaz, oprávnené použitie zbrane, dovolená miera rizika a pod.

Napriek tomu, že niektoré z okolností vylučujúce protiprávnosť, výslovne ustanovuje len zákon o priestupkoch, používa prax analogicky tieto inštitúty aj pri trestaní niektorých ďalších druhov správnych deliktov ako priestupkov.

V praxi sa bežne vyskytuje použitie analógie napr. pri výklade pojmu zánik trestnosti smrťou zodpovednej osoby, pri použití súbehu konania v prípade spoločného konania o správnych deliktoch a v iných prípadoch

Spáchanie deliktu je právnou skutočnosťou, ktorou vzniká hmotnoprávny zodpovednostný vzťah medzi páchateľom a štátom (resp. iným subjektom verejnej moci). Obsahom tohto vzťahu je **právo a povinnosť štátu uložiť sankciu** podľa príslušného zákona, a na strane druhej **povinnosť zodpovednej osoby podrobiť sa sankcii**.

- od hmotnoprávneho vzťahu je potrebné odlišovať procesný vzťah, ktorý vzniká zákonom určeným procesným úkonom príslušného správneho orgánu voči účastníkovi konania. V rámci procesného vzťahu sa hmotnoprávny vzťah realizuje, uplatňujú sa práva a povinnosti stanovené procesnými právnymi predpismi

- Právna teória delí zvyčajne sankcie na **súkromnoprávne a verejnoprávne**.

K súkromnoprávnym sankciám patria tie, ktoré stanovuje občianske, obchodné, rodinné alebo autorské právo a iné oblasti súkromného práva.

V súkromnom práve sa používajú najmä sankcie reparačné, reštitučné a satisfakčné. Účelom tejto skupiny sankcií je nahradiť škodu, ktorá vznikla protiprávnym konaním.

Verejnoprávne sankcie nájdeme v ústavnom, finančnom, správnom, ako aj v trestnom práve.

v oblasti verejného práva sa uplatňujú najmä represívne sankcie. Pre túto skupinu sankcií je charakteristické uloženie trestu alebo ochranného opatrenia.

- S každým správnym deliktom právo spája konkrétnu sankciu.
- Ak správnomu orgánu vychádza zo zákona právomoc konať o správnom delikte, je samozrejme povinný o ňom konať a rozhodnúť. Výnimkou je však zásada oportunity, ktorá znamená, že správny orgán nemusí posudzovať všetky správne delikty, ktorých znaky ustanovuje zákon, a to preto, že mu takúto možnosť správnej úvahy poskytuje priamo zákon (*najmä pri správnych poriadkových deliktoch, nakoľko uloženie poriadkovej sankcie je totiž právom, nie povinnosťou*), ako aj pri návrhových deliktoch podľa priestupkového zákona, ktorý ponecháva na úvahu poškodeného, či navrhne začatie priestupkového konania, alebo vezme svoj návrh späť.
- Častou sankciou je **pokuta**, ktorej výška sa ustanovuje v zákone hornou hranicou a veľakrát zákony limitujú úvahu správneho orgánu o výške pokuty ustanovením aj jej dolnej hranice.

Ďalším všeobecným pojmovým znakom správneho deliktu je zodpovedná osoba.

- Zodpovednou osobou, a to podľa druhu správneho deliktu, je FO alebo PO za podmienky, že je deliktuálne spôsobilá.
 - Deliktuálna spôsobilosť (teda spôsobilosť na protiprávne konanie) je schopnosť byť subjektom povinností, ktoré vznikajú v dôsledku porušenia povinností, ale tiež schopnosť tieto povinnosti právne relevantne porušiť.
 - Deliktuálna spôsobilosť fyzickej osoby – kto je spôsobilý právne konať, je spôsobilý konať aj protiprávne, má teda deliktuálnu spôsobilosť, ktorá je spôsobilosťou niest' právne následky spojené so zavineným porušením práva.
 - Deliktuálna spôsobilosť právnickej osoby - na rozdiel od FO, PO rozumieme organizácie osôb alebo majetku, ktoré sú vytvorené s určitým cieľom a ktorým platné právo priznáva právnu subjektivitu.

Deliktuálne spôsobilá, a teda zodpovedná, môže byť iba FO alebo PO ako subjekt práva.

Pojmovým znakom pri správnych deliktoch FO je vzťah FO k protiprávnemu konaniu a jeho následkom. Na sankcionovateľnosť správneho deliktu stačí zavinenie len z nedbanlivosti.

pri správnom trestaní PO – tu zavinenie nie je pojmovým znakom správneho deliktu, pretože zavinenie je vyjadrením psychického vzťahu FO a nie právnickej osoby.

- **Zavinenie** je budované na zložke vedomia (intelektuálnej zložke) a na vôľovej zložke (zložka zavinenia). Rozlišujú sa dve formy zavinenia:
 - Zavinenie úmyselné a
 - Zavinenie z nedbanlivosti

Výnimkou zo zásady zodpovednosti FO za zavinenie je zodpovednosť FO – podnikateľov a prevádzkovateľov kvalifikovaných činností a niektorých ďalších FO, ktorá je konštruovaná ako zodpovednosť bez ohľadu na zavinenie. Pri PO je zodpovednosť konštruovaná zásadne bez ohľadu na zavinenie, ide teda o objektívnu zodpovednosť.

Ustanovenie znakov skutkovej podstaty deliktu.

- Znaky skutkovej podstaty deliktu sú ustanovené zákonom. Nesplnenie alebo porušenie právnej povinnosti je deliktom, ktorý je možné postihnúť administratívno-právnou sankciou iba za predpokladu, že takým konaním boli naplnené znaky deliktu a jeho konkrétnej skutkovej podstaty, ktorá je stanovená v zákone.
- Skutočnosť, že ide o správny delikt, nevyplýva ešte z faktu, že bola porušená právna povinnosť, ale je daná tým, že takéto konanie je ako správny delikt výslovne zákonom označené.

Protiprávne konania, ktoré súčasná právna úprava kvalifikuje ako správne delikty, tvoria početnú skupinu rôznorodých činov. Základom členenia správnych deliktov sú ich rozdielne znaky. Správne delikty sa navzájom odlišujú:

- subjektom deliktu – ktorým môže byť tak FO ako aj PO,
- subjektom, a to všeobecným subjektom, alebo špeciálnym subjektom
- so zavinením – bez ohľadu na zavinenie,
- charakterom porušených povinností – či ide o porušenie hmotnoprávnej, alebo procesnoprávnej povinnosti,
- dôkazným bremenom – pri prejednávaniach, pri ktorých leží dôkazné bremeno na verejnej správe, alebo zodpovednej osobe,
- možnosťou zbavenia sa zodpovednosti alebo bez takejto možnosti
- či sú dokonavé alebo trvajúce
- v tom či sú účelovo prejednávané alebo povinne prejednávané

Podstatou každého zmysluplného členenia právnych javov je nájsť vhodné klasifikačné kritéria. Doterajšie členenie správnych deliktov na priestupky a iné správne delikty je síce správne, ale vzhľadom na prebiehajúci pozitívno-právny vývoj nepostačujúce.

Vzhľadom na súčasnú právnu úpravu možno správne delikty členíť na **priestupky a iné správne delikty**.

- Iné správne delikty ako priestupky netvoria vnútorne homogénny celok. Iné správne delikty sú vnútorne štruktúrované a líšia sa tiež druhom ukladaných sankcií za ne, ale aj procesným režimom trestania.

Ak vychádzame z pozitívnej právnej úpravy správnych deliktov, táto vygenerovala postupne týchto päť skupín:

- priestupky,
- iné správne delikty postihované na základe zavinenia
- správne delikty PO a podnikajúcich osôb, ako aj FO vykonávajúcich kvalifikované činnosti

- správne disciplinárne delikty
- správne poriadkové delikty.

Pojem priestupok, jeho formálne a materiálne znaky

Priestupkové právo je najkomplexnejšia časť správneho práva trestného.

Priestupok je definovaný v § 2 ods. 1 priestupkového zákona ako - **zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v zákone o priestupkoch alebo v inom zákone, ak nejde o iný správny delikt alebo trestný čin.**

Platná právna úprava používa na vymedzenie pojmu priestupok kombináciu **materiálneho znaku a formálnych znakov** a kombináciu pozitívneho a negatívneho vymedzenia pojmu.

Materiálny znak priestupku je v ods. 1 vyjadrený charakteristikou, že konanie porušuje alebo ohrozuje spoločenský záujem, ide teda o spoločenskú nebezpečnosť či škodlivosť.

- Ak konkrétny skutok nespĺňa tento materiálny znak, nie je priestupkom, hoci formálne znaky priestupku sú splnené.
- materiálny znak sa v teórii často chápe ako sociologický princíp, príp. politický postulát, na základe ktorého sa normy priestupkového práva utvárajú alebo zohráva úlohu interpretačnej pomôcky.

Formálnymi znakmi priestupku sú jednak všeobecné zákonné znaky, spoločné pre všetky priestupky (napr. vek, pričetnosť páchatel'a), jednak typové znaky, t.j. znaky skutkovej podstaty priestupku, ktoré charakterizujú a odlišujú jednotlivé konkrétne priestupky.

- priestupkom je potom konanie, ktoré napĺňa jednak všeobecné znaky, jednak znaky skutkovej podstaty uvedené v zákone.
 - Materiálne a formálne znaky musia byť naplnené súčasne, v opačnom prípade by nešlo o priestupok.

Pozitívne sa pojem priestupok vymedzuje:

- zavineným konaním,
- konaním, ktoré ohrozuje alebo porušuje záujmy spoločnosti,
- je za priestupok výslovne označený v zákone.

Cieľom negatívneho vymedzenia pojmu priestupok je odlišiť ho od iných verejnoprávnych deliktov, teda od iných správnych deliktov alebo od trestných činov. V dôsledku negatívneho vymedzenia pojmu sa vylučuje súbeh priestupku a trestného činu alebo súbeh priestupku a iného správneho deliktu. V prípade konkurencie deliktov platí princíp špeciality a subsidiarity.

Pretože priestupky nie sú jediným druhom protispoločenských činov, je potrebné určiť ich vzťah k iným trestným konaniam – k trestným činom a iným správny deliktom.

Priestupkom môže byť iba nedovolený, protiprávny čin. Zodpovednosť nie je možné vyvodzovať, ak chýba znak protiprávnosti, pretože dovolený čin, i keď sa svojimi znakmi podobá priestupku, nenapĺňa skutkovú podstatu priestupku a nie je ani nebezpečný pre spoločnosť. Z okolností vylučujúcich protiprávnosť upravuje priestupkový zákon výslovne:

- **konanie v nutnej obrane** - Nutná obrana je také konanie, ktorým sa primeraným spôsobom odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený zákonom.
- **konanie v krajnej núdzi** - v krajnej núdzi niekto odvracia priamo hroziace nebezpečenstvo proti záujmu, ktorý je chránený zákonom, za predpokladu, že tým konaním nebude spôsobený rovnaký následok ako ten, ktorý priamo hrozil a nebezpečenstvo sa nedalo inak odvrátiť.
- **alebo ak ide o porušenie povinnosti uloženéj právnickej osobe, konanie na príkaz**

Priestupkový zákon ako dôvod zániku trestnosti uvádza **uplynutie času** (dva roky) a **amnestiu** a patrí sem aj smrť páchatel'a. V priestupkových veciach amnestiu udeľuje vláda formou uznesenia, ktoré sa uverejňuje v Zbierke zákona. Právna teória rozoznáva dva druhy amnestie:

- **abolícia** – v tomto prípade zastavenie priestupkového konania,
- **agrácia** – odpustenie alebo zmiernenie uloženého trestu v minulosti.

Vymenujete a charakterizujete znaky skutkovej podstaty priestupku

Súhrn typových znakov (obligatórnych a fakultatívnych) priestupku určitého druhu tvorí skutkovú podstatu priestupku.

Jednotlivé skutkové podstaty sú charakterizované štyrmi skupinami znakov, ktoré sú uvedené v zákone a priestupkoch, ako aj ďalších zákonoch. Ide o tieto skutkové podstaty priestupku:

1. Subjekt priestupku
2. Subjektívna stránka priestupku
3. Objekt priestupku
4. Objektívna stránka priestupku.

□ Subjektom priestupku môže byť iba FO, t.j. občan SR, cudzinec, ale aj osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá je v čase činu pričetná a dovŕšila pätnásť rok svojho veku, teda je deliktuálne spôsobilá priestupok spáchať.

o za priestupok nie je zodpovedná osoba, ktorá pre duševnú poruchu v čase spáchania priestupku nemohla rozoznať, že ide o porušenie alebo ohrozenie verejného záujmu, alebo nemohla ovládať svoje konanie. Použitie alkoholu alebo inej návykovej látky neznamena zbavenie sa zodpovednosti za priestupok z dôvodu nepričetnosti.

o Ako administratívnoprávnej zodpovednosti za priestupok sa ustanovuje deň, ktorý nasleduje pod dni pätnástych narodenín páchatel'a priestupku. Ak trvá priestupok dlhší čas, je zodpovednosť obmedzená len na obdobie po dovŕšení 15 roku.

o Na rozdiel od trestného práva priestupkové právo nepozná spolupáchateľstvo alebo účastníctvo. Zodpovednosť sa posudzuje u každého páchatel'a priestupku samostatne, pričom sa využívajú ustanovenia o spoločnom konaní.

o Z osobnej pôsobnosti zákona o priestupkoch sú vyňaté osoby požívajúce výsady a imunity podľa zákona alebo medzinárodného práva.

o Priestupok nemôže spáchať štát, štátny orgán, obec alebo hociktorá iná PO. § 6 priestupkového zákona: „za porušenie povinnosti uloženej právnickej osobe zodpovedá podľa toho zákona ten, kto za právnickú osobu konal alebo mal konať, a ak ide o konanie na príkaz, ten, kto dal na konanie príkaz“.

□ Zodpovednosť za priestupok je zohľadnením princípu osobnej individuálnej zodpovednosti

□ Subjektívna stránka priestupku je ďalší obligatórny znak skutkovej podstaty priestupku a týka sa zavinenia.

o Zavinením sa rozumie vnútorný psychický vzťah páchatel'a priestupku ku skutočnostiam, ktoré tvoria priestupok. Musí preto zahŕňať všetky znaky vyjadrené v skutkovej podstate priestupku.

o Skutkové podstaty priestupkov sú formulované v zákone o priestupkoch a v ostatných zákonoch tak, že zavinnie sa výslovne uvádza len pri tých priestupkoch, na ktorých spáchanie sa vyžaduje úmysel.

o Formy zavinenia sa v priestupkovom práve konštruujú síce rovnako ako v trestnom práve ako úmyselné zavinenie a zavinenie z nedbanlivosti, ale na rozdiel od trestného práva stačí na zodpovednosť za priestupok spravidla zavinenie z nedbanlivosti, ak zákon výslovne nevyžaduje úmysel.

o Priestupok je **spáchaný z nedbanlivosti**, ak páchatel'

a) Vedel, že môže svojím konaním porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, hoci to vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol.

b) Nevedel, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, hoci to vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol.

o Priestupok je **spáchaný úmyselne**, ak páchatel'

a) Chcel svojím konaním porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, alebo

b) Vedel, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, a v prípade, že ho poruší alebo ohrozí, bol s tým uzročený.

o Zavinenie sa teda konštruuje na zložke intelektuálnej (vedieť) a na zložke vôľovej (chcieť). Z ich existencie alebo absencie vychádza členenie dvoch základných foriem zavinenia, a to zavinenie z nedbanlivosti (vedieť) a zavinenie úmyselné (chcieť).

o Pri nedbanlivosti sa vyžaduje, aby si páchatel' mal a mohol predstaviť, že rozvinie príčinný vzťah medzi konaním a jeho následkom. Pre páchatel'a nepredvídateľný príčinný priebeh nie je teda v zavinení obsiahnutý a páchatel' nezodpovedá za následok, ktorý takto vznikne.

□ O zavinenie z nevedomej nedbanlivosti ide len vtedy, ak povinnosť a možnosť predvídať porušenie alebo ohrozenie záujmu spoločnosti chráneného priestupkovým alebo iným zákonom sú dané súčasne. Nedostatok jednej z týchto zložiek znamená, že konanie je nezavinené.

o rozdiel medzi vedomou nedbanlivosťou a nevedomou je v spôsobe, akým sa v zavinení uplatňuje zložka vedenia (páchatel' vedel, alebo nevedel, hoci vedieť mal). Pri nedbanlivosti chýba zložka vôle, teda nie tu vôle páchatel'a priestupku spáchať priestupok

o Na spáchanie priestupku z nedbanlivosti stačí hociktorá z dvoch jej foriem (vedomej alebo nevedomej)

o Priestupkový zákon ďalej rozlišuje **priamy úmysel** a **nepriamy úmysel**.

□ Obe formy úmyslu sa zakladajú na zložke vôle i na zložke vedomia. Rozdiel medzi nimi spočíva len v odstupňovaní vôľovej zložky, ktorá je pre úmysel príznačná. Ak chýba vôľová zložka, nejde o úmysel, môže však ísť o nedbanlivosť, pokiaľ zákon nevyžaduje obligatórne úmyselné zavinenie. Na spáchanie úmyselného priestupku stačí nepriamy úmysel.

o Priestupok je možné spáchať nielen **aktívnym konaním (komisívne)**, ale aj **opomenutím konania**, ku ktorému osobu zaväzuje konkrétny právny predpis (**omisívne konanie, t.j. nečinnosť**).

□ Komisívnosť alebo omisívnosť konania vyplýva zo zákonných znakov priestupkov.

o súčasťou subjektívnej stránky sú popri zavinení aj fakultatívne znaky, ktorými sú pohnútky (psychický podnet na spáchanie priestupku) a cieľ.

□ Objekt priestupku – každú skutkovú podstatu priestupku charakterizujú záujmy spoločnosti, ktoré sú chránené zákonom a proti ktorým je protiprávne konanie namierené. Objektom priestupku sú teda vybrané spoločenské vzťahy, ktoré sú chránené zákonom a proti ktorým konanie smeruje. Tieto záujmy sú objektom priestupku.

o Podľa stupňa všeobecnosti právna teória rozlišuje objekt:

□ Všeobecný (rodový) – objekt priestupku je riadny výkon verejnej správy, čo vyplýva už z povahy priestupkov ako jedného z druhov správnych deliktov.

□ Druhový objekt – je objekt spoločný skupinám priestupkov v určitej oblasti. Je ním určitá presnejšie vymedzená skupina vzťahov so spoločnými druhovými črtami. (napr. zdravotníctvo, školstvo)

□ Individuálnym objektom – je konkrétny spoločenský vzťah, na ktorého ochranu sú príslušné ustanovenia priestupkového zákona (napr. záujem na riadnej školskej dochádzke).

□ Objektívna stránka priestupku spočíva v protiprávnom charaktere určitého konania a jeho následku. Rozumie sa ňou teda protiprávne konanie ako akt vôľového konania, škodlivý následok a kauzálny nexus (príčinná súvislosť medzi konaním a následkom).

o Fakultatívnymi znakmi objektívnej stránky sú spravidla miesto a čas konania. Tieto znaky sú rozhodujúce pri časovej a vecnej pôsobnosti zákona, pri zániku trestnosti priestupku, pri určení miestnej príslušnosti správneho orgánu, pri posúdení deliktualnej spôsobilosti páchatel'a a pri správnej kvalifikácii konkrétného protiprávneho konania.

□ Konanie ako súčasť objektívnej stránky priestupku spočíva teda v porušení určitej právnej povinnosti, ktorá vyplýva z právnej normy, alebo z rozhodnutia vydaného na základe zákona.

o Každým priestupkom sa porušuje alebo ohrozuje záujem, ktorý je jeho objektom. To znamená, že každý priestupok spôsobuje následok, hoci nebýva v skutkovej podstate priestupku vôbec určený.

o Z hľadiska objektívnej stránky priestupku sú skutkové podstaty priestupkov formulované v zákonoch rôzne:

□ Bližším vymedzením konania, napr. *kto úmyselne spôsobí škodu na cudzom majetku krádežou, spreneverou, podvodom alebo znečistením či poškodením veci*,

- ☐ Ustanovením o tom, že priestupok je porušenie právneho predpisu, *napr. kto v obchode alebo pri inom podnikaní spracúva, predáva lebo v súvislosti s tým skladuje alebo po vykonanej oprave alebo úprave vydáva tovar z drahých kovov, ktorý nezodpovedá právnym predpisom o jeho povinnom preskúšaní alebo úradnom označení,*
- ☐ Len určeným následkom bez toho, aby sa podrobnejšie špecifikovalo, akým konaním alebo opomenutím bol následok spôsobený, *napr. kto poškodí iného na cene, akosti, množstve alebo hmotnosti pri predaji tovaru alebo poskytovaní iných služieb.*

Vymenujete a charakterizujete sankcie a ochranné opatrenia podľa zákona č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

- ☐ Právnym následkom priestupku môže byť sankcia alebo ochranné opatrenie.
- ☐ Sankcia môže byť uložená len za spáchaný priestupok jeho páchatelovi na základe zákona
- ☐ Ak má byť sankcia za priestupok efektívna a plniť svoj účel, musí byť systém vytvorený tak, aby obsahoval také druhy a výšky sankcií, ktoré by zodpovedali spoločenskej nebezpečnosti a závažnosti priestupku, systém musí brať ohľad na možné majetkové a iné výhody páchatel'a a často zasahuje do jeho ústavou zaručených práv.
- ☐ Sankcia musí na páchatel'a pôsobiť najmä výchovne a má ho odvracať od protiprávneho konania.
- ☐ Ak správny orgán upustil od uloženia sankcie, nemôže páchatel'ovi uložiť obmedzujúce opatrenia, môže však rozhodnúť o jeho povinnosti nahradiť škodu, ktorú priestupkom spôsobil.
- ☐ Zákon o priestupkoch nerozlišuje hlavné a vedľajšie sankcie. Sankciu možno uložiť samostatne (za priestupok sa uloží jedna zo sankcií) alebo s inou sankciou (za priestupok sa uloží viac sankcií súčasne). Výnimkou je pokarhanie, ktoré nemožno uložiť s pokutou.
- ☐ Pri určení druhu sankcie a jej výmery sa prihliadne na závažnosť priestupku, najmä na spôsob je spáchania a na jeho následky, okolnosti, za ktorých bol spáchaný, na mieru zavinenia, na pohnútky a na osobu páchatel'a.
- ☐ Správny orgán môže uložiť sankcie podľa zákona o priestupkoch v prípade, keď osobitný zákon neobsahuje osobitné ustanovenia o sankciách za priestupky.
- ☐ Za priestupok v zmysle priestupkového zákona možno uložiť tieto sankcie:
 - a) Pokarhanie,
 - b) Pokutu,
 - c) Zákaz činnosti,
 - d) Prepadnutie vecí,
- ☐ **Pokarhanie** sa ukladá za menej závažné konanie. Je prostriedkom morálneho výchovného pôsobenia súčasne najmiernejšou sankciou. Možno ho uložiť samostatne alebo s inou sankciou s výnimkou pokuty.
- ☐ **Pokuta za priestupok** je najtypickejšou a najfrekventovanejšou sankciou, ktorú možno uložiť za každý priestupok. Kým pokarhanie je svojou podstatou právne fixovaným prostriedkom orálneho donútenia, pokuta má iný charakter donútenia.
- ☐ Výška pokuty sa ustanovuje hornou hranicou, čím sa poskytuje správnenému orgánu priestor pre správnu úvahu.
- ☐ **Zákaz činnosti** – ide o druh sankcie, ktorej účelom je predovšetkým zabrániť páchatel'ovi v prípadnej recidíve. Ide o sankciu obmedzujúcej povahy. Je však veľmi závažným zásahom do právneho postavenia osôb, pretože jej uložením sa bráni páchatel'ovi priestupku vykonávať určité povolanie alebo činnosť. Ak by páchatel' priestupku napriek zákazu pokračoval v činnosti, dopustil by sa trestného činu marenia úradného rozhodnutia. Predmetom zákazu môže byť len činnosť:
 - a) Ktorú páchatel' v čase spáchanie priestupku vykonáva v pracovnom pomere alebo v inom obdobnom pomere.
 - b) Na ktorú sa vyžaduje súhlas alebo povolenie správneho orgánu. Ide napr. o riadenie motorových vozidiel, držanie alebo nosenie poľovnej zbrane.
- ☐ o pri ukladaní zákazu činnosti možno páchatel'ovi priestupku zakázať súčasne výkon rôznych činností, v súvislosti s ktorými sa dopustil priestupku, za ktorý bol postihnutý v priestupkovom konaní.
- ☐ **Prepadnutie vecí** – podobne ako zákaz činnosti má brániť páchatel'ovi v opakovaní priestupku a navyše má mu odňať prospech z priestupku.
- ☐ o účelom sankcie je teda zneškodniť vec, ktorá b mohla slúžiť na ďalšie páchanie priestupkov, páchatel'ovi sa sťažujú podmienky na ďalšiu protiprávnú činnosť a odníma sa mu prospech za spáchanie priestupku.
- ☐ o Podmienkou vyslovenia tohto druhu sankcie je, že sa vec zadovážila z prostriedkov získaných priestupkom
- ☐ o Prepadnutie vecí nemožno vysloviť, ak je páchatel' priestupku len spoluvlastníkom, a nie výlučným vlastníkom vecí.
- ☐ Od sankcií je potrebné odlišovať **ochranné opatrenia**, ktorými sú **obmedzujúce opatrenia a zhabanie vecí**.
- ☐ o ide o opatrenia štátneho donútenia, ktoré spôsobujú určitú ujmu osobám ktorým sú ukladané, a súčasne chránia záujem spoločnosti a majú spoločné rysy so sankciami.
- ☐ o Ochranné opatrenia sa však od sankcií odlišujú tým, že spôsobená ujma nie je účelom, ale dôsledkom ich inak výchovného a preventívneho zamerania.
- ☐ o Sankcie aj ochranné opatrenia sú možnými právnymi následkami priestupkov. Sankciu nemožno nahradiť ochranným opatrením, ako je to v niektorých prípadoch postihu podľa trestného práva.
- ☐ o **Obmedzujúce opatrenia** možno uložiť len v **taxatívne stanovených prípadoch**.
 - ☐ Ide o priestupky:
 - ☐ na úseku ochrany pred alkoholizmom a inými toxikomániami,
 - ☐ proti verejnému poriadku,
 - ☐ proti občianskemu spolunažívaniu.
 - ☐ o **Ochranné opatrenia** nie sú obligatónnym právnym následkom priestupku. Správny orgán ho môže, ale nemusí uložiť.
 - ☐ o **Obmedzujúce opatrenie** nesmie nahrádzať sankciu zákazu činnosti. Pri uložení obmedzujúceho opatrenia platí zásada primeranosti a nemožno ho uložiť samostatne, ale výlučne so sankciou alebo sankciami, ktoré zákon o priestupkoch pozná.
 - ☐ o **Zhabanie vecí** sa na rozdiel od prepadnutia vecí nezaraďuje do sústavy sankcií za priestupok. Ide o ochranné opatrenie, ktorého hlavným účelom je chrániť bezpečnosť osôb alebo majetku alebo iný všeobecný záujem.

Iné delikty fyzických osôb postihované na základe previnenia

□ Správne delikty FO postihované na základe zavinenia tvoria rôznorodú skupinu deliktov, ktoré sa odlišujú príčinami vzniku, subjektívnymi predpokladmi zodpovednosti, ale i ďalšími znakmi skutkovej podstaty.

□ V prípade ak je naplnená skutková podstata iného správneho deliktu FO, takéto konanie sa nesmie kvalifikovať ak priestupok, podľa ktorého priestupkom nie je konanie, ktoré naplňa znaky iného správneho deliktu postihnuteľného podľa osobitných zákonov alebo naplňa znaky trestného činu.

□ Ukladanie sankcií za iné správne delikty FO má úzku nadväznosť na správne trestanie PO. Tento vzťah je v právnych predpisoch vyjadrený spravidla tak, že príslušné orgány môžu ukladať, resp. ukládajú, pokuty aj zodpovedným zamestnancom.

o Jedným z ďalších dôvodov pre vznik tohto druhu správneho deliktu sa uvádza výkon správneho dozoru či kontrolnej činnosti príslušných orgánov, ktoré mali oprávnenie ukladať sankcie za porušenie právnych predpisov.

□ Správne delikty možno členiť na dve základné skupiny:

1. Správne delikty zamestnancov,

2. Správne delikty FO oprávnených na podnikanie alebo na výkon kvalifikovanej činnosti.

□ Správne delikty zamestnancov majú celý rad zhodných znakov s priestupkami, ale aj odlišných znakov a to v:

o **subjekte deliktu** – môže ním byť iba zamestnanec (pracovník) právnickej resp. fyzickej osoby. Teda subjektom tohto deliktu nemôže byť hocijaká FO, tak ako pri priestupku, ale iba tá, ktorá je v pracovnom či v inom obdobnom právnom vzťahu k zamestnávateľovi – k PO alebo FO.

o **objektívnej stránke** – pri správnom delikte zamestnancov spočíva konanie v porušení povinnosti. Zodpovednosť sa uplatňuje vo vonkajších vzťahoch, o delikte rozhoduje správny orgán stojaci mimo vnútornej štruktúry zamestnávateľa.

o **objekte deliktu** – objektom deliktu je riadny, bezporuchový chod verejnej správy a plnenie verejnoprávných povinností vo verejnej správe. Zodpovednosť za tento druh správneho deliktu je upravená v osobitných zákonoch.

□ Niekedy jedinou odlišnosťou iného správneho deliktu FO postihovaného na základe zavinenia od priestupku je to, že konanie iba nie je ako priestupok výslovne označené v zákone.

□ Správne delikty zamestnancov sa v súčasnej právnej úprave vyskytujú minimálne a zodpovednosť za ne je postupne nahradzovaná spravidla zodpovednosťou za priestupky.

□ Relatívne samostatnú skupinu správnych deliktov FO postihovaných bez ohľadu na zavinenie, keď FO trestá na základe princípu objektívnej zodpovednosti, sú správne delikty, kde nezriedka jediným odlišujúcim hľadiskom od priestupku je hľadisko výkonu určitej kvalifikovanej osoby.

Správne delikty právnických osôb a správne delikty fyzických osôb postihované bez ohľadu na zavinenie

□ Správne delikty PO a správne delikty FO, ktoré sú postihované bez ohľadu na zavinenie, sa v teórii správneho práva označujú ako zmiešané (hybridné) správne delikty, pretože ich subjektom môže byť podnikajúca fyzická, ale aj právnická osoba.

□ Väčšina zákonov (vyše 200 zákonov) upravuje delikty právnických a fyzických podnikajúcich osôb spoločne (podmienky zodpovednosti, skutkové podstaty a sankcie sú ustanovené zhodne)

o pri formulácii skutkových podstát je dôraz kladený najmä na to, že zodpovedná osoba vykonáva určitú činnosť, resp. má špeciálne postavenie.

o Subjekt deliktu je potom v osobitných zákonoch označený napr. ako podnikateľ, výrobca, kontrolovaná osoba a pod.

□ Správne delikty fyzických a právnických osôb sa často v odbornej literatúre označujú ako správne delikty podnikateľov. Prameňom právnej úpravy sú osobitné zákony (colný zákon, stavebný zákon, živnostenský zákon, Zákon o obecnom zriadení atď.)

o pri postihu ide o tzv. objektívnu zodpovednosť, teda preukazuje sa len porušenie právnej povinnosti a nie zavinenie.

□ Zákon vymedzuje premlčacie lehoty v súvislosti s protiprávnym úkonom alebo udalosťou, príp. zdržaním sa konania.

o premlčacia lehota subjektívna je vymedzená tak, že pokutu možno uložiť do jedného roka, odkedy sa starosta dozvedel o tom, kto sa porušenia dopustil.

o premlčacia lehota objektívna je tri roky.

□ Správnym deliktom PO je protiprávne konanie PO, ktorého znaky ustanovuje zákon a za ktoré ukladá správny orgán sankciu ustanovenú administratívnoprávnu normou.

□ Správny delikt PO odlišuje od ostatných správnych deliktov predovšetkým znak zodpovednej osoby.

□ Subjektom zodpovednosti je PO ako celok a nie jej štatutárne orgány a nie jej štatutárne orgány, jednotliví zamestnanci alebo členovia.

□ Deliktuálna spôsobilosť, t.j. spôsobilosť na protiprávne konanie, sa spája s jej existenciou.

□ Niektoré teórie odmietajú právnú zodpovednosť za správny delikt PO práve preto, že považujú subjektívne predpoklady zodpovednosti konštruované bez ohľadu na zavinenie za scestné a v mnohých európskych krajinách je samostatný postih PO neznámy.

□ Za porušenie právnych povinností uložených PO zodpovedá v týchto krajinách FO, ktorá zastupuje PO navonok, a to s týmito modifikáciami:

a) PO ručí so svojím zástupcom za uložený trest (sankciu) rukou spoločnou a nerozdielnou, alebo

b) Postihuje sa FO a na základe toho istého právneho predpisu sa umožňuje v tom istom konaní a rozhodnutí súčasne uložiť sankciu PO a v prípade nemožnosti uloženie trestu (sankcie) FO dokonca i samostatne.

o Správne delikty FO postihované zásadne bez ohľadu na zavinenie možno definovať ako protiprávne konanie FO oprávnenej na výkon činností, ktorého znaky sú ustanovené zákonom, za ktoré ukladá správny orgán sankciu ustanovenú týmto zákonom.

o Zodpovednosť za správny delikt podnikateľa alebo vykonávateľa kvalifikovanej činnosti sa uplatňuje za podmienok zásadne zhodných pre PO. Týka sa to nielen už spomenutých subjektívnych predpokladov, ale najmä aj výšky pokút ukladaných FO a PO, zhodne ustanovených lehôt, v ktorých možno postih uplatniť.

□ FO oprávnená podnikateľ má pri výkone podnikateľskej činnosti v porovnaní s občanom ako všeobecným subjektom občianskych práv a povinností špecifické právne postavenie:

- a) Musí spĺňať jednak špecifické zákonom ustanovené podmienky na to, aby mohla podnikat'.
- b) FO rovnako ako PO môže výkonom podnikateľskej činnosti alebo v súvislosti s ňou ohroziť alebo narušiť verejný záujem a záujmy ostatných osôb v rovnakej intenzite ako PO, pričom je právne irelevantné, či to spôsobila osoba sama, alebo jej zamestnanec.
- c) Podnikajúca FO má špecifické právne povinnosti pri výkone podnikateľskej činnosti alebo v priamej súvislosti s touto činnosťou, pričom ich musí dodržiavať rovnako ako PO vykonávajúca obdobnú činnosť.
- ☐ V konaniach sa postupuje podľa správneho poriadku.

Správne disciplinárne delikty

☐ Jedným z ďalších druhov správnych deliktov v SR sú **správne disciplinárne delikty**, ktoré patria do kategórie tzv. „**správnych deliktov**“, presnejšie zaraďujeme ich do skupiny medzi tzv. „**iné správne delikty**“.

☐ Disciplinárny delikt sa ako taký spája s:

o konaním (facere)

o nekonaním (non facere)

o opomenutím konania (omittere)

ktoré porušujú poriadok a disciplínu v rámci určitej vnútorne organizovanej spoločenskej ustanovizne, inštitúcie alebo v rámci iného vnútorne organizovaného spoločenského zoskupenia osôb. Ide o zavinené porušenie povinností.

☐ Synonymom pojmu disciplinárny delikt, sú aj pojmy „**disciplinárne previnenie**“, „**služobné previnenie**“, alebo aj nepresné zákonné pomenovanie typu „**disciplinárny priestupok**“.

☐ S disciplinárnym deliktom ako s právnou kategóriou úzko súvisí aj pojem „**disciplinárna zodpovednosť**“

o Disciplinárna zodpovednosť sa uplatňuje voči osobe, ktorá má určitý právny vzťah k danej organizačnej štruktúre určitého subjektu alebo orgánu, ktorý vzniká napr. na základe pracovnej zmluvy, menovaním alebo voľbou.

☐ Zavinené porušenie disciplíny môže mať za následok uloženie disciplinárnej sankcie.

o takáto sankčná zodpovednosť môže vzniknúť môže vzniknúť len vo vnútri určitej organizačnej štruktúry určitého subjektu, ktorej je FO členom, zamestnancom atď. pričom nemá vonkajšie (externé) účinky.

☐ **Disciplinárny delikt** má vnútroorganizačný charakter, a preto sa jeho dôsledky prejavujú len interne vo vzťahu k danej organizačnej štruktúre, ktorej je osoba členom, zamestnancom atď.

☐ **Disciplinárna zodpovednosť** je výrazom potreby zaistiť dodržiavanie predpísaných pravidiel v relatívne ucelených a v stabilizačných organizačných sústavách.

o uplatňuje sa jednak v súkromnej sfére, jednak vo verejnoprávnej sfére. Preto rozlišujeme:

☐ Súkromnoprávne disciplinárne delikty (napr. zamestnancov súkromnej firmy)

☐ Verejnoprávne disciplinárne delikty (napr. sudcovia, prokurátori, notári, advokáti)

☐ Správne disciplinárne delikty sú súčasťou verejnoprávných disciplinárnych deliktov.

☐ Správny disciplinárny delikt možno vymedziť pozitívne (čo sa považuje za správny disciplinárny delikt) a negatívne (čo nie je správnym disciplinárnym deliktom).

o pri **negatívnom vymedzení pojmu** správny disciplinárny delikt treba uviesť, že správnym disciplinárnym deliktom nie sú:

☐ Súdne delikty (resp. trestné činy)

☐ Priestupky

☐ Správne poriadkové delikty

☐ Iné správne delikty FO postihované na základe zavinenia

☐ Iné správne delikty PO a podnikajúcich FO postihované bez ohľadu na zavinenie

☐ Konania urobené v nutnej obrane alebo v krajnej núdzi

o **Správny disciplinárny delikt možno pozitívne vymedziť** ako porušenie právnej povinnosti v oblasti verejnej správy FO, o ktorom rozhoduje subjekt alebo vykonávateľ verejnej správy splnomocnený na základe zákona disciplinárnou právomocou, pričom disciplinárna zodpovednosť za porušenie služobných alebo členských povinností v organizačnom režime je založená alebo vyvedená na základe zákonného splnomocnenia

☐ Správne disciplinárne delikty sa odlišujú od ostatných správnych deliktov najmä v tom, že:

a) Ich **subjekt** je vždy špeciálny, nemôže ním byť hocikto, ale iba osoba prislúchajúca k danej ustanovizni. Ide o FO, ktorá je v osobitnom právnom vzťahu k určitej ustanovizni v oblasti verejnej správy.

b) Ich **objektom** je riadny výkon verejnej služby vrátane štátnej služby a s tým súvisiaca služobná disciplína.

c) Ich **objektívnou stránkou**, ako znakom skutkovej podstaty správneho disciplinárneho deliktu, je konanie spočívajúce v porušení právnych povinností súvisiacich s výkonom verejnej služby,

d) Ich **subjektívna stránka** je založená na zavinení, pričom postačuje aj zavinenie z nedbanlivosti.

☐ Postih správnych disciplinárnych deliktov nie je upravený jednotne, ale právna reglementácia je roztrúsená vo viacerých osobitných zákonoch. Tieto zákony zároveň upravujú vecnú a funkčnú príslušnosť disciplinárnych orgánov, disciplinárne tresty a spôsob ich ukladania.

☐ Správne disciplinárne delikty sa odlišujú od správnych deliktov FO (iných než priestupkov) postihovaných na základe zavinenia tým, že objektom správnych disciplinárnych deliktov je práve disciplína vo vnútorných vzťahoch v rámci určitej organizácie alebo inštitúcie.

☐ Sankciami ukladanými za disciplinárny delikt, môžu teoreticky vo všeobecnosti byť sankcie peňažného alebo nepeňažného charakteru.

☐ Správne disciplinárne delikty, ktoré môžu byť spáchané v oblasti verejnej správy, môžeme rozdeliť na tieto základné typy:

a) Správne disciplinárne delikty osôb v štátnej službe, v služobnom alebo v obdobnom pomere,

b) Správne disciplinárne delikty členov organizácií záujmovej, resp. profesijnej a stavovskej samosprávy,

c) Správne disciplinárne delikty žiakov a študentov škôl,

d) Správne disciplinárne delikty osôb pozbavených osobnej slobody na základe rozhodnutia súdu.

☐ **Správne disciplinárne delikty osôb v štátnej službe, v služobnom alebo v obdobnom pomere** sú upravené v zákone č.400/2009 Z. z. o štátnej službe.

o Správne disciplinárne delikty osôb v štátnej službe, v služobnom alebo v obdobnom pomere sa nazývajú v týchto osobitných zákonoch upravujúcich predmetnú problematiku aj ako tzv. „**disciplinárne alebo služobné previnenia**“, za ktoré je možné uložiť tzv. „**disciplinárne opatrenia**“

o Disciplinárne alebo služobné previnenie podľa osobitných predpisov je zavinené nesplnenie alebo porušenie povinností. Zavineným nesplnením alebo porušením povinností sa rozumie úmyselné alebo nedbalostné konanie zodpovednej osoby.

o Disciplinárnym opatrením pri tomto type správnych disciplinárnych deliktov podľa osobitných predpisov môže byť:

a) Písomné pokarhanie

b) Zníženie služobného platu až o 15% na obdobie najviac troch mesiacov,

c) Zníženie hodnosti o jeden stupeň na obdobie jedného roka,

d) Zákaz činnosti,

e) Prepadnutie vecí.

o Ak postačí na nápravu a na obnovenie služobnej disciplíny za menej závažné konanie **výčitka**, tak disciplinárne opatrenie sa neužije.

o Uložením disciplinárneho opatrenia potrestaná osoba nie je zbavená povinnosti nahradiť škodu, ktorú spôsobila disciplinárnym previnením.

☐ **Správne disciplinárne delikty členov organizácií záujmovej, resp. profesijnej a stavovskej samosprávy** nie sú upravené v jednom všeobecnom predpise, ale sú upravené v rôznych osobitných zákonoch.

o Sú to správne disciplinárne delikty členov profesijných a stavovských komôr, ktoré sú zriadené priamo zákonom, a disciplinárna zodpovednosť ich členov je takisto založená zákonom.

o Medzi tento typ správnych disciplinárnych deliktov nepatria už spomínané súkromnoprávne disciplinárne delikty, ktorými sú aj disciplinárne delikty členov politických strán a hnutí, členov občianskych združení atď., nakoľko ich disciplinárna zodpovednosť nie je založená zákonom, ale štatutárnymi, teda vnútornými, predpismi (stanovami, resp. štatútmi

o na prejednávanie správnych disciplinárnych deliktov zriaďujú profesijné komory zo zákona osobitné disciplinárne orgány kolegiálneho typu.

o Disciplinárnym previnením (resp. správnym disciplinárnym deliktom) člena stavovskej alebo profesijnej komory zriadenej zákonom je závažné alebo opätovné porušenie povinností, ktoré ustanovil príslušný osobitný zákon alebo ktoré vyplývajú z osobitného zákona, z vnútorných predpisov, alebo pokiaľ ide o porušenie zásad etiky.

o Disciplinárnym opatrením peňažného alebo nepeňažného trestu charakteru pri tomto type správnych disciplinárnych deliktov podľa osobitných predpisov môže konkrétne byť písomné napomenutie alebo pokarhanie, verejné napomenutie, pokuta v určenej výške, vyčiarknutie z príslušného registra alebo zoznamu atď.

o pri ukladaní disciplinárneho opatrenia sa prihliada na rozsah, povahu a počet porušených povinností, na spôsob konania atď.

☐ **Správne disciplinárne delikty žiakov a študentov škôl** sa nazývajú ako tzv. „**disciplinárne previnenia**“ žiakov základných a stredných škôl alebo aj ako tzv. „**disciplinárne priestupky**“.

o Ak sa žiak základnej alebo strednej školy previní proti školskému poriadku, možno mu uložiť napomenutie alebo pokarhanie od triedneho učiteľa atď.

o pokiaľ ide o študenta vysokej školy, tak disciplinárna komisia verejnej vysokej školy, prerokúva disciplinárne priestupky tých študentov verejnej vysokej školy, ktorí nie sú zapísaní na žiadnom študijnom programe uskutočňovanom na fakulte, a predkladá návrh na rozhodnutie rektorovi.

o Disciplinárna komisia fakulty prerokúva disciplinárne priestupky študentov zapísaných v študijnom programe uskutočňovanom na fakulte a predkladá návrh na rozhodnutie dekanovi.

o Disciplinárny priestupok študenta vysokej školy ako správny disciplinárny delikt je zavinené porušenie verejného poriadku, právnych predpisov alebo vnútorných predpisov vysokej školy, resp. jej súčasti.

o za disciplinárny priestupok možno uložiť študentovi vysokej školy niektoré z týchto disciplinárnych opatrení:

a) Pokarhanie

b) Podmienečné vylúčenie zo štúdia s určením lehoty a podmienok, pri dodržaní ktorých bude podmienečné vylúčenie zo štúdia zrušené,

c) Vylúčenie zo štúdia

o disciplinárny priestupok študenta vysokej školy je premlčaný, ak od jeho spáchania uplynul jeden rok

☐ **Správne disciplinárne delikty osôb pozbavených osobnej slobody** na základe rozhodnutia súdu sú, podobne ako ostatné správne disciplinárne delikty, upravené vo viacerých osobitných zákonoch. Nazývajú sa „**disciplinárne previnenia**“, pričom sankcie za ne sa nazývajú „**disciplinárne tresty**“.

o tento typ správnych disciplinárnych deliktov môže spáchať obvinený alebo odsúdený, ktorý je disciplinárne zodpovedný za disciplinárne previnenie.

o Disciplinárne previnenie je zavinené nesplnenie povinností, porušenie povinnosti alebo zákazu podľa osobitného zákona, podľa predpisov na jeho vykonanie alebo podľa ústavného poriadku, a to obvineným alebo odsúdeným.

o Právo uložiť disciplinárny trest odsúdenému má v rozsahu ustanovenej právomoci riaditeľ ústavu, vedúci otvoreného oddelenia atď.

Správne poriadkové delikty

☐ **správny poriadkový delikt** je procesným deliktom, pretože postih prichádza do úvahy len vtedy, ak osoba nesplnila procesnú povinnosť uloženú právnym predpisom

☐ **skutková podstata** objektom je ochrana pred porušovaním povinností vyplývajúcich z procesnoprávnych predpisov vo verejnej správe

☐ **objektívna stránka** spočíva v marení, narušovaní, alebo v sťažovaní priebehu správneho, rozhodovacieho procesu, prípadne jeho účelu, alebo v neposkytnutí potrebnej súčinnosti so správnym orgánom tým, že zodpovedná osoba nesplní procesnú povinnosť spôsobom ustanoveným v zákone

☐ subjektom je najčastejšie FO

☐ **subjektívna stránka t.j. zavinenie nie je rozhodujúce**

☐ správny poriadkový delikt sa prejednáva vždy na základe zásady oportunitity t.j. uloženie sankcie je právom SO a nie povinnosťou

☐ sankcia tu plní funkciu zabezpečiť priebeh a účel procesu, v rámci ktorého sa uplatňuje

☐ sankciu možno ukladať opakovane, ak nie je odstránená príčina, pre ktorú bola uložená- neuplatňuje sa zásada ne bis in idem

☐ sankciu možno odpustiť aj po jej uložení

☐ platí zásada, že dodatočné splnenie právnej povinnosti vylučuje uloženie poriadkovej sankcie (pokuty.)

☐ **exekučná pokuta** je jeden z prostriedkov výkonu rozhodnutia na nepeňažné plnenie, ale nemá sankčný aspekt

☐ funkcia trestu ustupuje do úzadia.

☐ sú obsiahnuté v mnohých predpisoch (správny poriadok, zákony upravujúce postavenie inšpekcií)

☐ poriadkové pokuty ukladané za nesplnenie povinnosti poskytnúť súčinnosť pri výkone kontroly sú podstatne vyššie, je ustanovená ich max. hranica

☐ **správne disciplinárne delikty sú:**

o neposkytnutie potrebnej súčinnosti

o nedostavenie sa pred správny orgán

o poskytnutie nepravdivých údajov

o nevydanie veci dôležitej pre konanie

o marenie, narušovanie, sťažovanie postupu orgánov

27. Charakterizujte zodpovednosť za výkon verejnej správy v podmienkach Slovenskej republiky (základná charakteristika)

☐ Zodpovednosť za výkon verejnej správy je právna zodpovednosť za zákonný a správny výkon verejnej správy zamestnancov v štátnej správe a vo verejnej správe, funkcionárov verejnej správy, úradných osôb alebo inak označovaných osôb pôsobiacich vo verejnej správe.

☐ Tieto subjekty sú zodpovednými osobami a subjektmi vyvodzujúcimi právnu zodpovednosť sú subjekty:

a) Pôsobiacie vo vnútorných vzťahoch verejnej správy (v územnej samospráve napr. starosta obce vo vzťahu ku zamestnancovi obce)

b) Stojace mimo verejnej správy (napr. súd vo vzťahu k zamestnancovi obvodného úradu za spáchaný trestný čin)

☐ Zodpovednosti za výkon verejnej správy má interdisciplinárny charakter, nakoľko zodpovednosť za výkon verejnej správy môže mať charakter administratívnoprávny – zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo nesprávnym úradným postupom.

☐ Orgány verejnej správy uplatňujú svoje zákonné kompetencie, s čím úzko súvisí aj uplatňovanie zodpovednosti za ich rozhodovanie, ktoré veľakrát zasahuje do práv a slobôd zarúčených Ústavou SR.

☐ Jednotlivé aspekty zodpovednosti vo verejnej správe a za výkon verejnej správy sú v teórii skúmané predovšetkým v rámci bádania problematiky:

a) právnych záruk vo verejnej správe, za ktoré sa vo všeobecnosti považujú:

- právo na prístup k informáciám

- petície,

- sťažnosti a podnety,

b) náhrady škody alebo inej ujmy vo verejnej správe, a to:

- zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom,

- zodpovednosti za škodu podľa osobitných predpisov

- zodpovednosti za porušenie povinností pri ochrane osobných údajov.

- Bezodôvodné obohatenie vo verejnej správe

☐ V súvislosti s riadnym fungovaním verejnej správy je dôležitá jej efektívna kontrola, a to kontrola vykonávaná súdmi, kontrola zákonnosti vo verejnej správe vykonávaná verejným ochrancom ľudských práv, NKÚ.

☐ Ako osobitný druh hmotnoprávnej zodpovednosti vo verejnej správe je **disciplinárna zodpovednosť** za výkon verejnej správy.

o Disciplinárna zodpovednosť je založená na porušení služobnej disciplíny, teda služobných povinností vyplývajúcich z právnych predpisov, ako aj z vnútorných normatívnych a individuálnych správnych úkonov a možno ju uplatniť predovšetkým voči štátnym zamestnancom, ďalej voči zamestnancom, ktorí sú v pracovnom alebo inom obdobnom pomere právnickej osobe, ktorá je na základe zákona alebo na základe správneho aktu vydaného na základe zákona.

☐ **Trestnoprávna zodpovednosť** sa uplatňuje jednak voči zamestnancom verejnej správy a jednak voči funkcionárom verejnej správy.

o v zmysle trestného zákona vyplýva, že volený funkcionár alebo iný zodpovedný pracovník orgánu štátnej správy a samosprávy je verejným činiteľom, ak sa podieľa na plnení úloh spoločnosti a štátu a pritom používa právomoc, ktorá mu bola zverená v rámci zodpovednosti za plnenie týchto povinností.

☐ Osobitným druhom hmotnoprávnej zodpovednosti je **zodpovednosť orgánu verejnej správy za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo jeho nesprávnym postupom**

o orgány verejnej správy však pri plnení svojich úloh veľakrát zasahujú do majetkových práv fyzických a právnických osôb **na základe zákona, alebo v súlade so zákonom a v jeho medziach**. (ide najmä o prípady vyvlastnenia alebo núteného obmedzenia vlastníckeho práva.

o Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej správy je osobitným druhom verejnoprávnej zodpovednosti

- ☐ Za škodu zodpovedá štát prostredníctvom svojich orgánov, alebo
- ☐ Obec, či samosprávny kraj,
- o Verejnoprávna zodpovednosť štátu, obcí a samosprávnych krajov sa konštruuje na princípe absolútnej objektívnej zodpovednosti za škodu.
- o Absolutná objektívna zodpovednosť prichádza do úvahy vtedy, ak zákon pre zodpovednostný subjekt neustanovuje žiaden dôvod liberácie, teda zodpovednosti za škodu sa nemožno zbaviť
- o Problematiku zodpovednosti za výkon verejnej správy treba chápať ako zodpovednosť v rovine právnej, morálnej, etickej a politicko-spoločenskej zodpovednosti.
- ☐ Konkrétny druh zodpovednosti nastupuje podľa toho, aký druh povinností sa porušil alebo nedodržal.

Právna úprava zodpovednosti za škody spôsobené pri výkone verejnej moci

- ☐ podľa článku 46 ods. 3 Ústavy SR má každý právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, či už ide o orgán štátnej správy, územnej samosprávy, súd alebo iný štátny orgán, a súčasne má právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci.
- o nepriznáva sa právo na náhradu nemajetkovej ujmy, ale iba právo na náhradu škody.
- ☐ Ústavná úprava zakladá zodpovednosť štátu predovšetkým za činnosť jeho orgánov.
- ☐ Predpokladom vzniku práva na náhradu škody je spôsobenie škody takým subjektom, ktorý je štátnym orgánom.
- ☐ Ústavnú zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom musí štát prevziať aj vtedy, keď škodu spôsobí subjekt práva, ktorý síce nie je výslovne označený za štátny orgán, ale ktorý v mene štátu koná.
- ☐ Orgány verejnej moci v právnom štáte musia mať také právne postavenie, ktoré bez pochybnosti umožní uplatnenie ich zodpovednosti za každé porušenie zákona alebo za každý nesprávny úradný postup.
- ☐ Prostredníctvom práv priznaných článkom 46 ods. 3 Ústavy Slovenská republika poskytuje ústavnú záruku, že orgán verejnej moci bude o právach oprávnených osôb rozhodovať v súlade so zákonom a že postup uskutočnený v mene orgánu verejnej moci bude správny.
- o v prípade odklonu od tejto záruky Slovenská republika preberá zodpovednosť za porušenie práva priznané osobe.
- ☐ Skutočnou škodou je nemajetková ujma vyjadriteľná v peniazoch spočívajúca v zmenšení majetku poškodeného, ktoré nastalo v dôsledku porušenia povinnosti.
- ☐ Vo všeobecnosti sa rozoznávajú štyri formy skutočnej škody:
 - a) Zmenšenie hodnoty majetku,
 - b) Zníženie alebo strata majetkového práva,
 - c) Márne vynaložené náklady a
 - d) Skutočná škoda podľa § 380 Obchodného zákonníka.
- ☐ Zodpovednosť štátu nie je obmedzená len na škodu, ktorú spôsobili jeho orgány; vzťahuje sa aj na škodu, ktorú spôsobili právnické, ale aj fyzické osoby pri výkone štátnej správy, ktorá im bola štátom zverená.
- ☐ Za výkon štátnej správy sa považujú aj niektoré úkony notára a súdneho exekútora.
- ☐ Zákon výslovne ustanovuje, že štát zodpovedá aj za škodu, ktorú spôsobili orgány územnej samosprávy pri výkone štátnej správy, ktorá bola na nich delegovaná formou zákona.
- ☐ Štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci (okrem zodpovednosti územnej samosprávy za škodu spôsobenú pri výkone samosprávy) pri výkone verejnej moci:
 - a) Nezákonným rozhodnutím,
 - b) Nesprávnym úradným postupom,
 - c) Rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo
 - d) Nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánov verejnej správy a predpoklady úspešného uplatnenia nároku na náhradu škody

- ☐ Pojem rozhodnutie zákon nedefinuje.
- ☐ Vo vede správneho práva sa ním rozumie správny akt, a to bez ohľadu na to, či ide o rozhodnutie konštitutívnej alebo deklaratórnej povahy.
- ☐ Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím má účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia v správnom konaní, ale aj ten, s kým nebolo konané ako s účastníkom konania, hoci s ním ako s účastníkom konania konané malo byť.
- ☐ Predpokladom úspešného uplatnenia nároku na náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím je:
 - a) Existencia rozhodnutia, ktoré je právoplatné
 - b) Rozhodnutie musí byť zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom – problémom by mohli byť v praxi rozhodnutia, ktoré sú pre určité svoje vady ničotné, ich výroky nespôsobujú právne účinky a v podstate nejde o rozhodnutie.
 - c) Vyčerpanie riadneho opravného prostriedku, ktorý ustanovuje osobitný zákon.
- ☐ Základnou podmienkou vzniku nároku na náhradu škody je teda skutočnosť, že rozhodnutie, ktorým bola spôsobená škoda, bolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť.
- o hoci zákon výslovne nedefinuje nezákonnosť, rozumie sa ňou protiprávnosť, teda rozpor rozhodnutia nielen so zákonmi a iným všeobecnými záväznými právnymi predpismi, ale aj s medzinárodnými zmluvami, nariadeniami a smernicami EÚ.
- o Protiprávne (nezákonné) rozhodnutie musí byť zrušené príslušným orgánom
- ☐ Príslušným orgánom môže byť súd, ktorý preskúmal rozhodnutie v rámci výkonu správneho súdnictva, alebo ústavný súd, ktorý rozhodoval o ústavnej sťažnosti
- ☐ Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím má:
 - o účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia vydaného v tomto konaní,

o aj ten, s kým nebolo konané ako s účastníkom konania, hoci s ním ako s účastníkom konania konané malo byť,
o ten, komu nezákonným rozhodnutím škoda vznikla, ak bolo nezákonné rozhodnutie vydané v konaní, na ktoré sa nevzťahujú predpisy o správnom konaní.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pri výkone územnej samosprávy

☐ Za nesprávny úradný postup sa považuje postup, ktorý priamo súvisí s realizáciou verejnoprávnej pôsobnosti autoritatívnej povahy

☐ Zákon č. 514/2003 Z. z. upravuje, že štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje:

o porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie zákonom ustanovenej lehote,

o nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci,

o zbytočné prietahy v konaní (*zahrnutie zbytočných prietahov v konaní do pojmu nesprávny úradný postup má umožniť riešenie mnohých sporov už na vnútroštátnej úrovni a nie pre Európskym súdom pre ľudské práva*),

o alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov FO a PO.

☐ Právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda.

☐ Zo zákona je možné vydedukovať, že nesprávnym úradným postupom nie je vydanie nezákonného rozhodnutia. Z pojmu „postup“ je možné vyvodiť, že môže ísť o činnosť aj nečinnosť, o konanie, ale aj o opomenutie konania.

☐ Nesprávny postup však musí byť predovšetkým postupom administratívnym, teda postupom, ktorý priamo súvisí s realizáciou určitej verejnoprávnej pôsobnosti autoritatívnej povahy, či už ide o výkon práv, alebo plnenie povinností.

☐ Na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom nie sú stanovené žiadne osobitné podmienky.

☐ Medzi najčastejšie prípady nesprávneho úradného postupu orgánu štátnej správy je porušenie procesnoprávných noriem upravujúcich jeho konanie o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach vo veciach štátnej správy.

☐ Orgány konajúce v mene územnej samosprávy

o Územná samospráva zodpovedá za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone samosprávy.

o Územná samospráva zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená:

a) Nezákonným rozhodnutím alebo

b) Nesprávnym úradným postupom

o vo veciach náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom orgánov územnej samosprávy pri výkone samosprávy v mene územnej samosprávy koná:

a) Starosta obce, ak škodu spôsobil orgán obce

b) Predseda samosprávneho kraja, ak škodu spôsobil orgán samosprávneho kraja

o ak bolo nezákonné rozhodnutie územnej samosprávy pri výkone moci v oblasti prenesenej štátnej správy na orgány územnej samosprávy vydané preto, že ten, kto ho vydal, sa riadil nesprávnym právnym názorom príslušného orgánu, ktorý v konaní zrušil rozhodnutie územnej samosprávy, nemá štát právo na regresnú náhradu voči orgánu územnej samosprávy.

Predbežné prerokovanie návrhu, rozsah, spôsob náhrady škody a regresná náhrada podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci

☐ Pojem rozhodnutie zákon nedefinuje.

☐ Vo vede správneho práva sa ním rozumie správny akt, a to bez ohľadu na to, či ide o rozhodnutie konštitutívnej alebo deklaratórnej povahy.

☐ Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím má účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku rozhodnutia v správnom konaní, ale aj ten, s kým nebolo konané ako s účastníkom konania, hoci s ním ako s účastníkom konania konané malo byť.

☐ **Predbežné prerokovanie návrhu**

o nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, **je potrebné vopred predbežne prerokovať** na základe písomnej žiadosti poškodeného.

o Ak všetky kritéria vzniku zodpovednosti za škodu boli splnené, poškodená osoba musí svoj nárok na náhradu škodu uplatniť:

☐ na príslušnom orgáne konajúcom v mene štátu, ak ide o škodu zapríčinenú pri výkone štátnej správy, alebo

☐ na starostu obce, alebo na predsedu samosprávneho kraja, ak škodu zapríčinilo nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup orgánu obce alebo orgánu samosprávneho kraja.

o Ak bola žiadosť podaná na nepríslušnom orgáne, je tento orgán povinný bezodkladne ju postúpiť príslušnému orgánu a upovedomiť o tom poškodeného a účinky podania žiadosti zostávajú zachované.

o Predbežné prerokovanie nároku je obligatórne a je to jedna zo záväzných podmienok prípadného uplatnenia nároku na súde.

o Procesný postup predbežného prerokovania nároku je upravený v zákone, v zmysle ktorého, ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

o Podľa § 19 sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode (subjektívna lehota), ak je podmienkou uplatnenia práva na náhradu škody zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, plynie premlčacia lehota odo dňa doručenia (oznámenia) rozhodnutia.

o Predbežné prerokovanie sa môže skončiť uzavretím pokonávky o výške škody, ktorá má byť poškodenému uhradená, alebo márnym uplynutím šesťmesačnej lehoty.

☐ **Rozsah a spôsob náhrady škody**

o V zmysle § 17 sa uhrádza nielen skutočná škoda, ale aj ušlý zisk (to platí aj v prípade nezákonného obmedzenia slobody). Pri škode na zdraví sa poskytuje náhrada v rozsahu ktorý ustanovuje Občiansky zákonník.

o V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, a to iba v prípadoch, ak ju nie je možné uspokojiť inak.

o Náhrada škody zahŕňa aj náhradu trov konania, ktoré poškodenému vznikli vkonaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie alebo rozhodnutie o treste atď.

□ Regresná náhrada

o Právo štátu na regresnú náhradu je upravené v § 21 až 25. Právo štátu a územnej samosprávy na regresnú náhradu vznikne iba vtedy, ak bola škoda uhradená.

o Vo veciach regresnej náhrady koná a rozhoduje za štát príslušný orgán podľa § 4 (napr. ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy) a za územnú samosprávu príslušný orgán podľa § 11 (obec – starosta, samosprávny kraj – predseda)

o Ak bola škoda spôsobená viacerými osobami, zodpovedajú tieto osoby spoločne a nerozdielne.

o Ak štát uhradí náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, požaduje regresnú náhradu v celej výške:

□ Od verejnoprávnej inštitúcie a záujmovej samosprávy,

□ Od PO, ktorá vydala nezákonné rozhodnutie alebo sa podieľala na nesprávnom úradnom postupe,

□ Od FO, ktorá vydala nezákonné rozhodnutie alebo sa podieľala na nesprávnom úradnom postupe,

□ Od územnej samosprávy, ak škodu spôsobili orgány územnej samosprávy pri výkone verejnej moci v oblasti prenesenej štátnej správy na územnej samosprávy.

o FO a PO, voči ktorým si uplatnil štát regresnú náhradu, sú povinné po jej uhradení uplatniť voči zodpovedným zamestnancom nárok na náhradu škody podľa Zákonníka práce.

o Ak štát uhradí náhradu škody, ktorá bola spôsobená sudcom zbytočnými prietiahmi v konaní alebo svojvoľným rozhodnutím, ktoré zjavne nemá oporu v právnom poriadku a previnenie sudcu bolo zistené v disciplinárnom konaní, požaduje od sudcu regresnú náhradu v celej výške.

o Ak bolo nezákonné rozhodnutie územnej samosprávy pri výkone moci v oblasti prenesenej štátnej správy na orgány územnej samosprávy vydané preto, že ten, kto ho vydal, sa riadil nesprávnym právnym názorom príslušného orgánu, ktorý v konaní zrušil rozhodnutie územnej samosprávy, nemá štát právom na regresnú náhradu voči orgánu územnej samosprávy.

o Najneskôr sa právo na náhradu škody premlčí za desať rokov odo dňa, keď bolo poškodenému doručené (oznámené) rozhodnutie, ktorým mu bola spôsobená škoda (objektívna lehota).

28. Vymožitelnosť práva vo verejnej správe

vymožitelnosť práva je významným faktorom, signalizujúcim stav deklarovaného právneho štátu v jeho reálnej podobe

- stav vymožitelnosti práva odzrkadľuje právnu kultúru štátu a dosiahnutý stav občianskej spoločnosti
- napriek tomu, že pojem vymožitelnosť práva v oblasti verejného práva je frekventovaným pojmom, ešte nedošlo k vymedzeniu jeho pojmových znakov
- v oblasti verejného práva sa často v tých istých súvislostiach používajú pojmy **vymožitelnosť**, **vymáhateľnosť** a **vynútiteľnosť** práva bez bližšieho obsahového rozlíšenia

vynútiteľnosť práva sa považuje za najužší pojem a frekventuje sa tam, kde dochádza k aplikácii práva za pomoci dovoleného priameho alebo nepriameho donútenia

- z toho vyplýva, že pojem **vynútiteľnosť práva** pokrýva len časť zabezpečenia postulátu dôslednej realizácie práva
- pri posudzovaní vzájomného vzťahu pojmov vymožitelnosť a vymáhateľnosť práva sa považuje za vhodnejšie použiť pojem „vymožitelnosť“ pretože vyjadruje stav a nie proces ako „vymáhateľnosť“.

v právnom štáte nemôže byť cieľom proces, ktorým sa má niečo dosiahnuť, ale samotné dosiahnutie požadovaného stavu musí byť ťažiskom snaženia

z toho vyplýva, že pojem vymožitelnosť práva je pojmom s najširším obsahom

vymožitelnosť práva teda zahŕňa proces aktivít vedúcich k dôslednej realizácii platného práva, ale aj uskutočnenú realizáciu práva do právnych pomerov v oblasti verejnej správy, neraz aj s uplatnením donucovacej moci štátu

- nespochybniteľnou prekážkou vymožitelnosti práva v oblasti verejnej správy je nečinnosť orgánov, ktoré sú kompetentné vo verejnej správe uskutočňovať
- nečinnosť týchto orgánov je neželateľný jav, pretože je prekážkou vymožitelnosti práva FO a PO a je brzdou plnenia úloh štátu určených platným právom t.j. nečinnosť je porušenie práva

o nečinnosti vo verejnej správe hovoríme ak:

- orgán kompetentný konať, nekoná, hoci nastali skutočnosti, s ktorými zákon spája povinnosť byť aktívny
- orgán verejnej správy nekoná, keď mu povinnosť konať vyplýva z medzinárodnej zmluvy, vyhlásenej zákonom ustanoveným spôsobom

súd na základe obžaloby rozhodnutie orgánu VS zruší a vec vráti na nové konanie a správny orgán nekoná – v takomto prípade povinnosť konať mu vyplýva zo zákona

vymožitelnosť práva je:

- systém právnych záruk dobrej správy, ktorý tvoria právne prostriedky pôsobiace na ochranu adresátov VS pred nezákonnosťou VS.
- súhrn právnych prostriedkov na ochranu adresáta pred nezákonnosťou VS, na odstránenie nezákonnosti a jej dôsledkov, vrátane náhrady škody a vyvodenia zodpovednosti voči funkcionárom a zamestnancom vo VS

ochraňuje teda práva a právom chránené záujmy adresátov VS

- Ústava SR neobsahuje ústavný článok, ktorý by priamo riešil vymožitelnosť práva
- v ústave je však uvedené, že **každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne SR a každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu VS alebo nesprávnym úradným postupom.**

- vymožitelnosť práva garantuje ústava aj nepriamo tým, že ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov
- záruky poskytuje aj Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd (právo na spravodlivý proces) a Charta základných práv EÚ (právo na účinnú ochranu pred nezávislým a nestranným súdom)

faktory ovplyvňujúce vymožitelnosť práva v mimoprávnej rovine:

- nevyhovujúca organizačná štruktúra,
- chýbajúce technické prostriedky na kvalifikovaný a včasný výkon správnej agendy,
- nedostatočné personálne obsadenie,
- nedostatky pri vytváraní podmienok pre kvalifikačný rast zamestnancov a funkcionárov VS,
- nevhodné správanie úradníkov